

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

coaliția civică pentru alegeri libere și corecte

RAPORT FINAL

Misiunea de observare Promo-LEX
a alegerilor parlamentare anticipate
din 11 iulie 2021

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

coalțiția civică pentru alegeri libere și corecte

RAPORT FINAL

**Misiunea de observare Promo-LEX
a alegerilor parlamentare anticipate
din 11 iulie 2021**

Publicat la 15 septembrie 2021

Redactor: Asociația Obștească LOGODAVA
Design, machetare și tipar: Print-Caro SRL
Sursa foto pentru copertă: <https://gagauzinfo.md/>

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Asociația Promo-LEX
str. Mitropolit Petru Movilă 23/13,
Chișinău, Moldova
tel./fax (+373 22) 45 00 24, 44 96 26
info@promolex.md
www.promolex.md

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație. Conținutul raportului poate fi supus revizuirilor redacționale.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Kingdom of the Netherlands

Misiunea de observare a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 a fost desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, al Consiliului Europei prin proiectul „Suport pentru observarea civică a alegerilor parlamentare anticipate din 2021 în secțiile de votare create în străinătate”, precum și al Oficiului Ambasadei Regatului Țărilor de Jos la Chișinău prin proiectul „Suport pentru informarea cetățenilor și observarea civică a alegerilor parlamentare anticipate din 2021 în secțiile de votare create pentru alegătorii din regiunea transnistreană”. Componenta „Discursul instigator la ură” a fost susținută de către Departamentul Justiție și Drepturile Omului al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Consolidarea unei platforme de dezvoltare a activismului și educației de Drepturi ale Omului în Republica Moldova – etapa a IV-a”.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor. În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, va prevala varianta în limba română a raportului.

CUPRINS

SUMAR EXECUTIV	6
INTRODUCERE	11
I. CONTEXTUL POLITIC	13
II. CADRUL LEGAL	14
2.1. Expunerea problemelor de ordin legal identificate în rapoartele intermediare	14
2.2. Incertitudini legale deduse în contextul finalizării procedurilor electorale.....	15
2.2.1. Neclarități/dubii privind autenticitatea declarațiilor de avere și interese ale unor candidați la funcția de deputat	15
2.2.2. Participarea la dezbateri a reprezentanților concurenților electorali.....	17
2.2.3. Prevederi lacunare privind calitatea de concurent electoral în alegerile parlamentare.....	18
III. ORGANELE ELECTORALE.....	19
3.1. Activitatea CEC	19
3.1.1. Hotărâri ale CEC relevante pentru organizarea și desfășurarea scrutinului parlamentar anticipat.....	19
3.1.2. Accreditarea observatorilor și înregistrarea persoanelor de încredere de către CEC	19
3.1.3. Regulamente aprobate/modificate de CEC	21
3.1.4. Circulare.....	21
3.1.5. Informarea CEC privind efectuarea sondajelor de opinie	21
3.1.6. Stabilirea tirajului buletinelor de vot.....	22
3.1.7. Acțiuni întreprinse în vederea combaterii coruperii și transportului organizat al alegătorilor.....	22
3.2. Activitatea consiliilor electorale de circumscripție electorală de nivelul II	23
3.2.1. Constituirea și componența CECE	23
3.2.2. Respectarea programului de activitate.....	23
3.2.3. Accesibilitatea sediilor	24
3.2.4. Activitatea CECE II în condiții de pandemie	24
3.2.5. Accreditarea observatorilor și înregistrarea reprezentanților cu drept de vot consultativ de către organele electorale inferioare	25
3.2.6. Constituirea secțiilor de votare (SV)	26
3.2.7. Constituirea secțiilor de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului (Transnistria)	27
3.2.8. Constituirea secțiilor de votare în străinătate	28
3.3. Activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare (BESV).....	30
3.3.1. Componența BESV.....	30
3.3.2. Respectarea programului de activitate.....	31
3.3.3. Amplasarea și accesibilitatea sediilor SV	32
3.3.4. Specificul activității în condiții de pandemie	33
IV. CONTESTAȚII ELECTORALE.....	34
4.1. Examinarea contestațiilor în contextul alegerilor parlamentare anticipate: prezentare generală ...	34
4.2. Contestații depuse la CEC	34
4.3. Contestații depuse la organele electorale inferioare (CECE II și BESV).....	38
4.4. Litigii electorale	39
V. DESEMNAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONCURENȚILOR	42
5.1. Termenele de desemnare și calitatea de concurent electoral	42
5.2. Desemnarea și înregistrarea candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova	42

VI. LISTELE ELECTORALE ȘI REGISTRUL DE STAT AL ALEGĂTORILOR	44
6.1. Evoluția datelor din Registrul de Stat al Alegătorilor	44
6.2. Recepționarea listelor electorale și asigurarea accesului la acestea de către BESV	44
6.3. Erori identificate de observatori în listele electorale	45
VII. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ	46
7.1. Asigurarea financiară a organizării și desfășurării alegerilor parlamentare anticipate.....	46
7.2. Gestionarea de către autoritățile publice a contextului pandemic	46
7.3. Activități de organizare a alegerilor cu implicarea administrației publice locale	47
7.4. Atribuțiile APL în desemnarea membrilor în organul electoral.....	48
7.5. Acțiuni ce pot fi calificate drept intimidare și presiune în raport cu APL.....	49
VIII. CONCURENȚII ELECTORALI	50
8.1. Activități de promovare	50
8.1.1. Activități de promovare până la începutul campaniei electorale	50
8.1.2. Activități de promovare ale concurenților electorali.....	50
8.2. Activități ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative în scop de agitație electorală	52
8.3. Activități ce pot fi calificate drept oferire de cadouri cu impact electoral	53
8.4. Cazuri ce pot fi calificate drept promovare cu utilizarea imaginii unor persoane oficiale străine și a simbolurilor de stat	54
8.5. Publicitatea stradală/promoțională/online.....	54
8.5.1. Utilizarea publicității cu tentă electorală până la începutul campaniei electorale	54
8.5.2. Utilizarea publicității în campania electorală	55
8.5.3. Cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a publicității electorale cu încălcarea prevederilor legale	55
8.6. Situații ce pot fi calificate drept utilizare a imaginii cultelor religioase în campania electorală.....	56
8.7. Situații ce pot fi calificate drept utilizarea violenței în campania electorală.....	56
IX. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE.....	57
9.1. Cadrul legal.....	57
9.2. Reglementări stabilite de CEC în contextul campaniei electorale	57
9.3. Raportarea financiară la CEC și gestionarea procesului de către organul electoral	58
9.3.1. Raportarea financiară a concurenților electorali.....	58
9.3.2. Gestionarea de către CEC a procesului de raportare financiară	59
9.4. Veniturile și cheltuielile raportate de concurenții electorali la CEC.....	60
9.4.1. Veniturile declarate și sursa acestora	60
9.4.2. Cheltuielile financiare declarate și destinația acestora	63
9.5. Monitorizarea civică a finanțării concurenților electorali și a campaniei electorale.....	64
9.5.1. Estimarea cheltuielilor pentru organizarea evenimentelor electorale	64
9.5.2. Estimarea cheltuielilor pentru publicitatea prin intermediul mijloacelor de informare electronice	65
9.5.3. Estimarea cheltuielilor pentru materiale promoționale.....	65
9.5.4. Estimarea cheltuielilor pentru publicitatea stradală și mobilă.....	66
9.5.5. Estimarea cheltuielilor pentru sedii și servicii de telecomunicații	66
9.5.6. Estimarea cheltuielilor pentru remunerarea personalului antrenat temporar în campania electorală.....	67
9.5.7. Estimarea cheltuielilor pentru transport.....	68
9.5.8. Estimarea cheltuielilor pentru delegare/detașare de persoane	69
9.5.9. Concluzii generale privind estimarea cheltuielilor concurenților electorali	70

X. DISCURSUL DE URĂ ȘI INSTIGARE LA DISCRIMINARE.....	72
10.1. Dinamica discursului de ură	72
10.2. Amploarea și rezonanța publică a discursului de ură	72
10.3. Distribuirea discursului de ură în funcție de autori și grupuri afectate	73
10.4. Intoleranța generată de concurenți electorali și politicieni	77
10.5. Intoleranța față de concurenți electorali și politicieni	77
10.6. Constatări și concluzii	78
XI. EDUCAȚIA ȘI INFORMAREA ELECTORALĂ	80
11.1. Campania Promo-LEX de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot	80
11.2. Activități de instruire și informare a alegătorilor organizate de CEC și CICDE.....	80
11.3. Activități de informare electorală incluzivă promovate de concurenți.....	81
XII. ZIUA ALEGERILOR	82
12.1. Aria de acoperire și mecanismul observării în ziua alegerilor	82
12.2. Deschiderea și închiderea secțiilor de votare	82
12.3. Incidente constatate pe parcursul zilei alegerilor	82
12.4. Rezultatele finale ale numărării voturilor de către Promo-LEX	84
12.4.1. Corectitudinea întocmirii proceselor-verbale (PV) privind rezultatele numărării voturilor... 84	
12.4.2. Analiza comparativă a datelor privind numărarea paralelă a voturilor efectuată de MO Promo-LEX și datele anunțate de CEC	84
XIII. PERIOADA POSTELECTORALĂ	86
RECOMANDĂRI	87
ABREVIERI	91
ANEXE.....	93

SUMAR EXECUTIV

Contextul politic. Republica Moldova este o republică parlamentară, în care Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului și unica autoritate legislativă a statului. Puterea executivă este exercitată de Guvernul investit în baza votului de încredere al Parlamentului, iar atribuțiile Președintelui Republicii Moldova sunt limitate.

Perioada preelectorală a fost marcată de un șir de procese și fenomene de natură social-politică cu impact asupra alegerilor: traseismul politic al deputaților și constituirea majorității parlamentare inclusiv din deputați transfugi; rezultatele alegerilor prezidențiale; criza politică declanșată de demisia Guvernului și imposibilitatea formării unui nou Guvern; contextul pandemic.

Cadrul legal. Cadrul legal ce reglementează alegerile parlamentare din Republica Moldova a suferit modificări substanțiale de la ultimul scrutin parlamentar, fiind modificat în 2019 sistemul electoral, prin revenirea la sistemul electoral proporțional. Totodată, din cauza unui proces de consultare publică defectuos și a lipsei voinței politice, a fost ratată șansa de a aproba proiectul de lege nr. 263 din 19.06.2020, care, cu mici excepții, urma să aducă îmbunătățiri substanțiale în legislația electorală.

Printre problemele legale cu caracter repetitiv identificate și la acest scrutin, subliniem: reglementarea insuficientă a utilizării abuzive a resurselor administrative, lipsa prevederilor privind organizarea transportului pentru alegători în ziua alegerilor și lipsa reglementării discursului de ură.

În cadrul alegerilor curente, Promo-LEX a mai atras atenția asupra unor probleme privind conținutul sau aplicarea legislației electorale, cum sunt: nerespectarea criteriilor legale de constituire a secțiilor de votare peste hotare și pentru alegătorii din regiunea transnistreană, neconstituționalitatea prevederii de la art. 51, alin. (4) Cod electoral; omisiunea reglementării interdicției de camuflare a blocurilor electorale sau de susținere a concurentului electoral de către un partid politic neînscris în campania electorală; incertitudinile privind admisibilitatea și modul de soluționare a contestațiilor electorale; neclarități privind autenticitatea declarațiilor de avere și interese ale candidaților la funcția de deputat etc.

Organele electorale. În context pandemic, CEC a desfășurat ședințele prioritare în format mixt, fapt care nu a afectat procesul decizional. CEC a acreditat 2 442 de observatori, dintre care 1 800 de observatori naționali și 642 internaționali. Din numărul total al observatorilor naționali, Promo-LEX a acreditat 1186 (66%). Comparativ cu alegerile prezidențiale din noiembrie 2020, când situația pandemică a fost mai gravă, am constatat o creștere cu 49% a numărului de observatori internaționali acreditați. MO Promo-LEX reiterează lipsa transparenței în gestionarea de către CEC a Registrului Funcționarilor Electorali. Comparativ cu scrutinul prezidențial, CEC nu a aprobat o hotărâre care ar reglementa transportarea organizată a alegătorilor în ziua alegerilor.

Organele electorale inferioare (CECE II – 37 și BESV – 2 150) au fost constituite în termene legale, exceptând constituirea CECE nr. 3 Bender. În urma vizitelor observatorilor, 9 CECE II din 37 au fost închise cel puțin o dată în timpul programului. Respectarea orarului de muncă a fost și mai deficitară în cazul BESV, în 21% din vizite sediile BESV fiind închise. Accesibilitatea pentru persoanele cu nevoi speciale locomotorii rămâne a fi o problemă pentru sediile CECE (47%) și BESV (68%). Componenta organelor electorale inferioare, în special a BESV (82% femei și 18% bărbați), rămâne dezechilibrată din perspectiva de gen. De asemenea, nu toate organele electorale inferioare au respectat cerințele privind activitatea în condiții de pandemie. În special, lacunară a fost procedura de efectuare a termometriei, respectată doar de 76% din CECE și 26% din BESV.

În cazul SV pentru cetățenii din regiunea transnistreană, a fost periculoasă decizia inițială de a constitui SV în localități necontrolate efectiv de autoritățile constituționale. Este benefică amplasarea

acestora în apropiere de regiune, însă și pentru acest scrutin nu este clar mecanismul utilizat la stabilirea numărului de SV organizate. Procesul de constituire a secțiilor de votare din străinătate a fost unul discontinuu, lipsit de consultare publică și argumentare plenară a deciziilor, iar pe alocuri au existat suspiciuni privind influențarea politică a deciziilor CEC. Totodată, comunicarea dintre CEC și MAEIE s-a dovedit a fi una defectuoasă. Considerăm că repartizarea teritorială a SV peste hotare nu s-a făcut totalmente în baza indicatorilor stabiliți de Codul electoral.

Contestații electorale. Examinarea contestațiilor rămâne a fi o problemă a procesului electoral din Republica Moldova. Ponderea ridicată a contestațiilor respinse/restituite sau declarate inadmisibile afectează grav gradul de încredere față de corectitudinea procedurilor atât din partea concurenților, cât și a societății în ansamblu.

Pe adresa CEC au fost depuse 26 de contestații și 173 de sesizări (fiind publicate doar 38), care însă nu au fost examinate drept contestații. MO Promo-LEX este de părere că toate sesizările, cererile, contestațiile, indiferent de denumirea lor, urmează a fi tratate drept contestații electorale, dacă invocă anumite încălcări ale procesului electoral. Tematica contestațiilor și sesizărilor se referă, în special, la agitația electorală și administrarea alegerilor. Examinând contestațiile, CEC nu a aprobat nicio hotărâre pe marginea acestora, ci doar a răspuns prin scrisori. În acest mod, contestatarii au fost lipsiți de dreptul la un recurs efectiv și de dreptul de a beneficia de un proces cu participarea ambelor părți.

Potrivit observatorilor, în cadrul CECE II au fost depuse 29 de contestații. Tematica acestora se referă, în special, la desfășurarea agitației electorale ilegale și la activitatea BESV. În privința soluțiilor adoptate, observatorii au raportat că 35% din contestații au fost admise sau remise conform competenței, iar 65% – respinse sau neexamineate din varii motive.

Observatorii Promo-LEX au raportat depunerea a cel puțin 31 de contestații în materie electorală în instanțele de judecată. Subiectele invocate cel mai des de reclamanți au fost constituirea secțiilor de votare peste hotare (12) și înregistrarea/neînregistrarea concurenților electorali sau a candidaților (7). În privința soluțiilor emise de instanțe, acestea au respins ca neîntemeiate sau au declarat inadmisibile 82% din cererile formulate la adresa lor.

Desemnarea și înregistrarea candidaților. CEC a înregistrat 23 de concurenți electorali din 24 care au depus dosarele de înregistrare. Un candidat independent, care a depus la CEC un număr insuficient de semnături colectate, nu a fost înregistrat. Din totalul de 23 de concurenți, doi au fost înregistrați în calitate de blocuri electorale, 20 în calitate de partide și alte organizații social-politice și unul în calitate de candidat independent. Înregistrarea unui alt candidat independent, în opinia MO Promo-LEX, a ridicat semne de întrebare privind corectitudinea procedurilor de verificare a autenticității și valabilității semnăturilor.

Alegerile parlamentare din 11 iulie 2021 au avut un caracter competitiv. Pe listele de candidați au concurat 1 791 de persoane, dintre care 832 de femei (46%) și, respectiv, 959 de bărbați (54%). Cota minimă de reprezentare pentru ambele sexe (40%) a fost respectată de către toate cele 22 de formațiuni care au depus liste de candidați.

Registrul de stat al alegătorilor și listele electorale. CEC a asigurat transparența datelor din RSA prin publicarea periodică a informației privind numărul alegătorilor. În contextul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, pentru prima dată a fost atestată o scădere, fie și nesemnificativă, a numărului total de alegători din RSA. În același timp, pe categorii de alegători, se atestă o creștere continuă a numărului de cetățeni cu drept de vot fără domiciliu/reședință și a celor din regiunea transnistreană.

MO Promo-LEX constată limitarea accesului observatorilor în circa 15% din BESV vizitate la listele electorale de bază în format complet. În circa 30% din BESV vizitate listele au fost recepționate cu întârziere. Printre problemele ce țin de calitatea listelor electorale de bază raportate de observatori

sunt: prezența persoanelor decedate și atribuirea eronată a alegătorilor la altă SV din aceeași sau chiar altă localitate.

Administrația publică. Atragem atenția asupra incertitudinilor create de Guvernul Republicii Moldova, în opinia Promo-LEX, în mod artificial și cu tentă politică vizibilă, cu privire la asigurarea finanțării depline a organizării și desfășurării alegerilor. Subliniem că abia la 14 iulie 2021, în a treia zi după alegeri, Guvernul și-a onorat obligația de a finanța integral costurile scrutinului.

Cu privire la implicarea APL în organizarea alegerilor, atragem atenția asupra îmbunătățirii, comparativ cu alegerile prezidențiale, a gradului de informare a cetățenilor privind desfășurarea procesului electoral. Astfel, potrivit observatorilor, doar 7% din APL nu au aprobat decizia privind afișajul electoral, iar 8% nu au aprobat decizia privind oferirea spațiilor destinate întâlnirilor cu alegătorii. În majoritatea cazurilor, APL au oferit gratuit spațiul destinat întâlnirilor cu alegătorii.

MO Promo-LEX constată în continuare că nu toate APL delegă membri în organele electorale inferioare, după cum prevede Codul electoral, în special fiind vorba de Consiliul Municipal Chișinău. Pe de altă parte, se pare că aceleași persoane care figurează în proiectele de decizie privind desemnarea membrilor, neexamineate legal de consiliul municipal, au fost desemnate, în cele din urmă, de către CEC ca fiind parte din rezerva funcționarilor electorali.

De asemenea, pe parcursul campaniei electorale observatorii au constatat cazuri de intimidare a reprezentanților APL din partea unui candidat, semnalate de aleșii locali din cel puțin opt localități din sudul Republicii Moldova.

Concurenții electorali. Concurenții au demonstrat un activism sporit pe parcursul campaniei electorale, numărul activităților dublându-se comparativ cu scrutinele naționale precedente. Au fost raportate, de asemenea, cazuri de agitație electorală înainte de termenul prevăzut legal. Concurenții nu au avut acces în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, în același timp, au organizat întâlniri cu alegătorii din străinătate.

În campania electorală, observatorii au identificat desfășurarea a minimum 4 787 de activități de promovare, cele mai frecvente fiind: distribuirea materialelor electorale (57%), întrunirile cu alegătorii (29%) și activitățile din ușă în ușă (7%). Cele mai multe activități observate au fost desfășurate de: PAS – 25%, urmat de BECS – 24% și BERU – 12%.

Campaniile electorale sunt marcate în continuare de cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative. În cadrul scrutinului din 11 iulie 2021 au fost raportate cel puțin 368 de situații, dintre care: BECS – 55%, PDM – 14%, PAS – 10%, PPPDA – 8%, BERU – 7%, PPȘ și PDCM – 2%, precum și PUN, PPCM și AUR – mai puțin de 1%. Majoritatea cazurilor se referă la implicarea în campania electorală a angajaților bugetari în timpul orelor de program (54%) și la organizarea întrunirilor electorale cu angajații instituțiilor de stat în timpul orelor de muncă (36%). Comparativ cu alegerile prezidențiale din 2020, se constată practic o triplare a cazurilor.

Observatorii au identificat, de asemenea, cel puțin nouă cazuri ce pot fi calificate drept oferire de cadouri cu tentă electorală, similar numărului înregistrat la alegerile prezidențiale din 2020, consemnând cel mai mic număr raportat de Promo-LEX din 2011 până în prezent.

Din șirul altor aspecte problematice identificate fac parte: utilizarea imaginii unor persoane oficiale străine și a simbolurilor de stat (19 cazuri); intimidări și utilizarea violenței în contextul agitației electorale (12 cazuri); utilizarea publicității electorale cu încălcarea prevederilor legale (8 cazuri); utilizare a imaginii cultelor religioase în campania electorală (8 cazuri).

Finanțarea campaniei electorale. Din 23 de concurenți înregistrați, doar 18 au deschis cont „Fond electoral”. Alți trei au informat CEC despre neefectuarea cheltuielilor, iar un concurent a prezentat rapoarte săptămânale indicând doar venituri din donații în mărfuri sau servicii. În fine, un concurent nu a prezentat nicio informație privind cheltuielile efectuate în campania electorală.

Referitor la realizarea de către CEC a atribuțiilor de supraveghere și control, Promo-LEX constată repetat că autoritatea nu dispune de reglementări concludente și capacități suficiente pentru verificarea plenară a veridicității informației din rapoartele financiare ale concurenților.

Volumul total al veniturilor declarate de concurenții electorali în campania electorală a fost de 43,3 mil. de lei, nefiind depășit plafonul legal stabilit per concurent. Aproape 80% din venituri au fost declarate de 4 concurenți: BERU – 33%, BECS și PAS – câte 16% și PPȘ – 13%. Sursele de finanțare au fost: donațiile efectuate de persoane fizice (64%), mijloace proprii (24%), donațiile în mărfuri, lucrări sau servicii (7%) și donații ale persoanelor juridice (5%).

Cheltuielile raportate s-au referit la: publicitate (TV, radio, electronică, stradală etc.) – 64%, materiale promoționale (ziare, pliante, chipiuri etc.) – 22%, organizarea evenimentelor și întrunirilor electorale – 7% și transport – 5%.

MO Promo-LEX, pentru activitățile desfășurate de 21 de concurenți electorali, a estimat o sumă totală neraportată la CEC de cel puțin 12 855 043 de lei. Dintre acestea: 26% – BECS, 24% – PPȘ, câte 12% – PDM și PAS, 7% – BERU, 6% – PPCC, 5% – PPPDA, 3% – PACE, 2% – PUN, câte 1% – AUR și PDCM, iar 1% – pentru alți 10 concurenți.

În funcție de destinația cheltuielilor estimate drept neraportate, cele mai multe au fost pentru materialele promoționale (34%), pentru delegare/detașare de persoane (31%), pentru sedii (13%) și remunerare de personal (11%). În context, atragem atenția că nu toate materialele promoționale ale concurenților au avut datele tipografice de identificare necesare. De asemenea, subliniem repetat lipsa, cu excepția a doi concurenți, a raportării cheltuielilor pentru delegarea agitatorilor, chiar dacă MO Promo-LEX a identificat implicarea lor în campania electorală.

Comparativ cu scrutinele anterioare, MO Promo-LEX constată că la alegerile curente transparența finanțării campaniei electorale a concurenților rămâne a fi redusă (au fost estimate drept cheltuieli neraportate 32% din totalul cheltuielilor raportate la CEC).

Discursul de ură și instigare la discriminare. În perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, au fost identificate 390 de cazuri de discurs de ură și instigare la discriminare, dintre care 299 de cazuri au avut loc în context electoral. Cele 299 de cazuri au fost distribuite de 317 ori de către 67 de surse (rețele de socializare – 152, TV – 66, media scrisă și online – 49, evenimente publice – 20, altele – 12).

Criteriile care au stat la baza discursului de ură și a instigării la discriminare în spațiul public și în mass-media au fost preponderent: apartenența politică, sex/gen, orientarea sexuală/identitatea de gen, vârsta, opinia etc.

Candidații care au utilizat cel mai mult discursul de ură au fost: Dorin Chirtoacă (AUR) – 25 de cazuri, Renato Usatîi (BERU) – 23 și Vasile Costiuc (PPDA) – 18. Cei mai afectați candidați de acest tip de discurs au fost: Igor Dodon (BECS) – 43 de cazuri, Vladimir Voronin (BECS) – 40 de cazuri.

Monitorizarea discursului de ură în perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 a reconfirmat una dintre principalele concluzii ale rapoartelor de monitorizare din perioada 2018–2020. Astfel, în pofida faptului că discursul de ură este prezent în mod constant în spațiul public și în mass-media din Republica Moldova, în special în perioadele electorale, acesta este în continuare nereglementat și nesancționat.

Activitățile de educație și instruire electorală. În contextul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, Asociația Promo-LEX și alte opt organizații, care au beneficiat de suport și subgranturi din partea Asociației, au realizat cel puțin 618 activități de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot. În cadrul campaniei, Asociația Promo-LEX a desfășurat activități de informare și mobilizare apolitică a alegătorilor în mediul online. Activitățile

au vizat atât alegătorii în calitate de beneficiari în general, cât și au fost orientate spre unele grupuri-tintă: tinerii alegători, alegătorii din regiunea transnistreană și cei din diasporă.

În contextul alegerilor parlamentare anticipate, CICDE, în parteneriat cu CEC, a organizat și a desfășurat 273 de activități de instruire online, dar și față în față, a diverselor categorii de beneficiari: funcționari electorali, persoane responsabile de gestionarea RSA, operatorii SIAS „Alegeri”, judecători, angajați ai IGP și jurnaliști (un seminar).

Cu privire la informarea alegătorilor, CEC a organizat două campanii de informare și educație electorală: „Votează! Votul tău contează!” și „Votează responsabil! Votează în siguranță!”. La rândul său, CICDE a desfășurat campania „Învață cu noi, alege singur!”, o campanie de educare a alegătorilor în mediul online și offline, precum și alte activități de informare în parteneriat cu societatea civilă.

Ziua alegerilor. Potrivit observatorilor, pe parcursul zilei alegerilor, votarea în general a fost organizată eficient. SV s-au deschis și s-au închis, în esență, regulamentar. Numărarea voturilor a fost, preponderent, rapidă, ordonată și calmă. MO Promo-LEX semnalează repetat nerespectarea de către o parte din BESV a tuturor cerințelor regulamentare față de procesul de numărare a voturilor.

În același timp, procesul de observare a cunoscut situații izolate de intimidare a observatorilor Promo-LEX de către unii funcționari electorali. Filmarea operațiunilor electorale a fost lipsită de continuitate pe alocuri, iar SIAS „Alegeri” a manifestat disfuncționalități sporadice. De asemenea, observatorii au raportat cazuri particulare de agitație electorală. Suspiciunile privind oferirea de recompense și transportarea organizată a alegătorilor au caracterizat în special procesul electoral desfășurat în contextul participării la vot a alegătorilor din regiunea transnistreană. Secretul votului a fost afectat de incidența sporită a numărului de cazuri de fotografiere a opțiunii de vot a alegătorilor. Comparativ cu turul al II-lea al alegerilor prezidențiale din noiembrie 2020, constatăm o nesemnificativă descreștere a numărului total de incidente prezentate în ziua alegerilor parlamentare din 11 iulie 2021.

Rezultatele numărării în paralel a voturilor nu au indicat diferențe majore între datele finale ale CEC și datele finale ale Promo-LEX.

Perioada postelectorală. Pentru prima dată după ultimele scrutine naționale desfășurate (prezidențiale 2016 și 2020, parlamentare 2019), în urma alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, nu au fost depuse sesizări și contestații cu privire la încălcarea dreptului la vot prin limitarea dreptului de vot sau epuizarea buletinelor de vot.

La 19 iulie 2021, CEC a depus la Curtea Constituțională sesizarea privind confirmarea rezultatelor alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 și validarea mandatelor deputaților aleși. La 23 iulie 2021, Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 20, a confirmat rezultatele alegerii Parlamentului de legislatura a XI-a și a validat mandatele deputaților aleși.

Prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 127 din 23 iulie 2021 a fost convocată ședința de constituire a Parlamentului ales la 11 iulie 2021, aceasta având loc la 26 iulie 2021. În premieră după anul 2009, un singur partid a constituit majoritatea parlamentară.

INTRODUCERE

Misiunea de observare a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 este un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. Asociația Promo-LEX este o asociație obștească, care are drept scop dezvoltarea democrației în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, prin promovarea și apărarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile.

Observarea procesului electoral s-a efectuat pe durata perioadei electorale de către echipa centrală, cuprinzând 27 de observatori, dar și 43 de observatori pe termen lung (OTL) repartizați teritorial. În ziua alegerilor din 11 iulie 2021, Promo-LEX a delegat câte un observator pe termen scurt (OTS) în 600 de secții de votare (SV), selectate pe baza unui eșantion stabilit de către o companie sociologică. În plus, au fost delegați observatori statici în toate cele 41 de secții de votare (SV) constituite pentru exercitarea dreptului de vot al alegătorilor din regiunea transnistreană. Pentru observarea alegerilor în SV constituite peste hotare au fost delegați 80 de observatori, câte un observator per SV (din totalul de 150 SV organizate în străinătate). Procesul electoral din secțiile de votare necuprinse în eșantion sau în alte categorii menționate mai sus, inclusiv traseele de acces către SV și spațiul din imediata apropiere a acestora, au fost monitorizate de 80 de echipe mobile, compuse din 160 de observatori (câte doi observatori per echipă). În total, în procesul de observare a alegerilor au fost efectiv implicați 951 de observatori din totalul celor 1186 recrutați de Promo-LEX și acreditați de CEC.

De asemenea, Promo-LEX a monitorizat fenomenul discursului de ură în campania electorală prin intermediul a 7 monitori, în baza unei metodologii de monitorizare elaborate în acest sens.

Toți observatorii implicați în procesul de monitorizare au fost instruiți în cadrul seminarelor organizate de Misiunea Promo-LEX. Ei au semnat Codul de conduită¹ al Promo-LEX pentru observatorii naționali independenți, obligându-se să acționeze operativ, cu bună-credință și în mod nonpartizan. Observatorii Promo-LEX au fost instruiți inclusiv privind standardele de protecție în context pandemic COVID-19. Activitatea observatorilor a fost coordonată de echipa centrală a Misiunii/Asociației.

Pe parcursul campaniei electorale OTL au raportat evenimentele și activitățile în baza a cinci formulare tematice: eveniment, vizită (BESV), activitate a CECE, interviu cu părțile interesate și cheltuieli operaționale ale concurenților. Drept sursă pentru elaborarea raportului de observare al MO pentru ziua alegerilor au servit constatările OTS, raportate în baza a două tipuri de formulare tematice: formular pentru raportarea periodică și formular pentru raportarea incidentelor. Raportarea s-a îndeplinit prin SMS-uri transmise de către observatori și stocate pentru prelucrare pe platforma web www.data.promolex.md. Informația acumulată a fost analizată de către echipa centrală și prezentată sub formă de rapoarte și comunicate publice.

De asemenea, Misiunea Promo-LEX gestionează platforma publică web www.electoralamonitor.md, pe care, inclusiv în ziua alegerilor, au fost stocate informații relevante (cu suport foto/video, care nu conțin date cu caracter personal) din rapoartele observatorilor. În plus, pe această platformă orice cetățean a avut posibilitatea să încarce semnalările sale cu privire la activitățile și problemele observate în context electoral.

MO Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 reprezintă un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. MO Promo-LEX nu este oponent politic al concurenților implicați în procesul electoral, nu este un organ de anchetă și nu își asumă obligația expresă de a proba constatările observate. Cu toate acestea, rapoartele observatorilor sunt însoțite, în măsura posibilităților, de probe fotografice și video. Acestea pot fi

¹ [Codul de conduită](#) al observatorului național independent Promo-LEX.

puse doar la dispoziția organelor de drept, pe baza solicitărilor corespunzătoare, și în niciun caz la dispoziția concurenților electorali. Totodată, încălcările, inclusiv cele presupuse, care se regăsesc în prezentul raport, trebuie tratate de autoritățile electorale prin prisma prevederilor art. 22, alin. (1), lit. q) și art. 68, alin. (5) din Codul electoral, inclusiv drept sesizări ale observatorilor și urmează a fi examinate conform competenței.

Asociația Promo-LEX organizează misiuni de observare a alegerilor începând cu anul 2009. Misiunea de observare a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 este a 21-a Misiune organizată de Promo-LEX. Toate misiunile Promo-LEX de observare au implicat până în prezent cel puțin 16 400 de observatori naționali. De asemenea, angajații și membrii Asociației dispun de o vastă experiență internațională și au participat la observarea alegerilor în cadrul Misiunilor Internaționale din Armenia, Estonia, Georgia, Germania, Macedonia, Marea Britanie, Muntenegru, Norvegia, România, Serbia, Suedia, Ucraina etc.

Din 2005, Promo-LEX este membru al Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte (CALC). În 2009, Asociația devine membru al Rețelei Europene de Organizații de Monitorizare a Alegerilor (ENEMO), în 2010, a devenit membru al Rețelei Globale a Observatorilor Electorali Naționali (GNDEM), iar în 2013 – membru fondator al Platformei Europene pentru Alegeri Democratice (EPDE).

Standardele internaționale la care se face referire în acest raport sunt cele elaborate de ONU, OSCE, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, Uniunea Europeană și Consiliul Europei. La finele acestui raport sunt formulate recomandări pentru autoritățile publice, organele electorale, concurenții electorali/participanții la referendum și alți actori interesați, cu scopul de a asigura optimizarea procesului electoral.

Misiunea de observare a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, inclusiv prezentul Raport, au fost realizate de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, al Consiliului Europei prin proiectul „Suport pentru observarea civică a alegerilor parlamentare anticipate din 2021 în secțiile de votare create în străinătate”, precum și al Oficiului Ambasadei Regatului Țărilor de Jos la Chișinău prin proiectul „Suport pentru informarea cetățenilor și observarea civică a alegerilor parlamentare anticipate din 2021 în secțiile de votare create pentru alegătorii din regiunea transnistreană”. Componenta „Discursul instigator la ură” a fost susținută de către Departamentul Justiție și Drepturile Omului al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Consolidarea unei platforme de dezvoltare a activismului și educației de Drepturi ale Omului în Republica Moldova – etapa a IV-a”.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor. În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, va prevala varianta în limba română a raportului. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

I. CONTEXTUL POLITIC

Republica Moldova este o republică parlamentară, în care Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului și unica autoritate legislativă a statului. Puterea executivă este exercitată de Guvernul investit în baza votului de încredere al Parlamentului, iar atribuțiile Președintelui Republicii Moldova sunt limitate.

La data de 11 iulie 2021 s-au desfășurat alegeri parlamentare anticipate, în cadrul cărora a fost ales Parlamentul de legislatură a XI-a, compus din 101 deputați. Acesta a fost al 10-lea scrutin de tip parlamentar și al 5-lea cu caracter anticipat de la obținerea independenței Republicii Moldova.

Scrutinul parlamentar din 11 iulie 2021 a fost organizat în baza sistemului reprezentării proporționale cu liste închise de partid. În acest fel, după experiența nereușită, în opinia Promo-LEX, din 24 februarie 2019, când alegerile parlamentare s-au desfășurat în baza sistemului mixt, s-a revenit la reprezentarea proporțională, în baza căreia au fost organizate toate alegerile parlamentare din perioada 1994–2019.

Perioada preelectorală, din punct de vedere politic, a fost marcată de *rezultatele alegerilor prezidențiale* din noiembrie 2020, dizolvarea legislativului fiind una dintre promisiunile principale ale ambilor candidați care au ajuns în turul al doilea de scrutin. După victoria Maiei Sandu la alegerile prezidențiale din Republica Moldova, în Parlament s-a configurat o nouă majoritate, ostilă instituției prezidențiale, formată în baza PSRM, PPȘ și a unor deputați neafiliați și independenți². Rolul Președinției în declanșarea alegerilor parlamentare anticipate a fost unul decisiv.

Alegerile parlamentare anticipate au fost organizate în contextul *unei crize politice declanșate de demisia Guvernului și imposibilitatea formării unui nou Guvern*. Ca urmare a respingerii de către Parlament a două solicitări de investitură a Guvernului, la 15 aprilie 2021 Curtea Constituțională a constatat existența circumstanțelor care justifică dizolvarea legislativului. Dizolvarea Parlamentului s-a produs pe fundalul reducerii gradului de încredere a populației în autoritățile publice centrale, în special în Parlament și Guvern.

Traseismul deputaților a fost o trăsătură a activității și pentru Parlamentul de legislatură a X-a. Mai mult, majoritatea parlamentară care a asigurat actul guvernării din noiembrie 2020 a fost constituită cu participarea deputaților transfugi. Aceasta chiar dacă la 11 iunie 2020 deputații au adoptat cu vot unanim Declarația cu privire la condamnarea faptelor de traseism și corupere politică³.

Contextul pandemic a continuat să fie o realitate cu impact politic și social-economic pentru Republica Moldova. Dilema discutată de actorii politici în perioada preelectorală s-a referit la alternativele: *organizarea de alegeri anticipate primordial sau soluționarea problemelor pandemice în mod prioritar*. Noua majoritate parlamentară, formată în noiembrie 2020, a introdus la 31 martie 2021 starea de urgență, care a făcut imposibilă dizolvarea Parlamentului. Însă, opoziția s-a adresat Curții Constituționale care, prin Hotărârea nr. 15 din 28 aprilie 2021, a declarat neconstituțională decizia Parlamentului privind declararea stării de urgență. Hotărârea în cauză a permis Președintelui Republicii Moldova să dizolve în aceeași zi Parlamentul.

² Pentru mai multe detalii la subiectul declanșării alegerilor parlamentare anticipate a se consulta: [Raport nr. 1](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 9-12.

³ [Hotărârea](#) Parlamentului Republicii Moldova nr. 84 din 11.06.2020 pentru adoptarea Declarației Parlamentului Republicii Moldova cu privire la condamnarea faptelor de traseism și corupere politică.

II. CADRUL LEGAL

2.1. Expunerea problemelor de ordin legal identificate în rapoartele intermediare

Cadrul legal ce reglementează alegerile parlamentare din Republica Moldova a suferit modificări substanțiale de la ultimele alegeri parlamentare, prin Legea nr. 113 din 15.08.2019 fiind modificat sistemul electoral. Astfel, dacă alegerile parlamentare din 2019 s-au desfășurat în baza sistemului mixt, alegerile parlamentare anticipate s-au desfășurat în baza sistemului proporțional. Totodată, deși o serie de modificări utile și necesare puteau fi aprobate prin votarea proiectului de lege nr. 263 din 19.06.2020, acesta nu a fost aprobat în lectura a doua⁴.

Pe parcursul perioadei monitorizate, MO Promo-LEX a identificat un șir de aspecte problematice de natură legală, a căror soluționare ar permite prevenirea și depășirea unor potențiale situații de risc ce pot pune în pericol buna desfășurare a procedurilor electorale. Cele mai relevante deficiențe legale depistate pe parcursul perioadei electorale și reflectate în rapoartele intermediare sunt:

- neconstituționalitatea prevederii de la art. 51, alin. (4) Cod electoral⁵;
- omisiunea reglementării interdicției de camuflare a blocurilor electorale sau de susținere a concurentului electoral de către un partid politic neînscris în campania electorală⁶;
- aprobarea tardivă a Hotărârilor de Guvern privind alocarea mijloacelor financiare Comisiei Electorale Centrale pentru organizarea și desfășurarea alegerilor⁷;
- incertitudinile privind admisibilitatea și modul de soluționare a contestațiilor electorale, incertitudini care au ajuns să fie clarificate inclusiv prin interpretări date de Curtea Constituțională⁸;
- incertitudinile legate de regulile de prevenire și combatere a infecției COVID-19 în contextul desfășurării scrutinului parlamentar anticipat⁹.

Alte probleme de natură legală relevante pentru alegerile curente, constatate și în cazul scrutinelor anterioare, sunt:

- reglementarea insuficientă a utilizării abuzive a resurselor administrative;
- criteriile neclare de constituire a secțiilor de votare din străinătate;
- lipsa mecanismelor alternative de vot;
- lipsa prevederilor privind organizarea transportului pentru alegători în ziua alegerilor;
- lipsa reglementării legale a discursului de ură.

În același timp, cadrul legal cu privire la sancționarea discursului de ură și a infracțiunilor motivate de prejudecată este în continuare incomplet. Adresele Curții Constituționale din 2016 și 2020 nu au fost îndeplinite de Parlamentul Republicii Moldova, care, din anul 2016, nu a definitivat și nu a adoptat proiectul de lege nr. 301 cu privire la reglementarea infracțiunilor motivate de prejudecată.

⁴ [Raport nr. 1](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 15-16.

⁵ [Raport nr. 2](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 10-11.

⁶ *Ibidem*, p. 12.

⁷ [Raport nr. 2](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 12-13; [Raport nr. 4](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 10.

⁸ *Ibidem*, p. 11-12; [Raport nr. 5](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 11.

⁹ [Raport nr. 1](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 18. [Raport nr. 3](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 11-12; [Raport nr. 2](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 9-10.

2.2. Incertitudini legale deduse în contextul finalizării procedurilor electorale

După finalizarea procedurilor electorale, MO Promo-LEX a constatat un șir de alte deficiențe legale, nereflectate în rapoartele intermediare, dar identificate în urma analizei de ansamblu a cadrului legal al alegerilor deja desfășurate.

2.2.1. Neclarități/dubii privind autenticitatea declarațiilor de avere și interese ale unor candidați la funcția de deputat

În contextul dezbaterilor electorale organizate de mass-media, MO Promo-LEX a constatat că din declarațiile publice ale unor candidați poate fi dedusă completarea formală de către aceștia a declarațiilor de avere și interese personale depuse la CEC în procesul de înregistrare.

Conform art. 49, alin. (1), lit. e) din Codul electoral, pentru înregistrarea candidaților, Comisiei Electorale Centrale sau consiliilor electorale de circumscripție li se prezintă de către candidat, cel târziu cu 30 de zile înainte de ziua alegerilor, pe lângă alte documente, declarația de avere și interese personale a candidatului pentru ultimii doi ani anteriori anului în care se desfășoară alegerile, în conformitate cu Legea privind declararea averii și intereselor personale.

Modelul declarației de avere și interese personale depuse la organul electoral de către candidați conține, printre altele, mențiunile că:

1. declarația este depusă pe propria răspundere a candidatului;
2. declarația respectivă este un act public și semnatarul acesteia răspunde potrivit legii pentru caracterul inexact sau incomplet al datelor prezentate.

Totodată, și Legea privind declararea averii și intereselor personale (în continuare legea) prevede că declarația de avere și interese personale reprezintă un act personal și irevocabil al subiectului declarării, depus pe propria răspundere, iar responsabilitatea pentru veridicitatea și deplinătatea informațiilor o poartă persoana care o depune¹⁰.

Deși din prevederile legii rezultă existența unui mecanism de verificare a declarațiilor de avere și interese personale, acesta pare să nu fie aplicabil declarațiilor de avere și interese personale depuse la organul electoral de către candidați din următoarele considerente:

- a) Legea are drept scop instituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate, a conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor – art. 1. Depunerea declarațiilor de avere și interese personale la CEC nu ar putea servi acestui scop, însă ar avea, mai degrabă, drept obiectiv informarea alegătorilor despre profilul candidaților.
- b) Legea prevede lista exhaustivă a subiecților declarării averii și intereselor personale, din care lipsesc candidații în alegeri – art. 3.
- c) Legea prevede, la art. 6, termenele de depunere a declarației și tipurile acestora (anuală – până la 31 martie; la angajare, validare a mandatului sau numire în funcție – în termen de 30 de zile de la data angajării, validării mandatului ori numirii în funcție; după încetarea mandatului sau a raporturilor de muncă ori de serviciu – în termen de 30 de zile de la respectivul eveniment; la reîncadrarea în funcție, după ce raporturile de muncă au fost suspendate – în termen de 30 de zile de la reîncadrare). Astfel, din lege lipsește declarația de avere și interese personale depuse la organul electoral pentru ultimii doi ani anteriori anului în care se desfășoară alegerile.

¹⁰ Conform art. 5, alin. (1) și (4) din Legea privind declararea averii și intereselor personale, declarația de avere și interese personale reprezintă un act personal și irevocabil al subiectului declarării, depus, pe proprie răspundere, sub formă de document electronic sau, după caz, în formă scrisă pe suport de hârtie. Responsabilitatea pentru depunerea în termen a declarației, precum și pentru veridicitatea și deplinătatea informațiilor o poartă persoana care o depune.

- d) Legea prevede obligația depunerii declarației în formă electronică la Autoritatea Națională de Integritate (ANI) și exercitarea controlului averii și intereselor personale ale subiecților declarării de către ANI – art. 7, alin. (1)-(3), art. 10. Respectiv, declarațiile de avere și interese personale depuse la CEC în procesul înregistrării candidaților nu sunt transmise pentru control la ANI.
- e) Legea prevede posibilitatea rectificării declarației în cazul în care subiectul declarării constată că a introdus în declarație date incomplete sau eronate în termen de 30 de zile de la data expirării termenului-limită pentru depunerea declarației și eliberarea de răspundere dacă declarația a fost rectificată în condițiile art. 5, alin. (5). La fel, legea prevede obligația rectificării declarației în termen de 30 de zile de la data la care actul de constatare a devenit definitiv, în cazul în care ANI constată că în declarație au fost introduse date incomplete sau eronate – art. 7, alin. (5). Rectificarea declarației de avere și interese personale depuse la CEC în termenul prevăzut de Legea privind declararea averii și intereselor personale nu își are rostul, deoarece la expirarea a 30 de zile au loc alegerile.

Concluzionând cele expuse mai sus, verificarea corectitudinii și completitudinii declarației de avere și interese personale poate fi efectuată doar de către ANI. În acest sens, depunerea respectivei declarații la CEC, fără o obligație de verificare a acestora de către ANI (cel puțin în baza sesizării), poate duce la completarea formală a acestora și introducerea datelor false de către candidați, iar cei din urmă să nu fie sancționați pentru această faptă.

Totuși, atragem atenția că potrivit art. 2 alin. (2) lit. j) Cod electoral, Comisia Electorală Centrală dispune de drept de acces la informațiile deținute de autoritățile publice de toate nivelurile și la registrele de stat, inclusiv la date cu caracter personal. Astfel, după anumite verificări generale în registrele la care are acces, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale în calitate de organ independent de supraveghere și control privind finanțarea campaniilor electorale, în perioada electorală, Comisia a înaintat Serviciului Fiscal de Stat lista donatorilor, ale căror donații au depășit veniturile, în vederea verificării dacă aceștia au declarat venituri în ultimii trei ani.

MO Promo-LEX consideră că, urmând același model de acțiune, Comisia ar putea să compare datele indicate în declarațiile de avere și interese personale ale candidaților cu informațiile deținute de autoritățile publice și registrele de stat. Declarațiile care prezintă dubii cu privire la veridicitatea și deplinătatea informațiilor ar urma să fie restituite candidaților în alegeri pentru a fi eventual completate sau corectate, iar în cazul în care acestea vor fi depuse repetat la CEC fără careva schimbări, declarațiile respective pot fi transmise pentru o verificare suplimentară și comprehensivă în adresa ANI, cu obligarea instituției de a le verifica în timp restrâns.

În cazul constatării de către ANI a unor abateri (*inclusiv intenționată a unor date incomplete sau false și neinclusiv intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale*) în declarațiile depuse de candidați, aceștia ar urma să fie sancționați în conformitate cu art. 352¹ alin. (2) Cod penal¹¹, și anume prin aplicarea pedepsei complementare de privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate. **În acest sens, urmează ca legislația relevantă să fie modificată prin includerea candidaților în alegeri în lista subiecților care au obligația să depună declarația conform Legii privind declararea averii și intereselor personale.**

Totodată, conform art. 276¹ alin. (7) Cod procedură penală în cazul infracțiunii prevăzute la art. 352¹ alin. (2) din Codul penal, urmărirea penală poate fi pornită doar după constatarea de către ANI a încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale. Reiterăm că, ANI ar urma să verifice respectivele declarații în timp restrâns, astfel încât să fie examinate pentru aplicare unul din următoarele două scenarii:

¹¹ Includerea intenționată a unor date incomplete sau false, neinclusiv intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale se pedepsesc cu amendă în mărime de la 400 la 600 unități convenționale sau cu închisoare de până la 1 an, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

- până în ziua alegerilor să fie posibilă excluderea de către CEC din listă a candidaților care au prezentat declarații incomplete și/sau false, sau
- până la validarea mandatelor de deputat, să fie posibilă excluderea de către Curtea Constituțională a persoanelor care au prezentat declarații incomplete sau false din lista candidaților cărora urmează a le fi atribuit mandatul de deputat.

Pornind de la cele constatate supra, MO Promo-LEX recomandă legiuitorului reglementarea sancțiunilor pentru fapta de depunere de către candidații în alegeri a declarației de avere și interese personale în care au fost introduse date false, sau omise anumite date, în mod intenționat. Pe lângă aceasta, este necesară reglementarea clară a modului de verificare a autenticității declarației de către CEC și organul corespunzător de control a averii și intereselor personale.

2.2.2. Participarea la dezbateri a reprezentanților concurenților electorali

În contextul dezbaterilor electorale organizate de mass-media, MO Promo-LEX a constatat participarea la dezbateri a unor persoane terțe care nu au legătură cu campania electorală propriu-zisă.

Potrivit art. 70, alin. (3) Cod electoral, formatul, durata și frecvența dezbaterilor electorale sunt stabilite de către furnizorii de servicii media și se aduc la cunoștința organelor electorale și a concurenților electorali cu cel puțin 3 zile calendaristice înainte de difuzarea fiecărei emisiuni. Unica obligație instituită de legiuitor se referă la difuzarea dezbaterilor în regim de transmisiune directă și în orele de audiență maximă.

Totodată, Regulamentul privind reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă¹² prevede, la pct. 43, că la dezbaterile electorale *participă candidații la alegeri sau reprezentanții acestora*. În acest sens, nu este clar cine poate fi considerat reprezentant al candidaților la dezbateri.

În Codul electoral, termenul „reprezentant” se referă, în principal, la reprezentarea concurentului în organele electorale, acesta fiind înregistrat corespunzător, conform art. 15 Cod electoral¹³. Totuși, din drepturile și obligațiile acestuia prevăzute de Regulamentul cu privire la activitatea reprezentanților cu drept de vot consultativ ai concurenților electorali¹⁴ nu face parte și atribuția de participare la dezbateri, or, acestuia i se interzice să desfășoare acțiuni de agitație electorală, precum și să poarte și să arate ecusoane, insigne sau alte însemne de agitație electorală.

Calitatea de reprezentant în dezbateri ar fi mai apropiată de calitatea de persoană de încredere, care, conform art. 50 Cod electoral, îi ajută pe concurenți la desfășurarea campaniilor electorale ale acestora, fac agitație electorală în favoarea lor și le reprezintă interesele în relațiile cu autoritățile publice, cu alegătorii, cu consiliile și birourile electorale.

Totuși, pentru respectarea dreptului de participare liberă la dezbateri, MO Promo-LEX nu va opta pentru o reglementare strictă a calității de reprezentant al concurentului electoral în dezbateri. Cu toate acestea, considerăm că ar fi necesară cel puțin menționarea în Regulamentul privind reflectarea campaniei electorale a persoanelor care nu pot apărea în această calitate, pornind de la prevederile Codului electoral. De exemplu, nu ar putea fi reprezentanți ai concurenților electorali în dezbateri persoanele care nu au dreptul de a alege și a fi ales, persoanele care în virtutea funcției pe care o dețin nu au dreptul să fie membri ai vreunui partid politic sau care nu au dreptul să desfășoare agitație electorală, persoane

¹² [Regulament](#) privind reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova.

¹³ Art. 15, alin. (1) Cod electoral: concurenții electorali pot desemna, pentru perioada campaniei electorale, în organele electorale care i-au înregistrat, precum și în organele electorale ierarhic inferioare, câte un reprezentant cu drept de vot consultativ. Reprezentantul desemnat în conformitate cu prevederile prezentului alineat poate apăra interesele concurentului electoral în litigiile cu caracter electoral și în instanța de judecată.

¹⁴ [Regulamentul](#) cu privire la activitatea reprezentanților cu drept de vot consultativ ai concurenților electorali.

care sunt membri ai altei formațiuni politice decât cea care le-a desemnat în calitate de reprezentanți la dezbateri.

Altfel, desemnarea și participarea acestor persoane este în măsură să denatureze însăși ideea dezbaterilor ca platformă de confruntare a ideilor politice și programelor electorale.

2.2.3. Prevederi lacunare privind calitatea de concurent electoral în alegerile parlamentare

Conform art. 1 Cod electoral, concurenți electorali în cazul alegerilor parlamentare sunt candidații independenți, înregistrați de Comisia Electorală Centrală, precum și partidele, alte organizații social-politice și blocurile electorale ale căror liste de candidați au fost înregistrate de CEC.

Pornind de la această noțiune, nefiind menționați candidații de pe listă în calitate de concurenți electorali, CEC a restituit contestația fără examinare unui candidat la funcția de deputat ca fiind depusă de o persoană neîmputernicită¹⁵. Conform celor menționate în răspunsul remis, CEC a conchis că candidatul la funcția de deputat nu deținea calitatea de concurent electoral și, prin urmare, nu este persoană abilitată cu dreptul de a depune contestații. Considerăm inadmisibilă o asemenea interpretare restrictivă, care este contrară sensului legii.

Dacă am admite *ad absurdum* o asemenea interpretare, ar rezulta că interdicția de la art. 41, alin. (5) Cod electoral, adresată concurenților electorali de a oferi alegătorilor bani, de a distribui alegătorilor fără plată bunuri materiale, inclusiv din ajutoare umanitare sau din alte acțiuni de binefacere, nu se referă la candidații în alegeri. Urmând aceeași abordare, și interdicția de la art. 52, alin. (7) Cod electoral, adresată autorităților/instituțiilor publice de a transmite/a acorda concurenților electorali bunuri publice sau alte favoruri decât pe bază de contract, nu se referă la transmiterea/acordarea mijloacelor și bunurilor publice candidaților înregistrați în alegeri.

MO Promo-LEX consideră că, în cazul prezentat, urma să fie verificat înțelesul noțiunii de concurent electoral în tot textul Codului electoral și astfel să fie elucidat sensul sintagmei „concurrent electoral”. Totuși, pentru evitarea situațiilor de interpretare restrictivă a normelor, recomandăm legiuitorului modificarea noțiunii de concurent electoral în cazul alegerilor parlamentare, astfel încât candidații la funcția de deputat să aibă calitatea de concurent electoral.

¹⁵ [Scrisoarea](#) CEC nr. CEC 8/4496 din 11.07.2021.

III. ORGANELE ELECTORALE

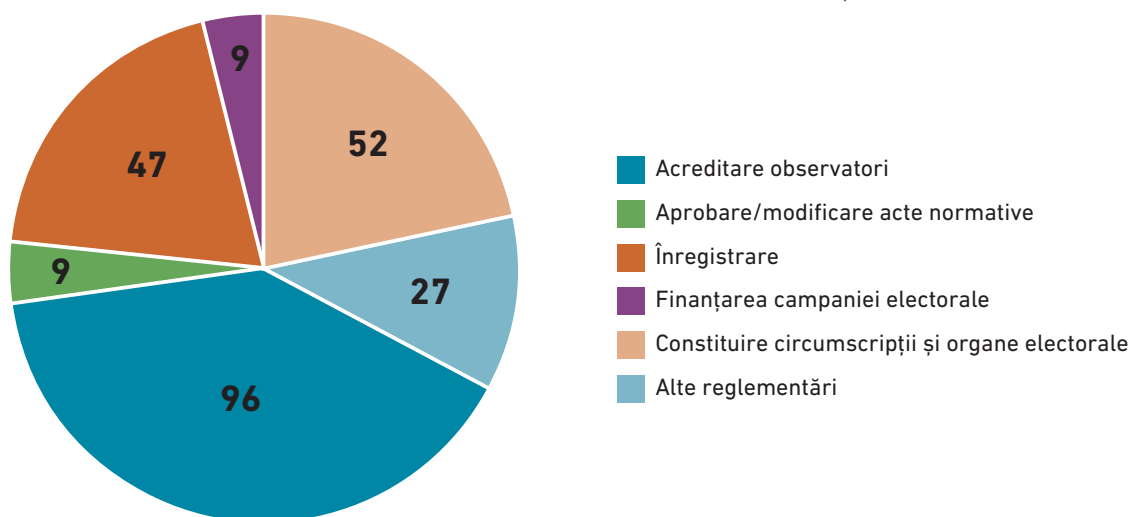
3.1. Activitatea CEC

3.1.1. Hotărâri ale CEC relevante pentru organizarea și desfășurarea scrutinului parlamentar anticipat

În perioada 28 aprilie¹⁶ – 19 iulie 2021¹⁷, CEC s-a întrunit în format mixt în cadrul a 31 de ședințe, dintre care 12 ordinare și 19 extraordinare, fiind adoptate în total 240 de hotărâri în vederea organizării și desfășurării alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

Conținutul tematic al hotărârilor aprobate. Cele mai multe hotărâri, similar scrutinelor anterioare, au fost aprobate cu privire la acreditarea observatorilor – 96 (40%) și constituirea circumscripțiilor electorale și a organelor electorale inferioare – 52 (22%) (a se vedea graficul nr. 1).

Graficul nr. 1. Conținutul tematic al hotărârilor CEC

3.1.2. Acreditarea observatorilor și înregistrarea persoanelor de încredere de către CEC

Acreditarea observatorilor. În conformitate cu hotărârile CEC privind acreditarea observatorilor, în vederea monitorizării alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, autoritatea electorală a acreditat 2 442 de observatori, dintre care 1 800 de observatori naționali și 642 de observatori internaționali¹⁸. Din numărul total al observatorilor naționali, Asociația Promo-LEX a acreditat 1 186 (66%). De asemenea, din cei 1 800 de observatori naționali, 158 au fost observatori acreditați de șase concurenți electorali pentru secțiile de votare din străinătate¹⁹.

Comparativ cu alegerile prezidențiale din noiembrie 2020, MO Promo-LEX constată o creștere cu 49% (de la 332 la 642) a numărului de observatori și experți internaționali acreditați de către CEC în vederea monitorizării scrutinului parlamentar (a se vedea graficul nr. 2). Amintim că în contextul pandemic constituit, în campania alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020, o parte a misiunilor

¹⁶ La 28 aprilie 2021, Președintele Republicii Moldova a emis Decretul nr. 77-IX, conform căruia Parlamentul de legislatură a X-a a fost dizolvat pe data de 28 aprilie 2021, iar data alegerilor noului Parlament a fost stabilită pentru 11 iulie 2021.

¹⁷ La 19 iulie 2021 CEC a aprobat [Raportul](#) cu privire la rezultatele alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

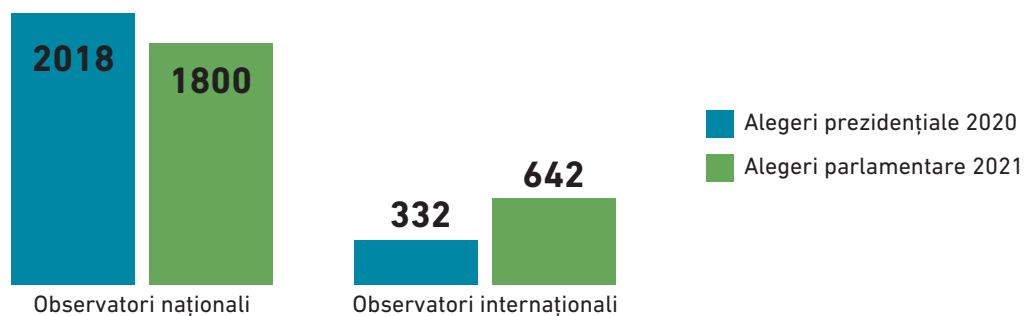
¹⁸ [Raport nr. 5](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 60-61.

¹⁹ Potrivit art. 68, alin. (2), la cererea concurenților electorali, CEC acreditează câte un observator în SV constituite în afara țării. Este vorba despre: BERU – 74; PAS – 48; PPDA – 13; PACE – 11; PPPDA – 8; PPCC – 4.

internaționale și-au redus numărul de observatori implicați, iar altele chiar au renunțat²⁰.

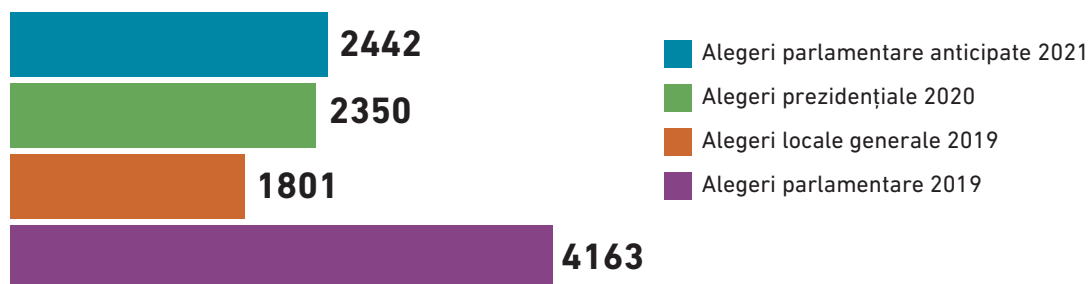
De asemenea, în perioada monitorizată, autoritatea electorală a modificat Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora²¹, potrivit căruia pentru acreditarea observatorilor instituția solicitantă trebuie să prezinte și copia de pe statut. Completarea respectivă nu a afectat drepturile observatorilor. Suplimentar, în scopul asigurării activității eficiente a observatorilor internaționali, autoritatea electorală a constituit Oficiul de protocol al observatorilor internaționali pe lângă CEC²² și a publicat, în limbile română și engleză, Ghidul observatorului la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021²³.

Graficul nr. 2. Acreditarea observatorilor de către CEC

Analiza în dinamică a numărului total de observatori acreditați de autoritatea electorală în vederea monitorizării scrutinului parlamentar din 11 iulie 2021 reflectă o creștere cu 4% (de la 2350 la 2442) comparativ cu alegerile prezidențiale din noiembrie 2020, dar o descreștere cu 41% comparativ cu scrutinul parlamentar din februarie 2019 (a se vedea graficul nr. 3).

Graficul nr. 3. Dinamica observatorilor acreditați de CEC

Înregistrarea persoanelor de încredere. În baza prevederilor legale, la 21 mai 2021, CEC a stabilit numărul persoanelor de încredere ale concurenților electorali la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 de maximum 615 persoane pentru fiecare concurent electoral²⁴. Subliniem că aceste valori coincid cu numărul persoanelor de încredere stabilit pentru scrutinul parlamentar din 30 noiembrie 2014²⁵.

Constatăm că, pentru scrutinul parlamentar anticipat din 11 iulie 2021, doar doi concurenți au făcut uz de acest drept. Din totalul de 907 persoane de încredere înregistrate, 470 de persoane au fost înaintate de BERU, iar 437 de persoane au fost înregistrate din partea Partidului Democrat din Moldova (PDM).

²⁰ [Raport final](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020, p. 23.

²¹ Hotărârea nr. [4922](#) privind modificarea unor acte normative din 26 mai 2021.

²² Hotărârea CEC nr. [4981](#) din 10 iunie 2021.

²³ Ghidul observatorului la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

²⁴ Hotărârea CEC nr. [4860](#) cu privire la stabilirea numărului persoanelor de încredere ale concurenților electorali la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

²⁵ Hotărârea CEC nr. [2696](#) cu privire la stabilirea numărului persoanelor de încredere ale concurenților electorali la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014.

MO Promo-LEX reiterează poziția sa și atrage atenția în mod repetat asupra importanței valorificării instituției „persoanelor de încredere” de către concurenți în campania electorală. Trebuie deosebit rolul persoanei de încredere în procesul de agitație electorală de cel al cetățeanului, care are dreptul de a supune discuțiilor libere și sub toate aspectele programele electorale ale concurenților electorali. Persoanele de încredere dispun de mai multe drepturi, inclusiv de reprezentare și implicare în organizarea campaniei electorale. Considerăm că cetățenii implicați activ în agitația electorală a concurenților pot fi înregistrați în calitate de persoane de încredere ale acestora, în conformitate cu prevederile Codului electoral.

3.1.3. Regulamente aprobate/modificate de CEC

În vederea adaptării procedurilor electorale la modificările Codului electoral operate în 2019 în aspecte ce țin de utilizarea sistemului proporțional pentru alegerile parlamentare, precum și a adaptării acestora la necesitățile și contextul existent, în perioada monitorizată au fost aprobate două și modificate opt regulamente²⁶. Atragem atenția că alte trei regulamente CEC, la fel, necesitau ajustarea la specificul scrutinului parlamentar în sistem proporțional: Regulamentul cu privire la procedurile de tragere la sorți; Regulamentul privind înregistrarea prealabilă; Regulamentul privind întocmirea, administrarea, difuzarea și actualizarea listelor electorale.

3.1.4. Circulare

În vederea bunei organizări și desfășurări a scrutinului parlamentar, CEC a elaborat și a expediat APL și organelor electorale inferioare patru circulare, care au contribuit la clarificarea anumitor aspecte ce țin de organizarea alegerilor. Prin intermediul circularei nr. CEC-8/3966²⁷, CEC a atenționat asupra necesității respectării prevederilor ce vizează agitația electorală, în special a celor privind stabilirea minimului de locuri de afișaj electoral și a minimului de localuri pentru întâlnirile cu alegătorii²⁸. Circularele nr. CEC-8/4418, 8/4419²⁹ și 8/4436³⁰ au inclus precizări referitoare la măsurile care trebuie realizate de către BESV în vederea respectării prevederilor Instrucțiunii privind modalitatea de organizare și desfășurare a scrutinelor în condițiile situației pandemice COVID-19.

3.1.5. Informarea CEC privind efectuarea sondajelor de opinie

Potrivit datelor plasate pe pagina CEC, compartimentul *Înștiințări pentru desfășurarea sondajelor de opinie*, pe adresa autorității electorale au fost depuse opt cereri de informare privind inițierea sondajelor de opinie de către Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova (2), Centrul de Studii Sociale și Marketing „CBS-Research”, Compania IMAS-Cercetare și Strategii SRL, Compania Date Inteligente SRL (iData), Compania „Intellect Group” SRL, SIMPALS SRL și Institutul de Politici Publice (IPP).

În urma analizei conformității cererilor cu prevederile Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova³¹, MO Promo-LEX a constatat două cazuri de neconformitate a documentelor cu prevederile normative: lipsa informației privind comanditarul sondajului („Intellect Group” SRL) și lipsa informației privind eșantionul și comanditarul sondajului (IPP). *În acest sens, se impune necesitatea instituirii unui mecanism legal de verificare și control al gradului de respectare de către realizatorii de sondaje a cerințelor normative privind înștiințarea organului electoral.*

²⁶ Pentru detalii a se consulta: [Raport nr. 1](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 22-23; [Raport nr. 2](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 15-16; [Raport nr. 3](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 14-15.

²⁷ Circulara nr. [CEC-8/396622](#) din 21 mai 2021.

²⁸ [Raport nr. 2](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 16.

²⁹ Circularele nr. [CEC-8/4418](#) și [CEC-8/4419](#) din 7 iulie 2021.

³⁰ Circulara nr. [CEC-8/4436](#) din 8 iulie 2021.

³¹ [Regulament](#) privind reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 4834 din 12 mai 2021.

3.1.6. Stabilirea tirajului buletinelor de vot

Potrivit constatărilor Promo-LEX, la stabilirea tirajului, cu mici abateri, s-a pornit de la numărul de alegători din RSA cu domiciliu/reședință. Similar scrutinului prezidențial, în cazul mun. Chișinău, unde se votează într-o pondere mai mare pe listele suplimentare, se atestă și un număr mai mare al buletinelor tipărite. De asemenea, pentru regiunea transnistreană s-au tipărit de două ori mai puține buletine decât alegători înregistrați în RSA³².

Cu privire la stabilirea tirajului buletinelor de vot pentru secțiile de votare din străinătate, CEC a hotărât tipărirea a 726 700 de buletine de vot, cu 55 200 de buletine de vot mai mult comparativ cu turul al II-lea al alegerilor prezidențiale din noiembrie 2020, când a fost înregistrată cea mai înaltă rată de participare (263 177 de alegători). Menționăm că, din numărul total de 150 SV, în cazul a 145 SV (96%) au fost tipărite câte 5 000 de buletine de vot (numărul maxim admis legal), în cazul a 4 SV³³ (3%) au fost tipărite câte 300 de buletine de vot, iar pentru SV 38/17 (or. Abu Dhabi) au fost tipărite 500 de buletine de vot³⁴.

3.1.7. Acțiuni întreprinse în vederea combaterii coruperii și transportului organizat al alegătorilor

Transportul organizat al alegătorilor în ziua alegerilor a fost un fenomen la care Promo-LEX a atras atenția în permanență, dar în special, începând cu alegerile prezidențiale din octombrie-noiembrie 2016³⁵. Potrivit observațiilor Promo-LEX, fenomenul transportului organizat utilizat de către concurenți pentru influențarea votului alegătorilor afectează grav integritatea procesului electoral. MO Promo-LEX a recomandat legislativului reglementarea legală a acestui proces, însă nici în contextul scrutinului curent recomandarea în cauză nu a fost implementată. În lipsa unor reglementări legale explicite, MO Promo-LEX a apreciat drept practică pozitivă acțiunile proactive întreprinse de CEC în materie de prevenire a transportării organizate a alegătorilor în ziua alegerilor la scrutinul prezidențial din noiembrie 2020 (tururile I și II). Amintim că atunci autoritatea electorală a aprobat inițial o circulară, după care o hotărâre pentru soluționarea problemei³⁶.

Contrar practicii pozitive descrise mai sus, în contextul organizării alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, MO Promo-LEX a constatat lipsa unei hotărâri a CEC în problema în cauză. Aceasta deși subiectul referitor la proiectul hotărârii privind transportul organizat al alegătorilor în ziua scrutinului a fost inclus pe ordinea de zi a ședinței extraordinare a CEC din 7 iulie 2021 (doar cu patru zile înainte de ziua alegerilor). Proiectul nu a fost aprobat din lipsa numărului suficient de voturi, fiind susținut doar de către 4 membri dintre cei 7 prezenți la ședință³⁷.

MO Promo-LEX și-a exprimat dezacordul față de lipsa unei atitudini responsabile din partea CEC privind subiectul transportului organizat al alegătorilor în ziua alegerilor. CALC a solicitat pentru prima dată, încă la 31 mai 2021, soluționarea problemei³⁸, iar Promo-LEX a reiterat solicitarea la 10 iunie 2021 în Raportul nr. 3³⁹. Ulterior, la 6 iulie 2021, CALC a făcut un apel repetat⁴⁰ către CEC să aprobe în

³² [Raport nr. 5](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 16.

³³ SV 38/2 (or. Baku), 38/12 (or. Beijing), 38/94 (or. Tokyo), 38/144 (or. Doha).

³⁴ Potrivit proceselor-verbale privind rezultatele numărării voturilor la alegerile prezidențiale din noiembrie 2020, prezența la vot a fost de: SV 38/2 (or. Baku) – 53 de alegători; 38/12 (or. Beijing) – 19 alegători; 38/94 (or. Tokyo) – 30 de alegători; 38/144 (or. Doha) – 66 de alegători; 38/17 (or. Abu Dhabi) – 176 de alegători.

³⁵ [Hotărârea Curții Constituționale](#) nr. 34 din 13 decembrie 2016 privind confirmarea rezultatelor alegerilor și validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova (sesizarea nr. 139e/2016), p. 28-31.

³⁶ Hotărârea CEC nr. 4390 din 20.10.2020 cu privire la unele aspecte ce țin de transportul organizat al alegătorilor la secțiile de votare în ziua alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020.

³⁷ Mai multe detalii la acest subiect, inclusiv poziția CAN, SIS, ANTA și IGP, pot fi analizate în: [Raport nr. 5](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 14-16.

³⁸ [DEMERS](#) către Comisia Electorală Centrală privind funcționarea sistemului de înregistrare video pe tot parcursul zilei votării și prevenirea transportului organizat al alegătorilor în ziua votării.

³⁹ [Raport nr. 3](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 15.

⁴⁰ [Apelul repetat al CALC](#) către CEC privind adoptarea hotărârii care să prevină transportarea organizată a alegătorilor în ziua votării din 6 iulie 2021.

regim prioritar o hotărâre privind aspectele ce țin de transportul organizat al alegătorilor la secțiile de votare în ziua alegerilor din 11 iulie 2021. Menționăm că și doi concurenți electorali – PPPDA⁴¹ și PAS⁴² – au solicitat de la CEC aprobarea unei astfel de hotărâri.

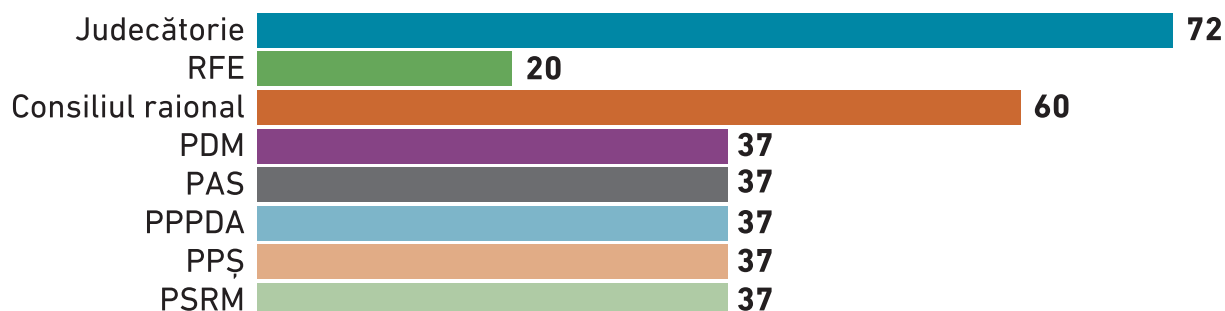
3.2. Activitatea consiliilor electorale de circumscripție electorală de nivelul II

3.2.1. Constituirea și componența CECE

În baza prevederilor Codului electoral și în conformitate cu Programul calendaristic, CEC a constituit în termene legale 38 de circumscripții electorale de nivelul al doilea și 37 de consilii electorale. Menționăm că și la acest scrutin parlamentar CECE Bender nu a fost constituit.

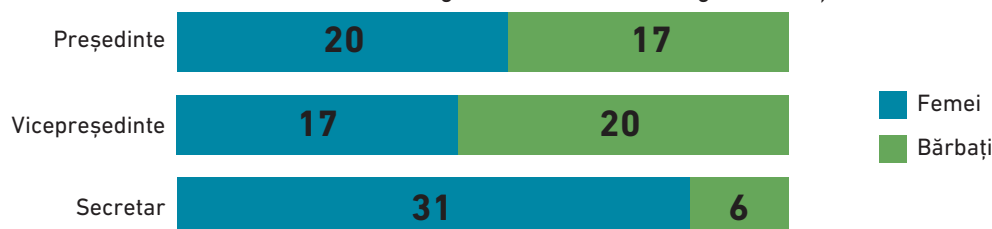
Din totalul consiliilor electorale, 35 de consilii electorale de nivelul II au avut în componența numerică 9 membri, iar CECE nr. 1 mun. Chișinău și CECE nr. 38 pentru secțiile de votare constituite în străinătate au fost formate din 11 membri. Desemnarea membrilor în organul electoral de către entitățile deținătoare ale acestui drept este reflectată în graficul nr. 4. Atragem atenția că, contrar prevederilor legale, MO Promo-LEX a atestat șapte cazuri⁴³ când niciun membru nu a fost desemnat de către consiliile raionale și un caz (CECE nr. 38 pentru secțiile de votare constituite în străinătate) când niciun membru nu a fost desemnat de către judecătoria. În context, menționăm că partidele reprezentate în Parlament au delegat membri în fiecare din consiliile electorale constituite.

Graficul nr. 4. Desemnarea membrilor în cadrul CECE

Componența consiliilor a fost dezechilibrată din perspectiva de gen: 67% – femei și 33% – bărbați. În același timp, la alegerea funcțiilor de conducere s-a respectat, în general, echilibrul de gen, deși constatăm că funcția de secretar continuă să fie ocupată în majoritate de femei – 31 (84%) (a se vedea graficul nr. 5).

Graficul nr. 5. Asigurarea echilibrului de gen la funcțiile de conducere CECE

Modificarea componenței CECE. MO Promo-LEX constată modificarea componenței nominale a opt consilii electorale de nivelul II⁴⁴. Ca rezultat, puțin peste 4% din membrii organelor electorale respective au fost înlocuiți, majoritatea fiind desemnați de partide politice (PPPDA și PPȘ – câte 3 cazuri; PAS, PDM și PSRM – câte un caz).

⁴¹ Adresa PPPDA nr. CEC-7/13671 din 24 iunie 2021.

⁴² Sesizare (proponere) PAS nr. CEC-7/13887 din 29 iunie 2021.

⁴³ CECE nr. 1 mun. Chisinau, nr. 15 Dubăsari, nr. 17 Fălești, nr. 33 Taraclia, nr. 36 UTA Găgăuzia, nr. 37 pentru localitățile din stânga Nistrului și nr. 38 pentru secțiile de votare constituite în străinătate.

⁴⁴ CECE: Dubăsari, Glodeni, Hâncești, Rezina, Ocnîța, Râșcani, Telenești, pentru secțiile de votare constituite în străinătate.

3.2.2. Respectarea programului de activitate

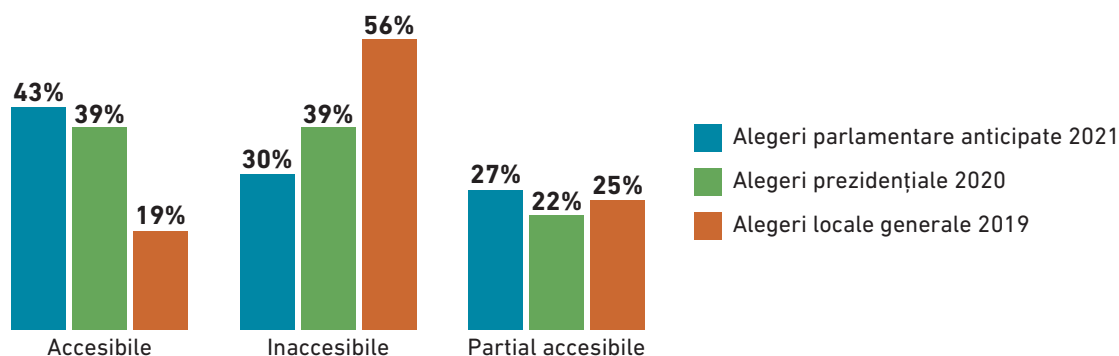
În perioada 25 mai – 19 iulie 2021, observatorii Promo-LEX au întreprins 273 de vizite la CECE în timpul orelor de muncă. Potrivit informațiilor prezentate, în cadrul a 263 de vizite sediul consiliilor electorale era deschis, iar în cadrul a 10 vizite sediul a 9 CECE II era închis: nr. 10 Căușeni, nr. 12 Criuleni, nr. 13 Dondușeni, nr. 15 Dubăsari, nr. 21 Ialoveni, nr. 23 Nisporeni, nr. 24 Ocnița, nr. 38 pentru secțiile de votare peste hotare (câte o dată) și nr. 27 Râșcani (2).

În același timp, menționăm că ședințele CECE II au fost desfășurate cu prezența fizică a membrilor, cu excepția a două ședințe desfășurate în format mixt de CECE nr. 17 Fălești și nr. 19 Glodeni⁴⁵.

3.2.3. Accesibilitatea sediilor

Evaluarea gradului de accesibilitate fizică a sediilor CECE II a fost efectuată în baza a trei calificative: accesibil (rampă min. 90 cm lățime și bară de suport aprox. 75 cm înălțime), parțial accesibil (existența rampei fără bara de suport) și inaccesibil (lipsa ambelor elemente). Conform rapoartelor observatorilor Promo-LEX, constatăm că și pentru acest scrutin nu sunt asigurate clădiri cu infrastructură prietenoasă unui grup cât mai larg de persoane (persoane cu dizabilități locomotorii, vârstnici, părinți cu cărucioare sau alte grupuri cu nevoi speciale). Astfel, din cele 37 CECE II, doar 16 (43%) au fost accesibile grupurilor de persoane vulnerabile.

Graficul nr. 6. Accesibilitatea sediilor CECE II

Chiar dacă, din perspectivă comparativă, sunt prezente progrese față de situația de la ultimele două scrutine naționale (alegerile prezidențiale din 2020 și alegerile locale generale din 2019) (a se vedea graficul nr. 6), Promo-LEX își menține recomandarea către organele electorale și administrația publică locală în vederea creării tuturor condițiilor de accesibilitate a sediilor de interes public pentru orice tip de scrutin.

3.2.4. Activitatea CECE II în condiții de pandemie

În conformitate cu prevederile Instrucțiunii privind modalitatea de organizare și desfășurare a scrutinelor electorale în condițiile situației pandemice⁴⁶, observatorii Promo-LEX au monitorizat gradul de conformitate a CECE față de cerințele epidemiologice. În general, potrivit observațiilor, gradul de respectare a fost unul deficitar.

Cu referire la existența registrului de monitorizare a temperaturii funcționarilor electorali: din cele 37 CECE II vizitate în perioada de observare, 5 consilii⁴⁷ (14%) nu dețineau registrul de monitorizare a temperaturii funcționarilor electorali.

⁴⁵ Potrivit pct. 3¹ din Regulamentul privind activitatea CECE, în cazurile când este declarată starea de urgență sau starea de urgență în sănătate publică pe teritoriul Republicii Moldova, precum și în situațiile motivate care fac imposibilă prezența fizică a membrilor la sediul unde se desfășoară ședințele consiliului electoral, la solicitarea membrilor, poate fi organizată participarea acestora la ședințele consiliului electoral prin mijloace din domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor și/sau prin intermediul platformelor online de videoconferință.

⁴⁶ [Hotărârea nr. 56](#) din 3 iunie 2021 a Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică.

⁴⁷ CECE: Cahul, Chișinău, Criuleni, Dubăsari, Edineț.

Cu referire la asigurarea termometriei vizitatorilor CECE: cel puțin 9 consilii electorale⁴⁸ (24%) pe durata activității nu au efectuat termometria vizitatorilor CECE.

Cu referire la afișarea informațiilor privind regulile de protecție a sănătății: la sediul a cel puțin 3 consilii electorale⁴⁹ nu au fost afișate informații privind regulile de protecție a sănătății în perioada pandemiei COVID-19.

În plus, privind cazurile de infecție în rândul funcționarilor electorali, observatorii au raportat că membrii a cel puțin 4 CECE II⁵⁰ au fost depistați pe parcursul perioadei de monitorizare că sunt infectați cu COVID-19. Remarcăm că activitatea organelor electorale nu a fost afectată.

3.2.5. Accreditarea observatorilor și înregistrarea reprezentanților cu drept de vot consultativ de către organele electorale inferioare

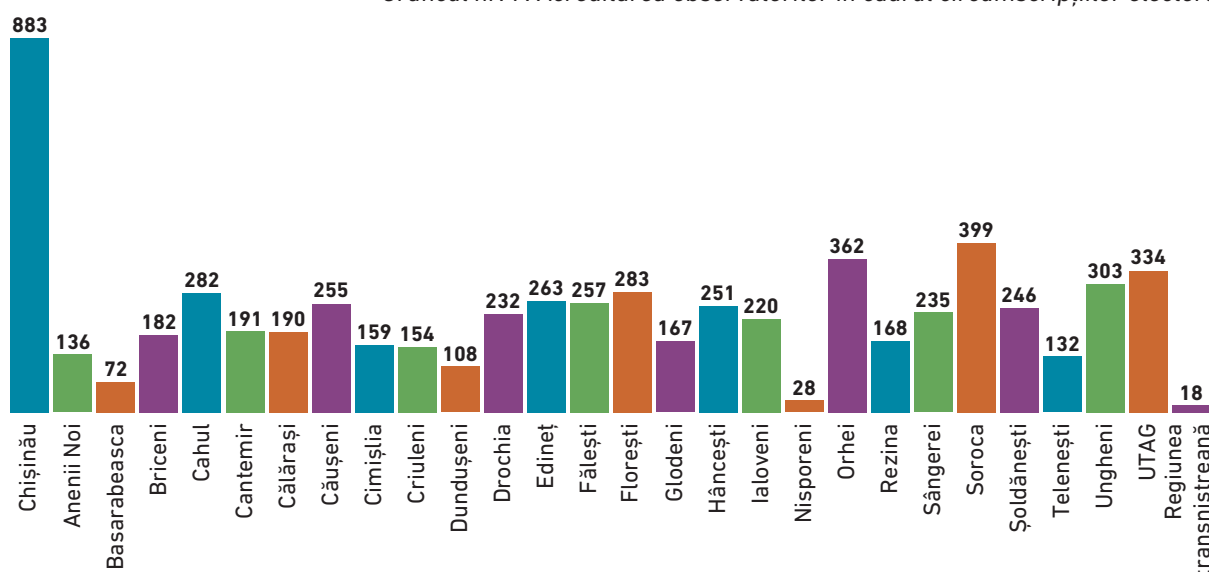
Potrivit observatorilor Promo-LEX, organele electorale inferioare au acreditat cel puțin 6 510 observatori din partea a zece concurenți, în creștere cu 18,5% față de alegerile prezidențiale din noiembrie 2020, când au fost acreditați cel puțin 5 306 observatori. Cei mai mulți – 1614 (25%), conform constatărilor, au fost acreditați de PAS, urmat de BECS – 1484 (23%), PPȘ – 1323 (20%) și BERU – 1287 (20%). De asemenea, organele electorale inferioare au înregistrat cel puțin 211 reprezentanți cu drept de vot consultativ (tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1. Numărul observatorilor și reprezentanților cu drept de vot consultativ

Solicitantul acreditării	PPȘ	PAS	BECS	PDM	BERU	PPCC	PUN	PPPDA	PPDA	PACE	AUR
Observatori	1323	1614	1484	160	1287	345	16	114	127	40	-
Reprezentanți cu drept de vot consultativ	11	63	77	2	40	10	2	2	1	-	3

Accreditarea observatorilor în cadrul circumscripțiilor electorale este prezentată în graficul nr. 7. Geografic, atestăm că cei mai mulți observatori au fost acreditați în Chișinău (883), Soroca (399), Orhei (362), UTAG (334).

Graficul nr. 7. Accreditarea observatorilor în cadrul circumscripțiilor electorale

⁴⁸ CECE: Basarabeasca, Chișinău, Criuleni, Drochia, Dubăsari, Edineț, Nisporeni, Taraclia, UTAG.

⁴⁹ CECE: Chișinău, Criuleni, Taraclia.

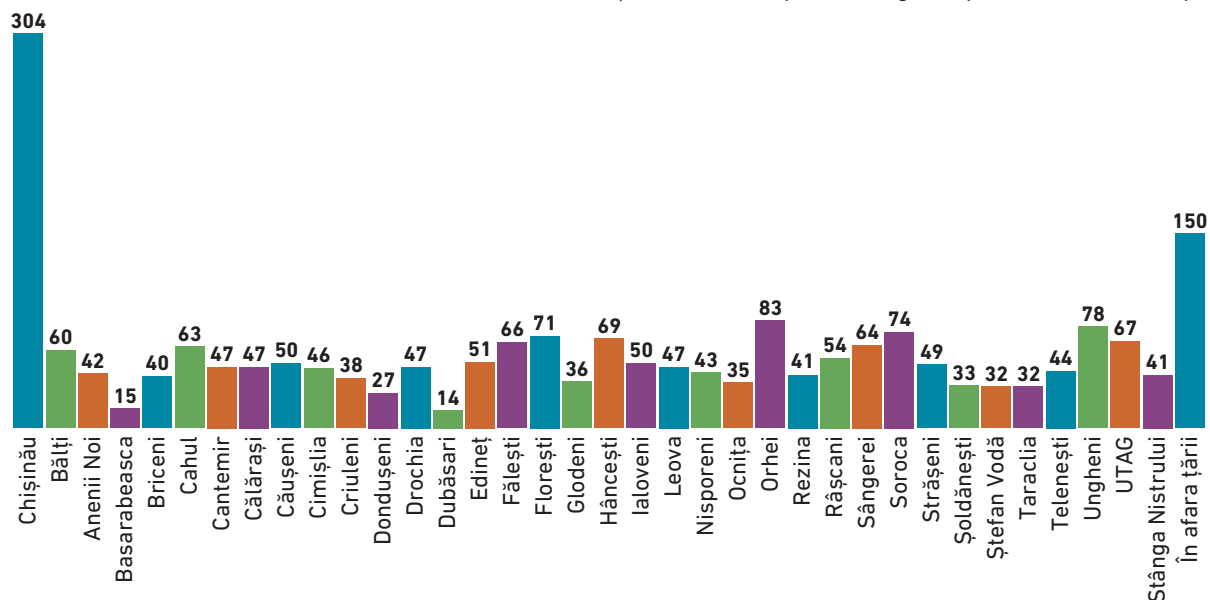
⁵⁰ CECE: Anenii Noi, Leova, Strășeni, pentru localitățile din stânga Nistrului.

3.2.6. Constituirea secțiilor de votare (SV)

În conformitate cu prevederile legale și în baza Planului calendaristic al CEC, pentru alegerile parlamentare anticipate au fost constituite 2 150 de secții de votare.

Dintre acestea, CECE II au constituit în termene legale 1 959 SV pentru UAT controlate de autoritățile constituționale. Cele mai multe SV au fost constituite în mun. Chișinău (304), precum și în raioanele Orhei (83), Ungheni (78) și Soroca (74) (a se vedea graficul nr. 8).

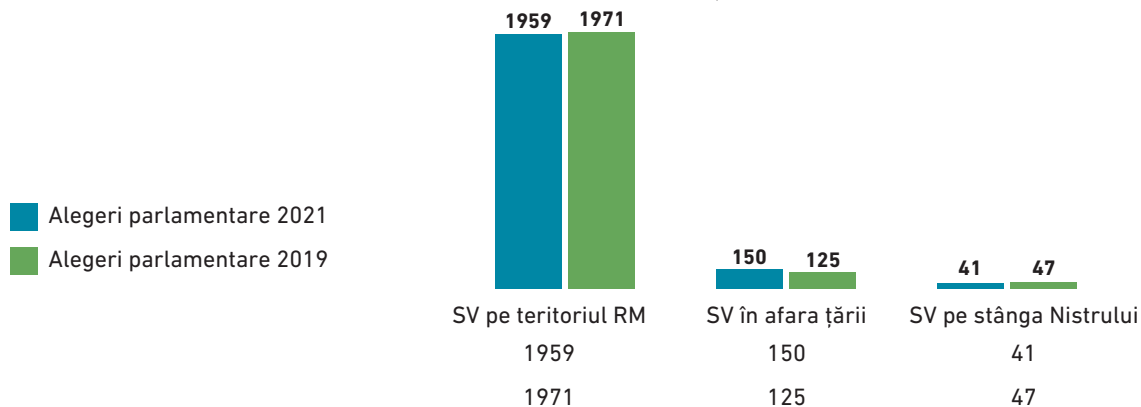
Graficul nr. 8. Constituirea secțiilor de votare pentru alegerile parlamentare anticipate

În același timp, în scopul asigurării dreptului de vot al alegătorilor din localitățile din regiunea transnistreană, precum și al alegătorilor care în ziua alegerilor s-au aflat peste hotare, autoritatea electorală a constituit 41 SV pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), municipiul Bender și unele localități ale raionului Căușeni⁵¹ și 150 SV peste hotarele Republicii Moldova⁵².

Analiza în dinamică a numărului total de secții de votare constituite pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 reflectă o creștere cu 25 SV în afara țării, precum și o descreștere cu 6 SV pentru stânga Nistrului și 12 SV pe teritoriul Republicii Moldova comparativ cu scrutinul parlamentar din februarie 2019 (a se vedea graficul nr. 9).

Graficul nr. 9. Dinamica constituirii secțiilor de votare pentru scrutinul parlamentar

⁵¹ Hotărârea CEC nr. 4999 privind organizarea a 41 SV pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), municipiul Bender și unele localități ale raionului Căușeni.

⁵² Hotărârea CEC nr. 5060 cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

3.2.7. Constituirea secțiilor de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului (Transnistria)

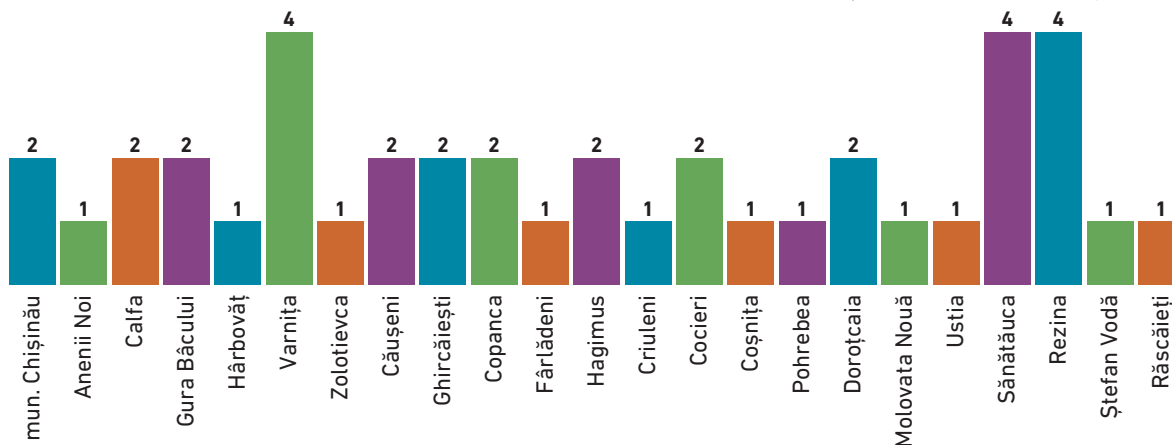
Ca și în cazul scrutinelor precedente, procesul de constituire a secțiilor de votare pentru alegătorii din regiunea transnistreană a ridicat semne de întrebare privind transparența procesului decizional, precum și a gradului de respectare a criteriilor legale prevăzute la stabilirea numărului de secții și a repartizării geografice a acestora. Atragem atenția că incertitudinile privind numărul de secții ce urmau a fi deschise în ziua de 11 iulie 2021 pentru alegătorii din regiunea transnistreană au persistat până în data de 10 iulie 2021.

La 5 iunie 2021, în termenele prevăzute de cadrul legal, CEC a constituit 44 SV⁵³ distincte pentru alegătorii din regiunea transnistreană⁵⁴. Comparativ cu alegerile prezidențiale, au fost aprobate cu 2 SV mai mult, chiar dacă numărul de alegători la alegerile prezidențiale din 2020 a fost mai mic decât la parlamentarele din 2019. În context, Promo-LEX reiterează poziția sa din documentul de politici privind numărul și amplasarea secțiilor de votare constituite pentru alegătorii din regiunea transnistreană⁵⁵, elaborat în perioada preelectorală, care argumentează deschiderea a 28 SV.

Totodată, MO Promo-LEX a reținut că trei secții de votare urmau a fi deschise în mun. Bender (2) și în comuna Corjova, pe teritoriul care efectiv nu este controlat pe deplin de autoritățile constituționale. Respectiv, Misiunea de observare a atras atenția CEC asupra faptului că într-o astfel de situație anume CECE nr. 3 (Bender), neconstituit de autoritatea electorală, urma să fie responsabil de organizarea eventualelor birouri electorale în circumscripția respectivă și nicidecum CECE pentru localitățile din stânga Nistrului nr. 37⁵⁶.

Hotărârea CEC a fost aprobată în pofida avizului negativ al Biroului politici de reintegrare (BPR) privind subiectul deschiderii secțiilor în aceste două localități⁵⁷. În plus, atât Serviciul de Informații și Securitate (SIS)⁵⁸, cât și Inspectoratul General al Poliției (IGP)⁵⁹ au atenționat asupra pericolelor care pot apărea în contextul organizării alegerilor în aceste localități. Ulterior, la 15 iunie 2021, CEC a modificat propria hotărâre și a dispus constituirea a 41 de secții de votare distincte (fiind excluse SV din comuna Corjova, r. Dubăsari și mun. Bender). Toate cele 41 SV și-au avut sediul pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub controlul efectiv și complet al autorităților publice centrale constituționale⁶⁰.

Graficul nr. 10. Constituirea secțiilor de votare în stânga Nistrului

⁵³ Hotărârea CEC nr. 4965 cu privire la organizarea secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), municipiul Bender și unele localități ale raionului Căușeni din 5 iunie 2021.

⁵⁴ Notăm că un membru al CEC, dl Dumitru Pavel, a depus o opinie separată, în care argumentează că deschiderea acestor secții de votare contravine cadrului legal și criteriilor stabilite prin lege.

⁵⁵ [Document de politici](#). Constituirea secțiilor de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului.

⁵⁶ [Raport nr. 3](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 17-19.

⁵⁷ Scrisoarea BPR nr. 23-78-425-4137 din 4 iunie 2021.

⁵⁸ [Constatarea SIS](#) cu referire la Hotărârea CEC nr. 4965 privind organizarea SV pentru alegătorii din stânga Nistrului din 5 iunie 2021.

⁵⁹ Scrisoarea IGP nr. 34/1-2070 din 15 iunie 2021.

⁶⁰ [Hotărârea nr. 4999](#) din 15.06.2021 pentru modificarea anexei la Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4965 din 5 iunie 2021 „Cu privire la organizarea secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), municipiul Bender și unele localități ale raionului Căușeni în cadrul alegerilor parlamentare anticipate din data de 11 iulie 2021”.

Alte incertitudini privind desfășurarea alegerilor pentru alegătorii din regiunea transnistreană au fost provocate și de Decizia din 8 iulie 2021 (cu două zile înainte de ziua alegerilor) a Curții de Apel cu privire la obligarea CEC de a deschide doar 12 și nu 41 SV. Amintim că contestația a fost depusă de PPPDA în data de 7 iunie 2021⁶¹. În urma recursului depus de CEC, la 10 iulie 2021 (în ajunul alegerilor), CSJ a anulat decizia Curții de Apel Chișinău, prin care CEC a fost obligată să deschidă maximum 12 secții de votare pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

3.2.8. *Constituirea secțiilor de votare în străinătate*

În contextul participării într-un număr record a alegătorilor de peste hotare la alegerile prezidențiale din noiembrie 2020 (în turul al II-lea de scrutin – 263 177 de alegători sau circa 16% din numărul total de alegători care au participat la votare)⁶², subiectul numărului de secții de votare din străinătate și al repartizării geografice a acestora a devenit unul și mai important pentru organizarea alegerilor parlamentare anticipate. Amintim că la alegerile prezidențiale, când au fost organizate 139 SV peste hotare, în turul al II-lea în circa 8 SV s-au epuizat buletinele înainte de termen, iar în 9 SV a fost prelungită perioada de votare⁶³.

Potrivit modificărilor din Codul electoral efectuate în 2019, constituirea secțiilor de votare din străinătate se stabilește de către CEC, cu avizul prealabil al MAEIE. În opinia Promo-LEX, la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 procesul de constituire a secțiilor de votare din străinătate a fost unul discontinuu, lipsit de consultare publică și argumentare plenară a deciziilor, iar pe alocuri au apărut suspiciuni privind influențarea politică a anumitor hotărâri ale CEC. În context, atragem atenția și asupra unei colaborări insuficiente, iar pe alocuri chiar defectuoase⁶⁴, între CEC și MAEIE pe subiectul constituirii SV în străinătate.

Privind numărul secțiilor de votare constituite peste hotare, la 5 iunie 2021, CEC a aprobat Hotărârea nr. 4966 cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate. În pofida propunerii raportorului Dorin Cimil, președinte al CEC, de a constitui 162 SV peste hotare, la inițiativa lui Maxim Lebedinschi, secretarul CEC, a fost votată constituirea a doar 139 de secții. Aceasta chiar dacă pentru acest scrutin CEC a bugetat resurse financiare pentru deschiderea a 150 SV, iar MAEIE a exprimat disponibilitatea de a deschide 191 SV. Decizia respectivă a generat critici și din partea concurenților electorali, precum și a unor autorități publice, precum: Președinția Republicii Moldova, Avocatul Poporului, MAEIE⁶⁵.

Promo-LEX, ca parte a CALC, a condamnat decizia CEC privind deschiderea a doar 139 de secții de votare în străinătate, calificând-o drept ilegală și iresponsabilă⁶⁶. Având în vedere interesul prioritar al cetățenilor cu drept de vot și ținând cont de experiența organizării recentului scrutin prezidențial în 139 SV peste hotare (care s-au dovedit a fi insuficiente, cel puțin în unele state), MO Promo-LEX a considerat necesar ca pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 să fie deschise cel puțin 150 SV, potrivit devizului de cheltuieli aprobat de autoritatea electorală⁶⁷.

Pe fundalul acestor critici, la 8 iunie 2021, CEC a decis constituirea a 146 SV⁶⁸. În opinia MO Promo-LEX, și în cazul respectiv, CEC nu a luat în considerare criteriile legal stabilite de Codul electoral. În final, în circumstanțele create de procedura de contestare a deciziilor sale de către unii concurenți, respectiv luând act de decizia Curții Supreme de Justiție din 22 iunie 2021, CEC a dispus constituirea

⁶¹ [Hotărâre](#) a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, 8 iulie 2021.

⁶² Comisia Electorală Centrală. Alegeri prezidențiale din 1 (15) noiembrie 2021. [Rezultatele alegerilor, turul al II-lea.](#)

⁶³ [Raport final](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020, p. 99-100.

⁶⁴ Concluzia privind „colaborarea defectuoasă” se regăsește și în Hotărârea nr. 3-7/21 din 17 iunie 2021 a Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău/Complețul de contencios administrativ.

⁶⁵ [Raport nr. 3](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 19-22.

⁶⁶ [Poziția Coaliției Civice](#) pentru Alegeri Libere și Corecte față de decizia ilegală a Comisiei Electorale Centrale privind deschiderea secțiilor de votare peste hotare pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

⁶⁷ [Raport nr. 3](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 19-21.

⁶⁸ Hotărârea CEC nr. 4974 pentru modificarea Hotărârii nr. 4966 din 5 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”.

a 150 de secții de votare peste hotare pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021⁶⁹. Din păcate, chiar dacă CEC a constituit, în cele din urmă, 150 SV peste hotare, așa cum și-a propus anterior în devizul de cheltuieli, modul în care s-a ajuns la adoptarea acestei hotărâri a determinat critici severe la adresa instituției, fapt care a afectat semnificativ imaginea acesteia.

În plus, subliniem că procesul decizional privind crearea SV peste hotare s-a desfășurat în condițiile lipsei de certitudine și previzibilitate cu referire la data alocării mijloacelor suplimentare și acoperirea suficientă a cheltuielilor de organizare și desfășurare a alegerilor⁷⁰.

Privind repartizarea secțiilor de votare per state. MO Promo-LEX a efectuat estimarea numărului de SV care trebuie constituite peste hotare⁷¹. Estimările Promo-LEX (a se vedea anexa nr. 2) au fost efectuate în baza celor trei criterii prevăzute de Codul electoral la art. 31⁷², cu atribuirea unei ponderi egale fiecărui criteriu.

Astfel, atragem atenția că în cazul a cel puțin 20 de state (a se vedea tabelul nr. 2) estimările Promo-LEX, fie și nesemnificativ, diferă de decizia CEC. Astfel, în opinia Misiunii, mai multe secții de votare ar fi trebuit deschise în special în Germania (+4) și Franța (+2). De cealaltă parte, CEC a deschis mai multe secții în SUA (+7), România (+3) și Federația Rusă (+2).

În consecință, considerăm că la baza deciziei de repartizare geografică a SV organizate peste hotare, CEC nu a ținut cont totalmente de cele trei criterii prevăzute de Codul electoral, cu atribuirea unei ponderi egale fiecărui criteriu. În același timp, atragem atenția că în cazul Germaniei și Marii Britanii, unde au existat cele mai mari probleme la alegerile prezidențiale, a avut loc totuși suplimentarea numărului SV: + 5 SV și, respectiv, + 4 SV.

Tabelul nr. 2. Repartizarea numărului de secții de votare per state (selecție)⁷³

Nr.	Stat	Estimări Promo-LEX, 2021 în baza a 150 SV	Repartizare CEC, 2021 (150 SV)	Nr. SV în 2020, alegeri prezidențiale (139 SV)
1.	Belgia	3	2	2
2.	Canada	3	4	4
3.	Cehia	2	1	1
4.	Cipru	0	1	1
5.	Elveția	2	1	1
6.	Federația Rusă	15	17	17
7.	Franța	12	10	8
8.	Germania	15	11	6
9.	Grecia	2	1	2
10.	Irlanda	5	4	4
11.	Israel	3	2	2
12.	Italia	30	31	30
13.	Marea Britanie	12	11	7
14.	Norvegia	0	1	1
15.	România	9	12	13
16.	Spania	4	5	5
17.	SUA	6	13	12
18.	Țările de Jos	2	1	1
19.	Turcia	3	2	2
20.	Ucraina	3	2	2

⁶⁹ Hotărârea CEC nr. 5060 pentru modificarea Hotărârii nr. 4966 din 5 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”.

⁷⁰ Raport nr. 3. Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 21.

⁷¹ Ibidem.

⁷² (1) Numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent, organizat în circumscripția națională; (2) numărul înregistrărilor prelabile ale cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate; (3) informația obținută de MAEIE privind numărul cetățenilor Republicii Moldova peste hotare și locul aflării acestora.

⁷³ În tabel sunt incluse statele în cazul cărora numărul estimat de secții de către Promo-LEX diferă de numărul de secții aprobat de CEC.

Totodată, cu referire la repartizarea secțiilor de votare per state, MO Promo-LEX a constatat în cazul unor țări diferențe majore între datele oficiale ale statelor-gazdă și estimările autorităților moldovenești privind numărul de alegători peste hotare, ceea ce indică necesitatea revizuirii criteriului respectiv din Codul electoral.

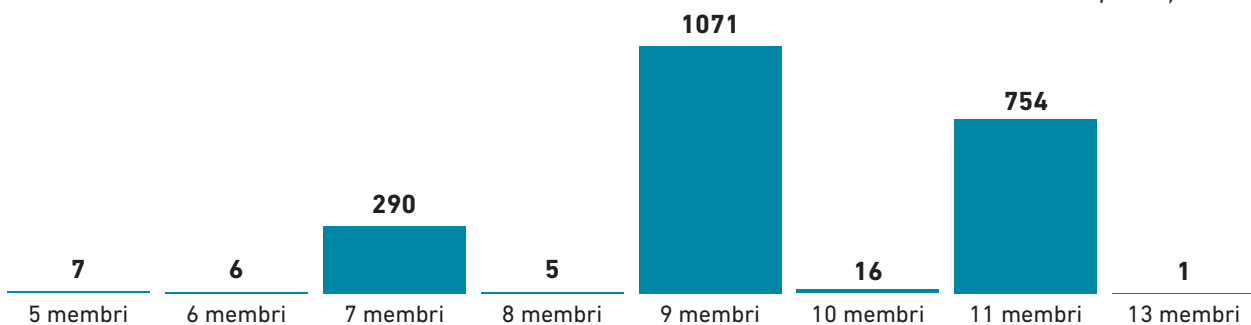
În concluzie, dată fiind sensibilitatea subiectului constituirii secțiilor de votare peste hotare și riscurile de influență politică sau administrativă asupra CEC, Promo-LEX reiterează necesitatea modificării Codului electoral pentru a permite introducerea unor mecanisme alternative de vot, ca votarea prin corespondență sau votarea prin internet. O altă posibilă soluție ar fi prelungirea numărului de zile destinate votării pentru alegătorii de peste hotare⁷⁴. Reamintim că anterior alegerilor prezidențiale din noiembrie 2020, în contextul discutării și aprobării în prima lectură a proiectului de lege nr. 263, astfel de soluții au fost discutate. Din păcate însă, în perioada dintre scrutinul prezidențial și cel parlamentar anticipat Parlamentul nu a revenit la acest subiect.

3.3. Activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare (BESV)

3.3.1. Componența BESV

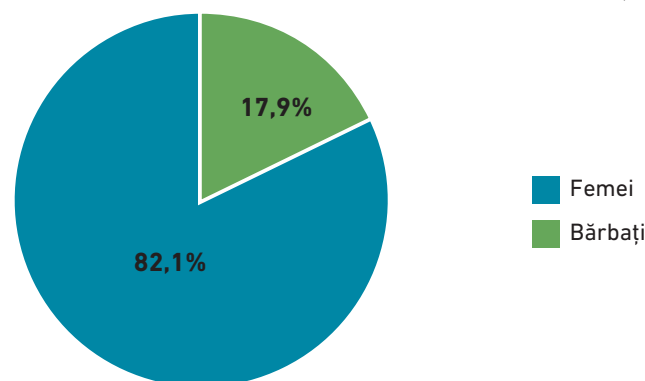
În conformitate cu numărul SV constituite, toate cele 2 150 de birouri electorale au fost organizate în termene legale. MO Promo-LEX a constatat că din totalul de 2 150 BESV, în 27 de cazuri CECE nu au respectat prevederile privind constituirea componenței biroului electoral dintr-un număr impar de membri (a se vedea graficul nr. 11).

Graficul nr. 11. Componența BESV

Similar scrutinelor precedente, MO Promo-LEX a constatat o prezență majoritară a femeilor în componența BESV – circa 82% (a se vedea graficul nr. 12). Mai mult, în 481 de birouri electorale (22%) nu a activat niciun bărbat.

Graficul nr. 12. Componența BESV din perspectiva de gen

⁷⁴ [Raport final](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020, p. 99-100. [Opinia Asociației Promo-LEX](#) asupra proiectului Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova nr. 6 din 01.03.2021 cu privire la testarea metodelor alternative de vot de către Comisia Electorală Centrală.

Analiza privind dezechilibrul de gen în componența BESV este prezentată și în tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3. Asigurarea echilibrului de gen în cadrul BESV

Componența BESV – membru bărbat		Componența BESV – membru femeie	
0 (zero) membri bărbați	481 BESV	0 (zero) membri femei	1 BESV
1 membru bărbat	663 BESV	1 membru femeie	6 BESV
2 membri bărbați	492 BESV	2 membri femei	1 BESV
3 membri bărbați	267 BESV	3 membri femei	23 BESV

Cu referire la alegerea conducerii BESV, MO Promo-LEX a constatat că în cel puțin 29 de cazuri nu s-a respectat procedura de vot deschis⁷⁵.

MO Promo-LEX a mai constatat modificarea componenței nominale a cel puțin 246 BESV (11%). Printre cauzele modificărilor menționăm: absența de la două ședințe consecutive (7 cazuri); la cerere (250 de cazuri); altele (21 de cazuri).

Tabelul nr. 4. Modificarea componenței BESV

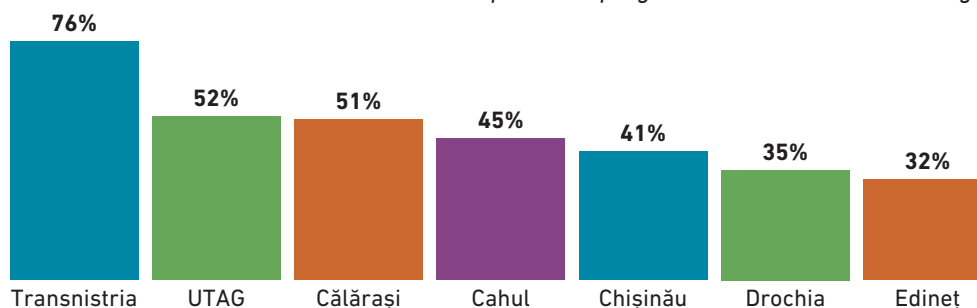
Modificarea componenței BESV			
Nr. de membri excluși	Inițiatorul modificării	Nr. de membri incluși	Desemnarea noului membru
57	CEC RFE	52	CEC RFE
63	APL	58	APL
35	PAS	36	PAS
37	PDM	36	PDM
22	PPPDA	29	PPPDA
50	PPȘ	51	PPȘ
37	PSRM	39	PSRM

3.3.2. Respectarea programului de activitate

Observatorii Promo-LEX au întreprins 2 025 de vizite, monitorizând astfel activitatea a 1 959 BESV (98% din BESV situate pe teritoriul Republicii Moldova). Potrivit observatorilor, în timpul a 426 de vizite (21%) sediile BESV erau închise în timpul orelor de muncă. BESV care au respectat cel mai deficitar programul de muncă sunt prezentate în graficul nr. 13.

În același timp, menționăm că, în proporție de 99,7% ședințele BESV au fost desfășurate cu prezența fizică a membrilor⁷⁶.

Graficul nr. 13. Gradul de nerespectare a programului de lucru de către organul electoral

⁷⁵ BESV: 4/29 – Anenii Noi; BESV 6/36 – Briceni; BESV 13/ 19, 22, 23 – Dondușeni; BESV 16/28, 29 – Edineț; BESV 22/6 – Leova; BESV 23/7, 8, 15, 16, 17, 22, 29, 30, 32, 42 – Nisporeni; BESV 27/42 – Râșcani; BESV 29/16, 18, 37, 46 – Soroca; BESV 31/1, 6, 17, 19, 25 – Șoldănești; BESV 35/24 – Ungheni.

⁷⁶ BESV 1/171, 1/277 – Chișinău; BESV 2/38 – Bălți; BESV 17/13, 17/23 – Fălești și BESV 23/22 – Nisporeni au desfășurat câte o ședință în format online.

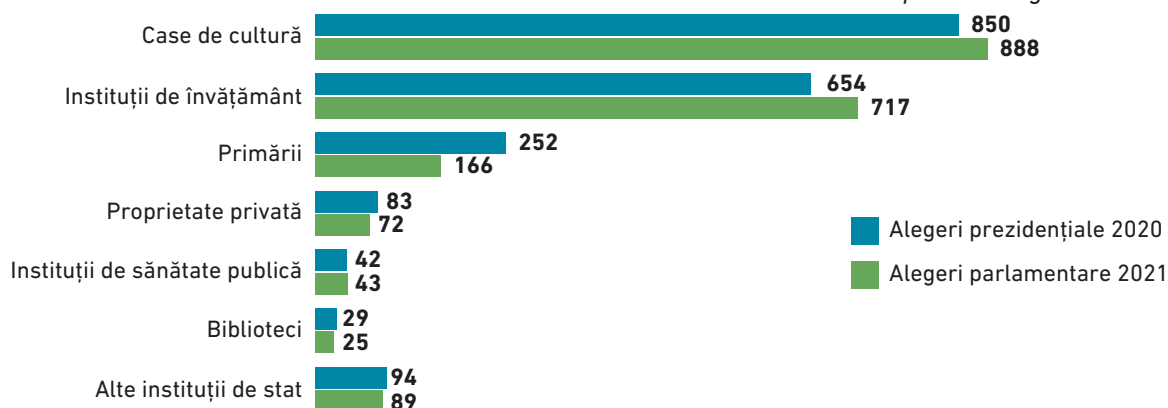

3.3.3. Amplasarea și accesibilitatea sediilor SV

Potrivit pct. 4 din Instrucțiunea cu privire la asigurarea infrastructurii secției de votare, amenajarea localului secției de votare se face, de regulă, în sediile aflate în proprietatea publică a statului sau a UAT, precum și în cele aflate în folosința sau în gestiunea autorităților administrației publice locale.

Astfel, la alegerile parlamentare din 11 iulie 2021, MO Promo-LEX a constatat o ușoară creștere a ponderii secțiilor de votare deschise în casele de cultură și instituțiile de învățământ, inclusiv cele preșcolare, comparativ cu scrutinul prezidențial din noiembrie 2020. Astfel, în casele de cultură au fost organizate 888 SV (44%), iar în instituțiile de învățământ, inclusiv cele preșcolare – 717 SV (36%) (a se vedea graficul nr. 14).

Graficul nr. 14. Amplasarea organului electoral

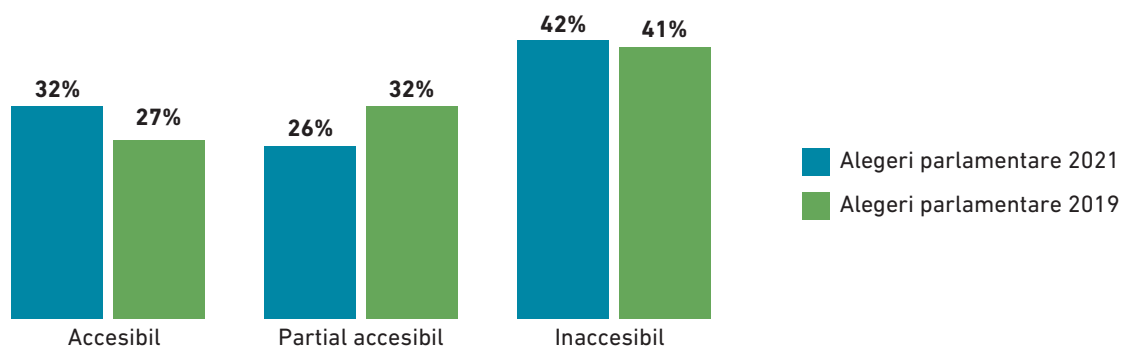

Totodată, menționăm că, în conformitate cu pct. 4¹ din Instrucțiunea menționată *supra*, localurile secțiilor de votare se amenajează astfel, încât să asigure conformitatea cu cerințele de accesibilitate, legalitate, transparență, eficiență și solemnitate a procesului de votare.

În timpul vizitelor la BESV, observatorii Promo-LEX au evaluat inclusiv gradul de accesibilitate fizică al sediilor organelor electorale⁷⁷. Conform rapoartelor observatorilor Promo-LEX, din cele 1 936 de BESV al căror grad de accesibilitate a sediului a fost evaluat, doar 622 (32%) au fost accesibile grupurilor de persoane vulnerabile.

Deși atestăm o ușoară îmbunătățire a situației, comparativ cu scrutinul prezidențial din 2020, accesibilitatea pentru persoanele cu nevoi speciale locomotorii rămâne a fi o problemă (a se vedea graficul nr. 15).

Graficul nr. 15. Accesibilitatea sediilor BESV

Contextual, subliniem că și la aceste alegeri, potrivit observatorilor Promo-LEX, în cel puțin un caz (SV 1/277 s. Bâc, com. Bubuieci) CEC a decis organizarea procesului de votare în ziua alegerilor într-un cort mobil.

⁷⁷ Criteriile de accesibilitate: accesibil (rampă min. 90 cm lățime și bară de suport aprox. 75 cm înălțime); parțial accesibil (existența rampei fără bara de suport) și inaccesibil (lipsa ambelor elemente).

3.3.4. Specificul activității în condiții de pandemie

În vederea executării prevederilor legale, la 28 iunie 2021, CEC a dispus dotarea organelor electorale cu bunuri și echipamente de protecție împotriva COVID-19^{78,79}: măști, mănuși, viziere, costume de protecție, dezinfectant pentru mâini/suprafețe și măști de protecție (destinate alegătorilor).

Potrivit observatorilor, gradul de respectare a măsurilor de protecție și prevenire a infecției COVID-19 de către BESV a fost unul pe alocuri deficitar.

Cu referire la existența registrului de monitorizare a temperaturii funcționarilor electorali. Cel puțin 737 de birouri electorale (47% din totalul de 1 563 de birouri electorale deschise în timpul vizitelor) dețineau registrul de monitorizare a temperaturii funcționarilor electorali, dintre care doar 569 (77%) au asigurat completarea acestuia.

Cu referire la asigurarea termometriei vizitatorilor BESV. Doar 400 de birouri electorale (26% din totalul de 1 563 de birouri electorale deschise în timpul vizitelor) au efectuat termometria vizitatorilor BESV.

Cu referire la afișarea informațiilor privind regulile de protecție a sănătății. La sediile a cel puțin 1 454 de birouri electorale (74% din totalul de 1 959 de birouri electorale vizitate) au fost afișate informații privind regulile de protecție a sănătății în perioada pandemiei COVID-19.

În plus, *privind cazurile de infecție în rândul funcționarilor electorali*, observatorii au raportat că cel puțin 6 membri ai BESV au fost depistați infectați cu COVID-19. Remarcăm că activitatea organelor electorale nu a fost afectată.

⁷⁸ Hotărârea CEC nr. [5000](#) din 15 iunie 2021.

⁷⁹ Hotărârea CEC nr. [5085](#) din 28 iunie 2021.

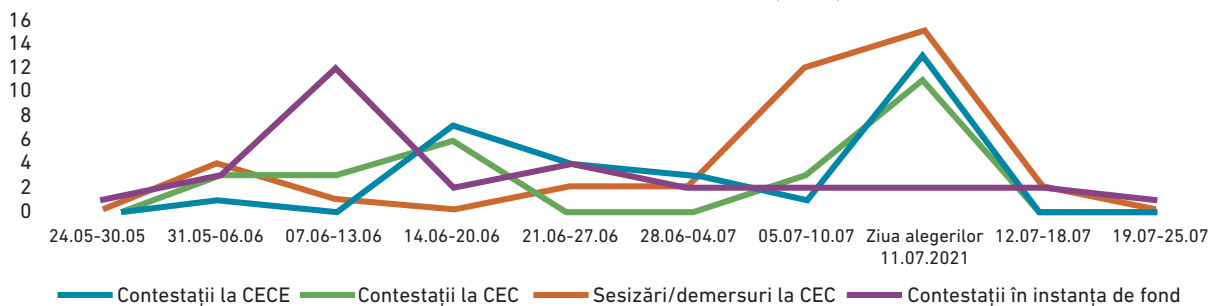
IV. CONTESTAȚII ELECTORALE

4.1. Examinarea contestațiilor în contextul alegerilor parlamentare anticipate: prezentare generală

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada electorală, alegătorii, concurenții electorali, dar și alți subiecți au depus cel puțin 31 de contestații în instanțele de judecată, 64 de contestații și sesizări la CEC și 29 de contestații și sesizări la CECE.

La fel ca în scrutinul prezidențial, cele mai multe contestații au fost depuse în ziua alegerilor (41). Totuși, în graficul nr. 16 se observă că contestatarii își revendicau drepturile începând cu prima săptămână de înregistrare a concurenților și au continuat inclusiv după centralizarea rezultatelor alegerilor. Acest fapt reconfirmă *necesitatea de revizuire a prevederilor Codului electoral privind durata perioadei electorale, subiecții cu drept de depunere a contestațiilor în materie electorală pe parcursul întregii perioade electorale și reglementarea exactă a modului și termenelor de soluționare a acestora după ziua alegerilor.*

Graficul nr. 16: Numărul contestațiilor și sesizărilor în perioada electorală

Totodată, în graficul prezentat mai sus se observă creșterea numărului de contestații depuse în instanța de judecată în perioada 7-13 iunie 2021. Această tendință a fost determinată de dezacordul concurenților cu numărul și modul de constituire a secțiilor de votare peste hotare și a secțiilor de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului (hotărârile respective fiind aprobate la 5 iunie 2021).

4.2. Contestații depuse la CEC

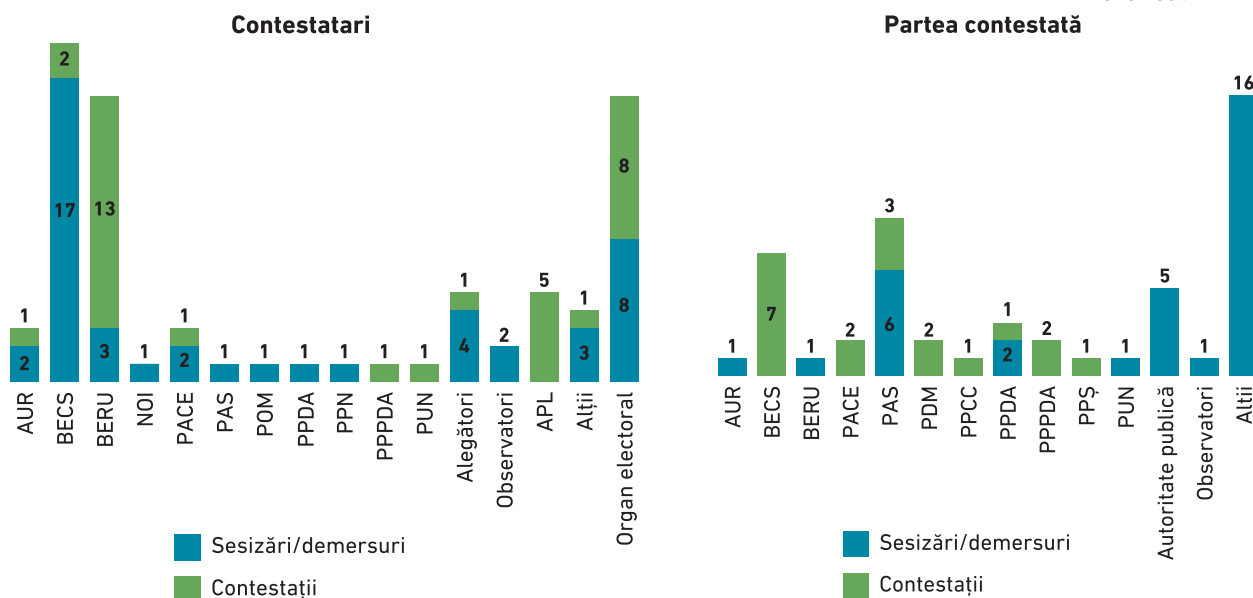
Pe adresa CEC au fost depuse 26 de contestații, care au fost înregistrate ca atare și publicate pe pagina web. Totodată, potrivit Raportului CEC cu privire la rezultatele alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, în afară de contestații, au fost depuse și 173 de sesizări. Pornind, în special, de la numărul mare al sesizărilor în raport cu contestațiile înregistrate, conchidem că neînregistrarea și nesoluționarea sesizărilor depuse în modul stabilit de legislația în vigoare pentru contestații afectează dreptul subiecților electorali la un recurs efectiv și reduce previzibilitatea procesului electoral. Totodată, a fost constatat faptul că Comisia nu a urmat o procedură clară în examinarea și soluționarea sesizărilor, iar aceasta, la fel, a influențat negativ transparența și previzibilitatea procesului electoral.

Din numărul total al sesizărilor, doar 38 (22%) au putut fi identificate la compartimentul *Corespondență* pe pagina web a CEC, acestea fiind publicate în mod selectiv⁸⁰ fie în corespondența de ieșire, fie în corespondența de intrare. Iar acest fapt a dus la diminuarea semnificativă a transparenței procesului electoral. În analiza cantitativă și calitativă ulterioară vom avea ca reper anume numărul de 38 de sesizări al căror conținut a fost posibil de identificat, pe lângă cele 26 de contestații publicate pe pagina web.

⁸⁰ La compartimentul *Corespondență* pe pagina CEC erau publicate fie sesizarea depusă, fie răspunsul remis.

În privința **subiecților care au depus contestații și sesizări**, menționăm că candidații și concurenții electorali au depus la CEC cel puțin 48 de contestații și sesizări, alegătorii au depus 5 contestații și sesizări, observatorii – 2 sesizări, reprezentanți ai APL – 5 contestații, iar 4 contestații și sesizări au fost depuse de alți subiecți. Cele mai multe contestații au fost depuse împotriva acțiunilor/inacțiunilor candidaților și concurenților electorali (30) și a acțiunilor/inacțiunilor și hotărârilor organelor electorale (graficul nr. 17). Menționăm că unele sesizări și contestații au fost formulate împotriva mai multor subiecți.

Graficul nr. 17

Contestațiile și sesizările depuse în cadrul CEC vizau în principal desfășurarea agitației electorale, modul de administrare a alegerilor, publicitatea electorală și utilizarea abuzivă a resurselor administrative.

Tabelul nr. 5. Tematica contestațiilor

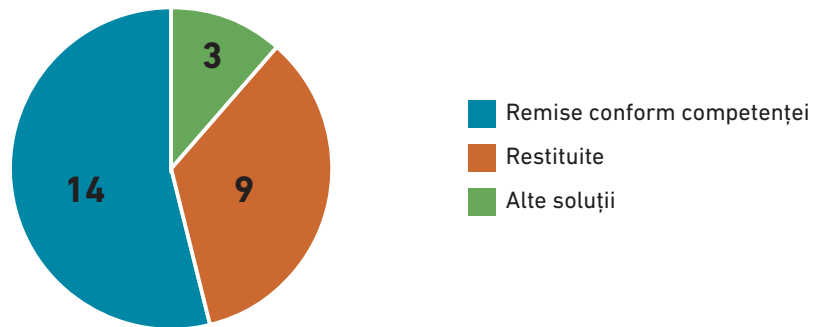
Tematica	Contestații	Sesizări/demersuri	Total
Desemnarea și înregistrarea concurenților electorali	0	1	1
Publicitatea electorală (afișaj, radio, televiziune, presă scrisă, internet – art. 69-70)	1	4	5
Fonduri nedeclarate sau finanțarea campaniei electorale	1	1	2
Desfășurarea agitației electorale ilegale	11	7	18
Utilizarea abuzivă a resurselor administrative	1	4	5
Coruperea alegătorilor	1	1	2
Transportarea organizată a alegătorilor	2	0	2
Administrarea alegerilor	7	3	10
Distribuirea materialelor cu conținut denigrator	1	1	2
Anularea rezultatelor alegerilor	0	1	1
Altele	1	15	16
Total	26	38	64

În tabelul nr. 5 se observă că sesizările și demersurile au aceeași tematică ca și sesizările și în cea mai mare parte prin sesizări se comunică CEC despre încălcările identificate în procesul electoral. Totuși, acestea nu sunt înregistrate drept contestații și fie nu sunt publicate deloc, fie sunt publicate doar în compartimentul corespondență de intrare/ieșire și nu în compartimentul privind alegerile. MO Promo-LEX a constatat că atât în scrutinul prezidențial, cât și în scrutinul parlamentar anticipat numărul sesizărilor a prevalat în raport cu numărul contestațiilor.

Recomandăm legislativului amendarea Codului electoral prin stabilirea expresă a normei potrivit căreia toate sesizările, cererile, contestațiile, indiferent de denumirea lor, depuse în perioada electorală, urmează a fi tratate drept contestații electorale, dacă invocă anumite încălcări ale procesului electoral. Totodată, ar trebui să fie inclusă și o normă care să stabilească obligația publicării contestațiilor în termen de 48 de ore de la recepționare.

Examinând contestațiile, CEC nu a aprobat nicio hotărâre pe marginea acestora, ci a răspuns prin scrisori la 12 contestații, iar 14 au fost remise spre examinare conform competenței⁸¹.

Graficul nr. 18. Soluții asupra contestațiilor

Totodată, în cazul celor 12 contestații, majoritatea au rămas fără examinare, deoarece Comisia fie constata depunerea contestației de persoane neîmputernicite sau de subiecți fără drept de contestare (8), fie constata tardivitatea contestației sau restituia contestația pentru a fi depusă în instanța de judecată, fie o declara inadmisibilă din alte motive. În același timp, deși contestația poate fi soluționată doar prin examinarea acesteia în ședință publică și prin emiterea unei hotărâri, Comisia s-a pronunțat prin scrisoare, constatând pe marginea unui capăt de contestație lipsa încălcărilor⁸².

În privința neexaminării în procedura prevăzută de lege de către CEC, s-au pronunțat și instanțele de judecată. Astfel, Curtea de Apel Chișinău a constatat⁸³ că răspunsul CEC nr. CEC-8/4469 din 10 iulie 2021⁸⁴, „chiar dacă este emis contrar procedurii, fără examinarea în ședința CEC, este un răspuns de fond și constituie un act administrativ individual defavorabil de respingere a cerințelor PUN”.

Examinând contestațiile în acest mod, Comisia Electorală Centrală eludează prevederile Regulamentului privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor, dar și prevederile Codului electoral privind modul de adoptare a hotărârilor de către organul colegial. În același timp, Comisia privează contestatarul de dreptul la un recurs efectiv și de dreptul de a beneficia de un proces cu participarea ambelor părți.

În plus, deși aparent Comisia s-a pronunțat prin scrisori pe marginea tuturor contestațiilor, evidențiem că a existat cel puțin un caz în care Comisia a remis spre competență examinarea unui capăt al contestației, iar în privința altuia nu s-a pronunțat. Amintim că în unul dintre rapoartele intermediare MO Promo-LEX a atras atenția CEC asupra necesității examinării tuturor capetelor invocate în contestație și a soluționării eficiente a acestora⁸⁵.

Mai mult, în privința unei contestații, după anularea răspunsului CEC de către instanțele de judecată⁸⁶ și obligarea Comisiei să o examineze în fond cu emiterea hotărârii în conformitate cu prevederile Regulamentului privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele

⁸¹ 11 – IGP, 3 – Procuraturii Generale și Procuraturii Anticorupție, 3 – CECE, 2 – Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării. Unele contestații au fost remise conform competenței la adresa a două autorități.

⁸² [Scrisoarea](#) nr. CEC 8/4473 din 11 iulie 2021 privind contestația nr. 12 din 18 iunie 2021, PACE vs PAS.

⁸³ [Încheierea](#) Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 11 iulie 2021, în cauza PUN vs CEC.

⁸⁴ [Scrisoarea](#) Comisiei Electorale Centrale nr. CEC-8/4469 din 10 iulie 2021.

⁸⁵ [Raport nr. 4](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 22.

⁸⁶ [Hotărârea](#) Curții de Apel Chișinău din 17 iunie 2021; [Decizia](#) CSJ din 1 iulie 2021.

electorale în perioada electorală, CEC a eșuat să adopte o hotărâre⁸⁷. Astfel, contestația nr. 6 din 9 iunie 2021⁸⁸ a rămas fără examinare.

În privința respectării **termenelor de soluționare a contestațiilor**, remarcăm că 11 contestații au fost soluționate sau a fost emis un răspuns în aceeași zi, pentru zece contestații a fost emis un răspuns în termen de 1-3 zile, iar patru contestații au fost soluționate în termen de patru zile. Contrar art. 73, alin. (2) Cod electoral⁸⁹, CEC a remis răspuns în termen de 23 de zile în cazul unei contestații privind utilizarea resurselor administrative, deși ulterior a declarat contestația drept inadmisibilă. Totodată, fără a exista vreo procedură scrisă și fără a fi invocat un temei, conform răspunsului CEC, examinarea contestației a fost suspendată începând cu a cincea zi de la depunerea acesteia. În plus, în cazul a patru contestații, Comisia le-a restituit în termen de patru zile de la depunere, însă acestea, conform normelor legale, trebuiau restituite în cel mai scurt timp.

Examinând soluțiile sesizărilor, conform documentelor de corespondență ale CEC, accesibile pentru 33 de sesizări⁹⁰, cel puțin nouă sesizări au fost remise spre examinare conform competenței⁹¹; cel puțin 16 sesizări au fost restituite depunătorilor, inclusiv cinci din cauza că sesizarea nu corespunde cerințelor de formă stabilite de lege sau aceasta este, de fapt, o contestație, dar nu a fost înaintată în mod corespunzător, iar trei din cauza că nu sunt prezentate probe sau acțiunile descrise nu se pot încadra în vreo restricție prevăzută de lege. În privința a trei sesizări CEC a comunicat că a luat act de documentul depus și/sau urmează să se pronunțe instanța de judecată, iar în cazul a două sesizări CEC a menționat că nu ține de competența sa. Totodată, cel puțin în trei cazuri Comisia a atenționat un concurent electoral, o autoritate publică și Misiunea de observare Promo-LEX asupra necesității respectării prevederilor legale⁹².

În context, amintim că MO Promo-LEX și-a exprimat îngrijorarea față de poziția CEC de limitare a activității observatorilor naționali. Promo-LEX a evidențiat că expunerea de la pct. 19 al Regulamentului privind statutul observatorilor și procedura de acreditare „să nu-și exprime părerile personale sau preferințele vizavi de anumiți concurenți electorali/participanți la referendum sau privind unele probleme ce apar în procesul alegerilor” urmează a fi interpretată în lumina prevederilor art. 68 Cod electoral, care consfințește faptul că observatorul în urma observărilor sale are dreptul de a sesiza oricare probleme.

În ceea ce privește termenul de emitere a răspunsurilor sau de soluționare a sesizărilor și demersurilor, acesta a variat între 0 și 31 de zile. Totuși, în cazul celor mai multe sesizări a fost emis un răspuns în termen de până la patru zile. În același timp, în cazul a cel puțin șase sesizări, răspunsul a fost oferit în termen mai mare de cinci zile. Amintim că în rapoartele intermediare MO Promo-LEX și-a exprimat îngrijorarea asupra soluționării sesizărilor depuse în perioada electorală în termene neîntemeiat de lungi⁹³.

⁸⁷ Examinarea contestației a fost inclusă pe ordinea de zi și examinată în ședința CEC din 7 iulie 2021, însă proiectul de hotărâre propus nu a întrunit numărul necesar de voturi.

⁸⁸ [Contestația nr. 6 din 9 iunie 2021](#).

⁸⁹ Contestațiile privind acțiunile/inacțiunile concurenților electorali se examinează în termen de 5 zile calendaristice de la depunere, dar nu mai târziu de ziua alegerilor.

⁹⁰ La compartimentul *Corespondență* pe pagina CEC erau publicate fie sesizarea depusă, fie răspunsul remis. Astfel, au fost publicate 33 de soluții asupra sesizărilor.

⁹¹ Către Procuratura Generală – 1, Procuratura Anticorupție – 1, CECE – 6, Curtea Constituțională – 1.

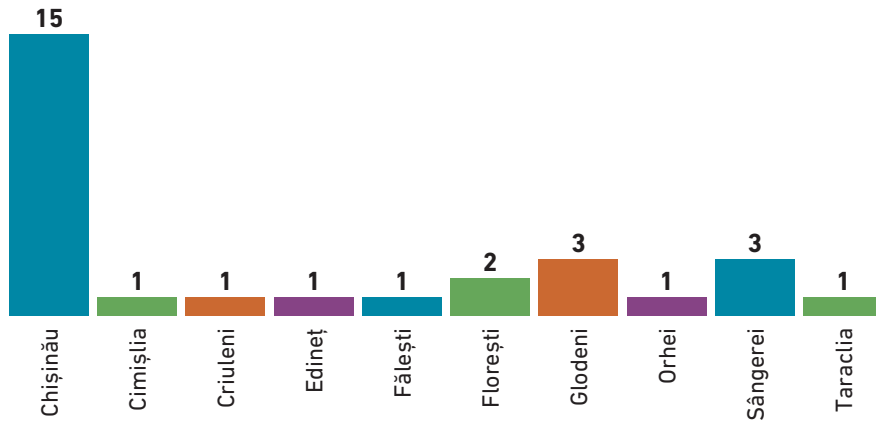
⁹² Detalii privind sesizarea depusă cu referire la activitatea MO Promo-LEX pot fi consultate în: [Raport nr. 4](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 22-23.

⁹³ [Raport nr. 3](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 26; [Raport nr. 4](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 23; [Raport nr. 5](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 22-23.

4.3. Contestații depuse la organele electorale inferioare (CECE II și BESV)

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în cadrul BESV au fost depuse cel puțin 19 contestații în ziua alegerilor, iar în cadrul CECE II în perioada electorală au fost depuse 29 de contestații, cele mai multe fiind înaintate la CECE 1 Chișinău – 15.

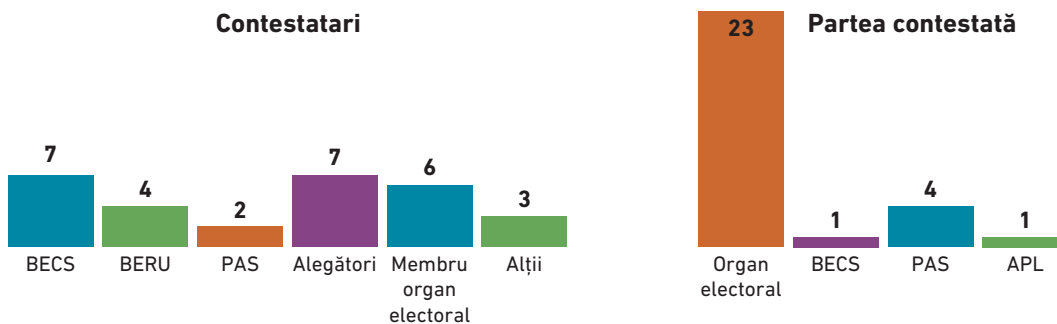
Graficul nr. 19. Numărul contestațiilor depuse la CECE

În privința **subiecților care au depus contestații**, se atestă că 13 contestații au fost înaintate de reprezentanții concurenților electorali, 7 – de alegători, 6 – de membri ai organului electoral, celelalte fiind depuse de alți subiecți ai procesului electoral (graficul nr. 20).

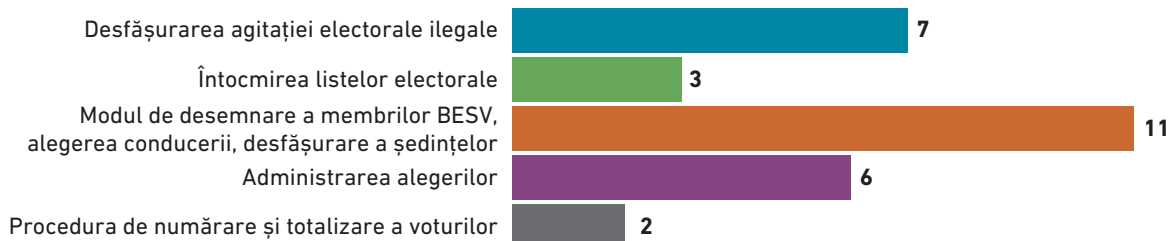
Majoritatea contestațiilor au fost depuse împotriva acțiunilor/inacțiunilor și a hotărârilor organelor electorale (23). Împotriva acțiunilor/inacțiunilor concurenților electorali au fost depuse 5 contestații.

Graficul nr. 20

Contestațiile depuse în cadrul CECE vizau, în principal, modul de desemnare a membrilor BESV, alegerea conducerii organelor electorale inferioare, modul de organizare a ședințelor și desfășurarea agitației electorale ilegale.

Graficul nr. 21. Tema contestațiilor

În privința **soluțiilor adoptate**, în baza informației deținute cu privire la 26 de contestații, menționăm că, diferit de CEC, CECE s-au ghidat de Regulamentul privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală și au examinat în fond majoritatea contestațiilor. Astfel, CECE au adoptat hotărâri de respingere a contestațiilor în cel puțin 11 cazuri, au remis contestațiile conform competenței în cel puțin șase cazuri și au admis contestațiile în cel puțin trei cazuri.

Tabelul nr. 6. Date comparative asupra soluțiilor emise

Soluții asupra contestațiilor	CECE
Respinse	11
Admise	3
Remise conform competenței	6
Neexamineate din cauza inadmisibilității contestației sau din alte motive	5
Contestația a fost retrasă	1

În privința respectării **termenelor de soluționare a contestațiilor**, remarcăm că cel puțin 12 contestații au fost soluționate sau a fost emis un răspuns în aceeași zi, dintre care 10 erau depuse în ziua alegerilor. Totodată, cel puțin patru contestații au fost soluționate în termen de o zi, cel puțin două contestații – în termen de două zile, cinci contestații – în termen de trei zile, iar una – în patru zile.

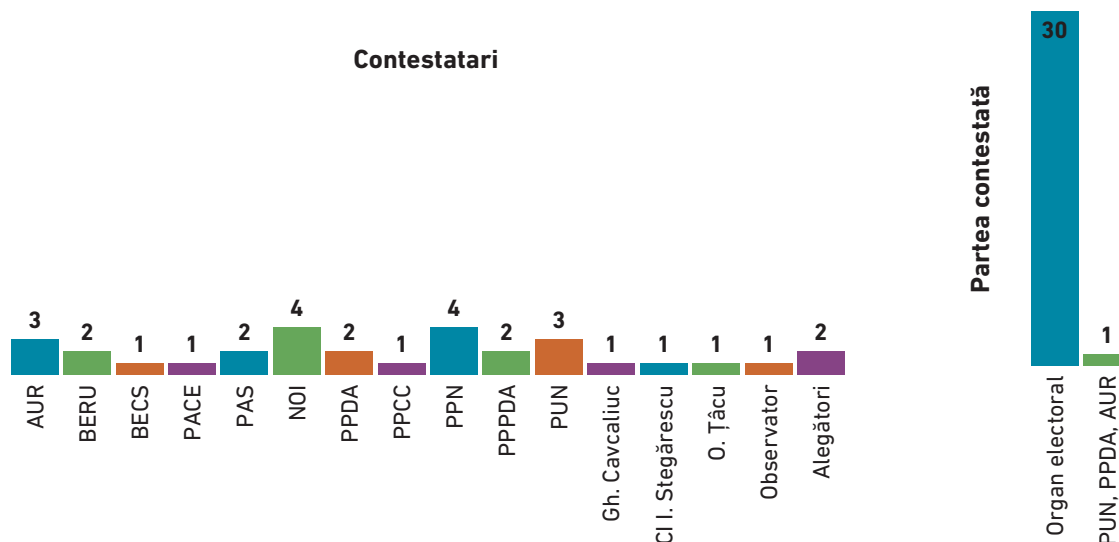
Evidențiem că, contrar art. 73, alin. (2) din Codul electoral, în cazul unei contestații depuse împotriva acțiunilor/hotărârilor organelor electorale, termenul de soluționare de 3 zile a fost depășit cu o zi.

4.4. Litigii electorale

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada electorală în instanțele de judecată au fost depuse și soluționate cel puțin 31 de contestații în materie electorală. În privința **subiecților care au depus contestații**, se atestă că 28 de contestații au fost înaintate de candidați și concurenți electorali (reprezentanții acestora), 2 au fost depuse de alegători, iar una – de un observator.

Toate contestațiile, cu excepția uneia, au fost depuse împotriva acțiunilor/inacțiunilor și a hotărârilor organelor electorale, dintre care 27 – împotriva CEC și 3 – împotriva birourilor și consiliilor electorale. O contestație a fost depusă împotriva acțiunilor concurenților electorali.

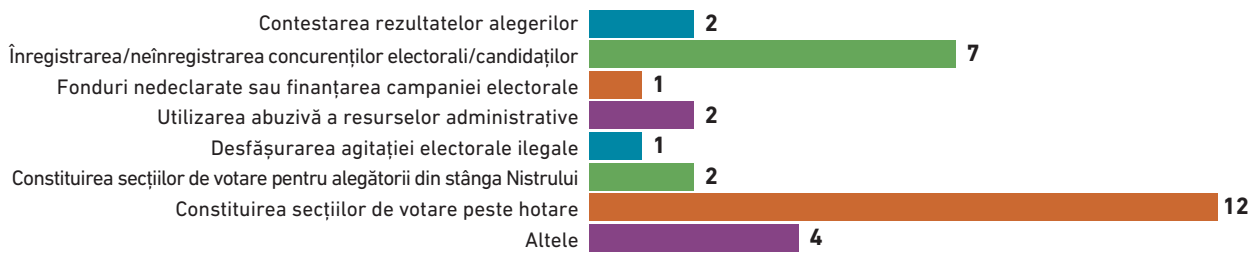
Graficul nr. 22

Contestațiile depuse în cadrul instanțelor de judecată vizau, în principal, constituirea secțiilor de votare peste hotare (12) și înregistrarea/neînregistrarea concurenților electorali sau a candidaților (7).

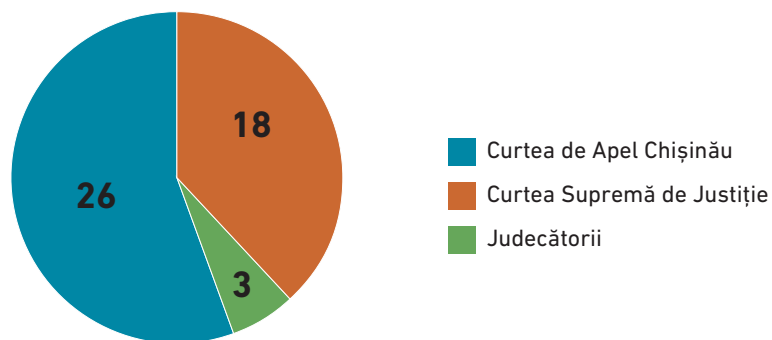

Graficul nr. 23. Tema contestației

În privința **soluțiilor adoptate**, instanțele de judecată de fond, apel și recurs au pronunțat pe marginea contestațiilor depuse cel puțin 12 decizii, 24 de încheieri și 11 hotărâri. Dintre acestea, cel puțin o încheiere a fost emisă pentru soluționarea conflictului de competență, iar trei hotărâri, două încheieri și o decizie (13%) au fost emise în cadrul examinării repetate a litigiului, drept urmare a anulării actelor judecătorești anterioare.

Graficul nr. 24. Acte judecătorești emise asupra litigiilor electorale

În privința **soluțiilor emise de instanțe**, acestea au respins ca neîntemeiate 16 (36%) cereri formulate la adresa lor (Curtea de Apel Chișinău (CAC) – 7, Curtea Supremă de Justiție (CSJ)– 9); au declarat inadmisibile 20 (45%) de cereri (Judecătorii – 2; CAC – 12, CSJ – 6); au admis opt (18%) cereri (Judecătoria Chișinău – 1; CAC – 4, CSJ – 3).

La fel ca în scrutinul prezidențial, MO Promo-LEX constată tendința de declarare a contestațiilor ca fiind inadmisibile. Astfel, acestea nu ajung să fie examinate în fond din cauza nerespectării condițiilor de formă stabilite de Codul administrativ. Misiunea reiterează că dreptul la un recurs efectiv trebuie să fie asigurat concurenților electorali, alegătorilor, dar și altor actori implicați în procesul electoral. Amintim că, potrivit Codului de bune practici în materie electorală, procedura de recurs trebuie să fie simplă și lipsită de formalitate, **în special cu privire la stabilirea admisibilității contestărilor**, iar pentru a evita deciziile de inadmisibilitate, în special în cazuri delicate din punct de vedere politic, trebuie eliminat orice formalism⁹⁴.

În privința respectării **termenelor de soluționare a contestațiilor**, remarcăm că cel puțin patru cereri au fost examinate și soluționate de instanțe în aceeași zi, dintre care trei pentru cererile depuse în ziua alegerilor. Cel puțin 24 de cereri au fost soluționate în termene de 1-3 zile, opt cereri – în termene de 4-5 zile, trei cereri – în termen de 7-9 zile, iar cinci cereri – în termene de 10-20 de zile.

MO Promo-LEX a constatat un număr mare de cazuri de depășire a termenului de soluționare a contestațiilor (25% din numărul total de 44 de soluții emise de instanțe). Astfel, contrar prevederilor legale stabilite la art. 73, alin. (1) și (2) Cod electoral, termenul de examinare și soluționare a contestațiilor a fost depășit în cel puțin 11 cazuri. De exemplu, Curtea de Apel Chișinău a depășit în cazul a patru contestații termenul legal de 5 zile cu 1-5 zile și de șase ori termenul legal de 5 zile – cu 5-15 zile, iar CSJ a depășit de șase ori termenul de 3 zile cu 1-12 zile.

⁹⁴ [Codul](#) bunelor practici în materie electorală, pct. 3.3.b, Raport explicativ, pct. 96.

Este relevant faptul că din cele 11 cazuri de depășire a termenului de soluționare a contestațiilor, în șase cazuri a fost solicitată ridicarea excepției de neconstituționalitate. Instanțele de judecată au admis cinci cereri de ridicare a excepției de neconstituționalitate, iar Curtea Constituțională a declarat inadmisibile toate sesizările. În același timp, în deciziile sale Curtea s-a referit la modul de interpretare și aplicare a legilor, modul de soluționare a contestațiilor sau sesizărilor⁹⁵, tratamentul diferențiat pe criteriul de sex la înregistrarea candidaților independenți pentru alegerile parlamentare⁹⁶, constituirea secțiilor de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului⁹⁷.

În plus, în cazul unei contestații au fost depuse și admise cererile de recuzare a cinci judecători și declarațiile de abținere a altor doi judecători. MO Promo-LEX apreciază aceste situații ca factori de tergiversare a soluționării contestațiilor electorale în termene restrânse, iar aceasta poate duce inclusiv la împiedicarea procesului de organizare și desfășurare a alegerilor.

Luând în considerare cele constatate, MO Promo-LEX reiterează necesitatea reglementării exacte a termenului, a modului de depunere și de soluționare a contestațiilor electorale și a competenței materiale a organelor electorale sau a instanțelor de judecată după ziua alegerilor și pentru diferite tipuri de scrutin. Totodată, recomandăm legiuitorului identificarea soluțiilor optime pentru ajustarea normelor Codului electoral și Codului administrativ, astfel încât să asigure soluționarea eficientă a litigiilor electorale.

⁹⁵ Decizia Curții Constituționale nr. 99 din 28.06.2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 144g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 71, alin. (1), 72, alin. (1), 73, alin. (2) și 73, alin. (7) din Codul electoral; Decizia Curții Constituționale nr. 94 din 15.06.2021 de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 137g/2021 și nr. 138g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 72, alin. (3), 73, alin. (7) și 74, alin. (1) din Codul electoral (procedura prealabilă și contestațiile în domeniul electoral); Decizia Curții Constituționale nr. 98 din 17.06.2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 139g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 71, alin. (1) din Codul electoral (contestațiile formulate în materie electorală).

⁹⁶ Decizia Curții Constituționale nr. 101 din 29.06.2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 148g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 86, alin. (2) din Codul electoral (tratamentul diferențiat pe criteriul de sex la înregistrarea candidaților independenți pentru alegerile parlamentare).

⁹⁷ Decizia Curții Constituționale nr. 100 din 29.06.2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 149g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 32 din Codul electoral (particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare pentru alegătorii care locuiesc pe teritoriul necontrolat de autoritățile Republicii Moldova).

V. DESEMNAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONCURENȚILOR

5.1. Termenele de desemnare și calitatea de concurent electoral

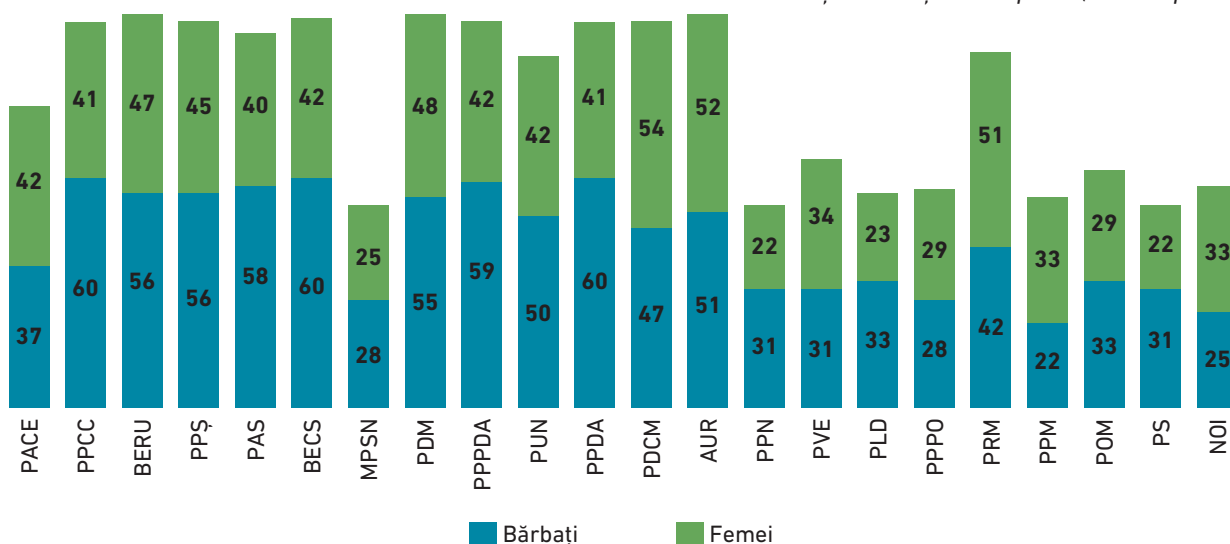
Potrivit art. 82 din Codul electoral, candidații la funcția de deputat în Parlament pot fi persoanele cu drept de vot care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, dețin cetățenia Republicii Moldova, nu cad sub incidența art. 2, alin. (61) din Legea nr. 39/1994 despre statutul deputatului în Parlament și întrunesc alte condiții prevăzute de prezentul cod.

Potrivit art. 46, alin. (1) din Codul electoral, desemnarea candidaților începe cu 60 de zile înainte de ziua alegerilor și se termină cu 30 de zile până la alegeri. Conform Programului calendaristic al CEC⁹⁸, termenul de desemnare și depunere a dosarelor pentru înregistrarea candidaților (inclusiv colectarea semnăturilor susținătorilor) a fost 12 mai – 11 iunie 2021.

5.2. Desemnarea și înregistrarea candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova

În vederea participării la scrutinul parlamentar din 11 iulie 2021, CEC a înregistrat 23 de concurenți electorali din 24 care au depus dosarele de înregistrare. Un candidat independent nu a fost înregistrat⁹⁹. Din totalul de 23 de concurenți, 2 au fost înregistrați în calitate de blocuri electorale, 20 în calitate de partide și alte organizații social-politice și 1 în calitate de candidat independent (a se vedea anexa nr. 1). În general, constatăm că din punctul de vedere al numărului de candidați înregistrați, precum și al conținutului procedurilor, alegerile parlamentare din 11 iulie 2021 au fost, în general, competitive.

Graficul nr. 25. Candidații la funcția de deputat (liste de partid)

⁹⁸ [Programul calendaristic](#) pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare anticipate din data de 11 iulie 2021.

⁹⁹ Subliniem că pentru alegerile parlamentare anticipate din iulie 2021 la CEC au depus dosarul de înregistrare doi candidați independenți – Ion Stegărescu și Veaceslav Valico. Cu referire la Ion Stegărescu, notăm că CEC a respins cererea de înregistrare a acestuia în calitate de candidat independent la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din motivul necorespunderii documentelor necesare. Potrivit Codului electoral, candidatul independent trebuie să colecteze cel puțin 2000 și cel mult 2500 de semnături ale susținătorilor cu drept de vot. Ion Stegărescu a depus liste de subscripție cu 1 870 de semnături ale susținătorilor.

La alegerile parlamentare din 11 iulie 2021, pe listele de candidați au concurat 1 791 de persoane, dintre care 832 de femei (46%) și, respectiv, 959 de bărbați (54%). Potrivit prevederilor art. 46, alin. (3) din Codul electoral privind cota de gen, MO Promo-LEX a constatat respectarea cotei minime de reprezentare pentru ambele sexe (40%) de către toate cele 22 de formațiuni care au depus liste de candidați.

Suplimentar, privind înregistrarea candidatului independent Veaceslav Valico, MO Promo-LEX a atras atenția asupra existenței suspiciunilor rezonabile cu privire la neîntrunirea de către pretendent a numărului minim de 2000 de semnături de la susținătorii cu drept de vot, cuantum expres stabilit de cadrul legal¹⁰⁰. Pe de altă parte, Promo-LEX a opinat de fiecare dată că condițiile de formă excesive, care nu corespund condițiilor minime din Codul electoral, nu ar trebui să ducă la invalidarea semnăturilor. Totuși, considerăm necesar a sublinia, în baza precedentului respectiv, că toate procedurile aferente înregistrării concurenților trebuie să se desfășoare în condiții legale, în mod transparent și să nu genereze dubii rezonabile privind integritatea procesului, favorizarea sau defavorizarea unui concurent în raport cu alte situații similare.

¹⁰⁰ [Raport nr. 4](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 21-22.

VI. LISTELE ELECTORALE ȘI REGISTRUL DE STAT AL ALEGĂTORILOR

6.1. Evoluția datelor din Registrul de Stat al Alegătorilor

Pe parcursul anului 2021, în contextul alegerilor parlamentare din 11 iulie, CEC a publicat lunar datele din RSA privind numărul de alegători – la 2 martie¹⁰¹, la 2 aprilie¹⁰², la 4 mai¹⁰³, la 1 iunie¹⁰⁴ și la 21 iunie 2021¹⁰⁵. Promo-LEX apreciază deschiderea CEC în actualizarea și publicarea informației din Registrul de Stat al Alegătorilor.

Comparativ cu informația din RSA de la alegerile prezidențiale din 1 noiembrie 2020, MO Promo-LEX a constatat o scădere a numărului total de alegători cu 4 303 cetățeni. În același timp, numărul de alegători fără domiciliu/reședință a crescut cu 5 069, iar al celor din regiunea transnistreană – cu 2 488 (a se vedea tabelul nr. 7).

Tabelul nr. 7. Dinamica numărului de alegători 2020–2021 pe baza datelor din RSA

Data	Nr. total alegători	Dinamica	Nr. alegători fără domiciliu/reședință	Dinamica	Nr. alegători din UAT din stânga Nistrului	Dinamica
08.10.2020	3 287 140		232 631		256 203	
02.03.2021	3 284 618	-2 522	234 803	+2 172	257 722	+1 519
02.04.2021	3 283 182	-1 436	235 856	+1 053	258 010	+288
04.05.2021	3 282 783	-399	236 744	+888	258 287	+277
01.06.2021	3 282 288	-495	237 322	+578	258 598	+311
21.06.2021	3 282 837	+549	237 700	+378	258 691	+93

Reiterăm faptul că creșterea numărului de alegători fără domiciliu/reședință și al celor din regiunea transnistreană creează premise pentru creșterea ponderii cetățenilor care pot vota pe liste suplimentare, iar acest fapt contravine recomandărilor internaționale în domeniu¹⁰⁶. În plus, nu există explicații din partea autorităților publice privind natura tendințelor identificate.

6.2. Recepționarea listelor electorale și asigurarea accesului la acestea de către BESV

În conformitate cu art. 45 din Codul electoral și pct. 59 din Programul calendaristic al CEC, listele electorale urmau a fi transmise către BESV până la 21 iunie 2021, inclusiv. Potrivit rapoartelor observatorilor Promo-LEX, doar 1 367 BESV (70%) dintre cele 1 943 BESV vizitate în perioada 16 iunie – 10 iulie 2021 au recepționat listele electorale în termen¹⁰⁷.

¹⁰¹ [Numărul](#) total de alegători înscriși în RSA la data de 2 martie 2021.

¹⁰² [Numărul](#) total de alegători înscriși în RSA la data de 1 aprilie 2021.

¹⁰³ [Numărul](#) total de alegători înscriși în RSA la data de 4 mai 2021.

¹⁰⁴ [Numărul](#) total de alegători înscriși în RSA la data de 1 iunie 2021.

¹⁰⁵ [Numărul total de alegători](#) înscriși în Registrul de Stat al Alegătorilor la etapa încheierii procedurii de actualizare a listelor electorale este de 3 282 837.

¹⁰⁶ [Codul](#) bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția, p. 6. [Opinia](#) comună pentru Republica Moldova a Comisiei de la Veneția și OSCE/BIDDO cu privire la proiectele de legi pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Sistemul electoral pentru alegerea Parlamentului), pct. 77.

¹⁰⁷ Conform Programului calendaristic al CEC, la 15 iunie, inclusiv, s-a încheiat procedura de actualizare a listelor electorale de bază.

Potrivit art. 68, alin. (5) din Codul electoral, observatorii au acces la toate informațiile cu caracter electoral, la listele electorale, la procesele-verbale întocmite de organele electorale etc. Contrar prevederilor legale menționate, din totalul de 1 386 BESV care își aveau sediul deschis în timpul vizitelor efectuate în perioada 16 iunie – 10 iulie 2021, în cazul a 201 (15%) observatorii nu au avut acces la listele electorale în format complet (a se vedea anexa nr. 3).

6.3. Erori identificate de observatori în listele electorale

Potrivit observatorilor MO Promo-LEX, în baza discuțiilor cu membrii birourilor, au fost constatate următoarele deficiențe în ceea ce privește calitatea și conținutul listelor electorale:

- prezența persoanelor decedate în liste (163 de cazuri);
- erori de adrese (30 de cazuri);
- atribuirea eronată a alegătorilor la altă SV din aceeași localitate (51 de cazuri);
- arondarea eronată a alegătorului la SV din altă localitate (15 cazuri);
- lipsa alegătorilor în listele de bază (17 cazuri);
- altele (48 de cazuri).

MO Promo-LEX atrage atenția că multe probleme din listele electorale se perpetuează de la un scrutin la altul, fapt ce indică unele probleme de sistem în asigurarea acurateței și corectitudinii conținutului RSA.

VII. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

7.1. Asigurarea financiară a organizării și desfășurării alegerilor parlamentare anticipate

Începând cu primul raport al Misiunii, Promo-LEX și-a manifestat în permanență îngrijorarea în privința lipsei de certitudine și previzibilitate cu referire la acoperirea integrală a cheltuielilor ce țin de organizarea și desfășurarea alegerilor¹⁰⁸. Suntem de părere că situația respectivă a afectat eficiența organizării și desfășurării procedurilor electorale inclusiv prin perpetuarea incertitudinilor cu privire la achitarea în termene optime a activității funcționarilor electorali în ziua alegerilor.

Abia la 14 iulie 2021, în a treia zi din ziua alegerilor, prin aprobarea Hotărârii nr. 105, Guvernul Republicii Moldova și-a onorat obligația de a finanța integral costurile scrutinului¹⁰⁹. Acest fapt a permis CEC să acopere toate cheltuielile pentru organizarea alegerilor. Amintim că, după alocarea de către Guvern a sumei de 70 000,0 mii de lei, autoritatea electorală a solicitat suplimentar, pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor, doar suma de 22 468,0 mii de lei. Micșorarea devizului de cheltuieli a fost posibilă în condițiile în care MAEIE și-a asumat cheltuielile ce țin de organizarea votării peste hotare, precum și în condițiile asigurării de către MSMPS a echipamentului anti-Covid din contul rezervelor deținute.

În opinia Promo-LEX, chiar dacă acest scrutin a fost unul cu caracter anticipat, care a survenit ca urmare a dizolvării Parlamentului, identificarea și alocarea mijloacelor financiare pentru organizarea alegerilor a fost posibilă din punct de vedere legal și financiar¹¹⁰. Tergiversarea soluționării problemei a fost una artificială și cu tentă politică vizibilă.

7.2. Gestionarea de către autoritățile publice a contextului pandemic

La 3 iunie 2021 Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică (CNESP) a aprobat Hotărârea nr. 5612, prin care a stabilit reguli generale obligatorii de prevenire și combatere a infecției COVID-19 la desfășurarea scrutinelor¹¹¹. Atragem atenția că documentul a fost aprobat în mod întârziat, campania electorală fiind începută încă la 21 mai 2021. În același timp, remarcăm că, spre deosebire de campania alegerilor prezidențiale din 2020, pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 au fost elaborate recomandări și pentru întrunirile electorale din cadrul campaniei, care presupun prezența fizică a participanților.

Totodată, reiterăm poziția Promo-LEX referitoare la necesitatea ca Instrucțiunea privind modalitatea de organizare și desfășurare de către CEC a scrutinelor electorale în condițiile situației pandemice prin infecția COVID-19 să fie aprobată de autoritatea electorală și nu de CNESP¹¹².

De asemenea, autoritățile publice au utilizat ziua alegerilor și în calitate de oportunitate de vaccinare pentru cetățenii ieșiți la vot. Astfel, la 7 iulie 2021, MSMPS a lansat Campania națională cu sloganul „După votare, mergi la vaccinare”¹¹³. După exercitarea dreptului la vot alegătorii au fost îndemnați să se vaccineze împotriva COVID-19 la punctele de vaccinare conform adresei de domiciliu, care au activat în regim extins, în intervalul orelor 7:00 – 21:00.

¹⁰⁸ [Raport nr. 1](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 12-13.

¹⁰⁹ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 105 din 14 iulie 2021.

¹¹⁰ [Raport nr. 2](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 12-13; [Raport nr. 4](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 10.

¹¹¹ Detaliile sunt expuse în: [Raport nr. 3](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 11-12.

¹¹² [Raport nr. 1](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 18-19.

¹¹³ [Campania](#) națională „După votare, mergi la vaccinare”, lansată de MSMPS la 7 iulie 2021.

Potrivit observatorilor, activitatea s-a desfășurat fără a crea blocaje, a îngreuna procedura de vot și a perturba activitatea organului electoral. Subliniem că în ziua alegerilor parlamentare 10 523 de persoane au fost vaccinate împotriva COVID-19¹¹⁴.

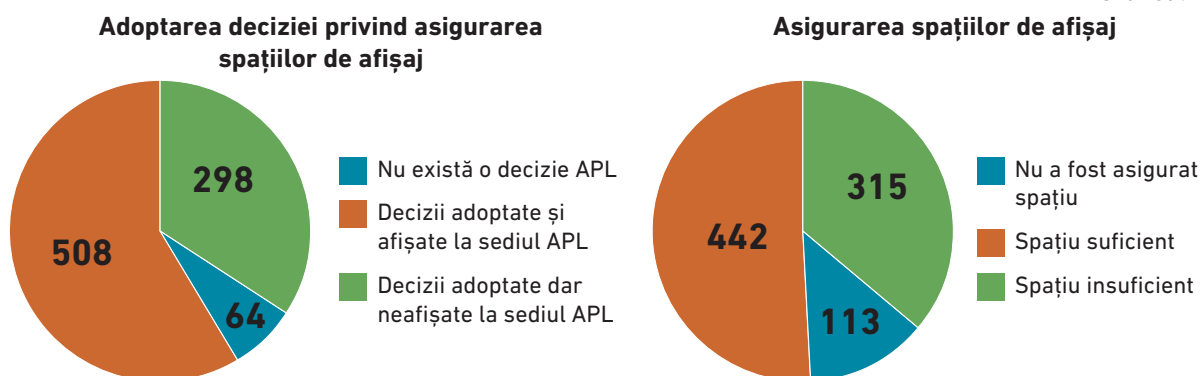
7.3. Activități de organizare a alegerilor cu implicarea administrației publice locale

În contextul organizării și desfășurării scrutinului parlamentar, APL au fost implicate în următoarele tipuri de activități: desemnarea membrilor organelor electorale; înaintarea propunerilor privind hotarele SV; asigurarea organelor electorale cu birouri/locații și materiale necesare pentru buna activitate a acestora; asigurarea accesului în incinta SV al persoanelor cu nevoi speciale; asigurarea locurilor speciale pentru afișaj electoral și întâlnirile cu alegătorii; participarea la verificarea RSA. Similar scrutinelor precedente, și la alegerile curente, MO Promo-LEX a constatat curențe în realizarea de către APL a anumitor atribuții ce țin, în special, de asigurarea unui proces electoral transparent.

Pe parcursul Misiunii, observatorii Promo-LEX au vizitat 870 UAT de nivelul întâi. Cu privire la activitatea APL în contextul alegerilor parlamentare anticipate, observatorii au raportat următoarele:

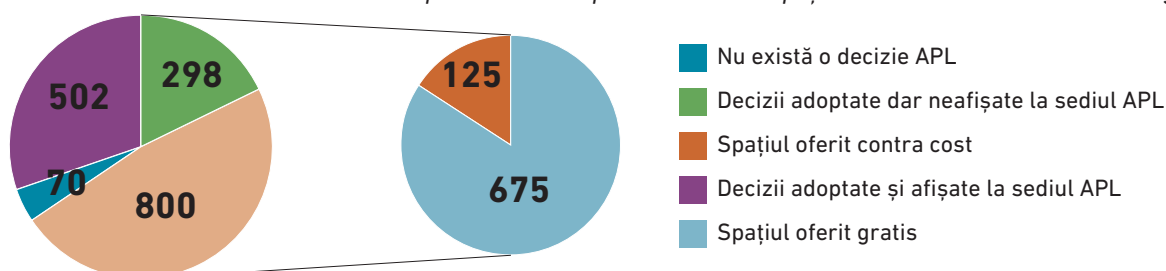
Cu referire la adoptarea deciziei privind asigurarea spațiilor de afișaj. Doar 806 primării (93% din totalul de 870 APL vizitate) au adoptat decizia privind asigurarea spațiilor de afișaj. Dintre acestea, doar 508 primării (63%) au afișat la sediul APL deciziile adoptate. În același timp, doar 757 APL (87%) au amenajat locuri pentru afișaj și doar în 442 de localități (58% din totalul de 757 APL) spațiul a fost suficient pentru plasarea publicității electorale a concurenților electorali (minimum 1 m² per concurent electoral).

Graficul nr. 26

Cu referire la adoptarea deciziei privind oferirea spațiilor destinate întâlnirilor cu alegătorii. Doar 800 de primării (92% din totalul de 870 APL vizitate) au adoptat decizia cu privire la oferirea spațiilor destinate întâlnirilor cu alegătorii. Dintre acestea, doar 502 primării (63%) au afișat deciziile respective la sediul APL.

Graficul nr. 27. Adoptarea deciziei privind oferirea spațiilor destinate întâlnirilor cu alegătorii

¹¹⁴ [Circa 10.000 de persoane](#) au fost vaccinate împotriva COVID-19 în ziua alegerilor parlamentare.

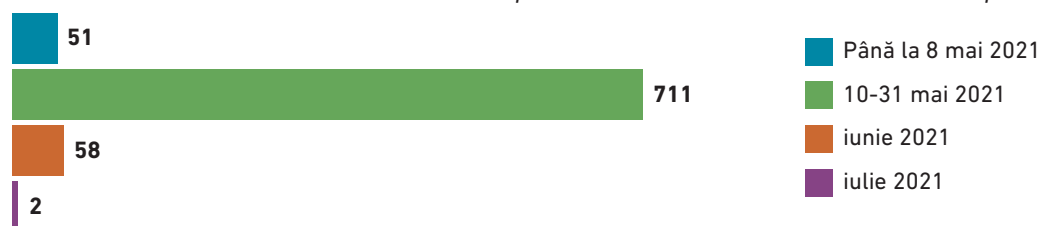
Din perspectiva comparativă, atestăm o îmbunătățire a gradului de respectare de către administrația publică locală a prevederilor legale privind agitația electorală în raport cu alegerile prezidențiale din noiembrie 2020 (a se vedea anexa nr. 4).

Privind utilizarea spațiilor de către concurenți, observatorii au raportat că în cel puțin 288 de localități spațiile au fost utilizate pentru 707 întâlniri cu cetățenii (a se vedea anexa nr. 5). Dintre acestea, 230 de întâlniri (29%) au fost organizate de PAS, urmat de BECS, cu 188 de întâlniri (27%). În același timp, cel mai des spațiile oferite de APL contra cost au fost utilizate de către PDM (8 cazuri) și PACE (7 cazuri).

Totuși, semnalăm că respectarea pe alocuri lacunară de către APL a competențelor stabilite de legislația electorală afectează gradul de informare al cetățenilor privind desfășurarea procesului electoral. În mod aparte atragem atenția asupra unui caz de abuz din partea APL în raport cu concurenții electorali și dreptul acestora garantat de art. 52, alin. (1) din Codul electoral, și anume de a supune discuțiilor libere și sub toate aspectele programele electorale, precum și de a face agitație electorală. Este vorba despre interzicerea neîntemeiată de către APL din mun. Orhei în perioada campaniei electorale a desfășurării întrunirilor cu alegătorii prin intermediul montării/instalării construcțiilor temporare (corturi etc.)¹¹⁵.

Cu referire la respectarea termenului de stabilire a minimului de locuri de afișaj electoral și a minimului de localuri pentru desfășurarea întâlnirilor cu alegătorii. În conformitate cu pct. 31 din Programul calendaristic, termenul-limită de stabilire a minimului de locuri pentru afișajul electoral și a minimului de localuri pentru desfășurarea întâlnirilor cu alegătorii a fost 8 mai 2021. MO Promo-LEX a constatat respectarea termenului prevăzut doar de către 51 APL (aproape 6% din totalul de 870 APL vizitate) (a se vedea graficul nr. 28).

Graficul nr. 28. Respectarea de către APL a termenului de adoptare a deciziilor

7.4. Atribuțiile APL în desemnarea membrilor în organul electoral

Potrivit art. 30, alin. (10) din Codul electoral, candidaturile a 3 membri ai BESV se propun de către consiliile locale. Candidaturile celorlalți membri se propun de către partidele parlamentare, iar dacă nu este suficient, numărul de membri se completează de CECE, la propunerea CEC, din RFE.

În urma analizei hotărârilor CECE privind constituirea BESV, MO Promo-LEX a dedus că nu toate autoritățile administrației publice locale și-au exercitat pe deplin dreptul de a propune membri în componența BESV. Astfel, dintre toate autoritățile publice locale, doar 16 UAT de nivelul II¹¹⁶ au îndeplinit cerințele legale. La polul opus, carențe semnificative la acest subiect au fost constatate în desemnarea de către APL a membrilor BESV din Chișinău, Cantemir, Cimișlia, Criuleni, Orhei, Ungheni și cele pentru regiunea transnistreană.

Cu referire la mun. Chișinău, menționăm că, în urma analizei Hotărârii CECE nr. 1 Chișinău privind constituirea BESV, au fost identificate 249 de birouri electorale (82% din totalul de 304) în care niciun membru nu a fost desemnat de către APL. Mai mult, se pare că aceleași persoane care au figurat

¹¹⁵ Raport nr. 4. Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 27-28.

¹¹⁶ Anenii Noi, Bălți, Basarabeasca, Briceni, Dondușeni, Florești, Glodeni, Hâncești, Ialoveni, Ocnița, Rezina, Râșcani, Sângerei, Soroca, Șoldănești și Taraclia.

în proiectul de decizie privind desemnarea membrilor, neexaminat legal de consiliul municipal, au fost desemnate, în cele din urmă, de către CEC ca fiind parte din rezerva funcționarilor electorali.

În context, reiterăm întrebarea dacă persoanele respective sunt cu adevărat în RFE sau procedura de desemnare din contul acestui registru ar fi formală. Atragem atenția că subiectul calității RFE a fost abordat de MO Promo-LEX inclusiv la alegerile prezidențiale din 2016 și la cele din 2020, când Misiunea s-a referit la „lipsa transparenței în formarea Registrului Funcționarilor Electorali (RFE) și completarea în baza acestuia a componenței organelor electorale inferioare”¹¹⁷.

Subliniem că informația plasată pe pagina CEC, compartimentul *Birourile electorale ale secțiilor de votare*, nu conține date despre organul care a desemnat membrii în organul electoral, ceea ce a făcut dificilă analiza detaliată a acestui aspect.

7.5. Acțiuni ce pot fi calificate drept intimidare și presiune în raport cu APL

Pe parcursul campaniei electorale, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 11 cazuri, constatate în patru raioane din sudul țării, în care reprezentanții APL au invocat acțiuni de intimidare din partea candidatului PSRM Vasile Bolea. Potrivit celor relatate de aleșii locali și funcționarii publici, era vorba de verificări inopinate la APL desfășurate de organele competente la interpelarea candidatului respectiv¹¹⁸.

În același context, la 31 mai 2021, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a remis autorităților publice, concurenților electorali, mass-mediei și societății civile un *Apel*¹¹⁹ în care a criticat acțiunile cu caracter „selectiv, abuziv” din partea unor instituții ale statului asupra anumitor primari.

MO Promo-LEX semnalează în mod repetat că, potrivit liniilor directoare internaționale în domeniu, niciun funcționar public sau cetățean nu trebuie să se teamă pentru funcția sa sau serviciile sociale ca urmare a sprijinirii sau nu a vreunui partid politic sau candidat. Funcționarii publici ar trebui să beneficieze de protecție împotriva oricărei intimidări sau presiuni¹²⁰.

¹¹⁷ [Raport final](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2021, p. 56-57.

¹¹⁸ [Raport nr. 3](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 29-30.

¹¹⁹ [Apelul CALM](#) în legătură cu adresările mai multor primari și reprezentanți ai APL, din diverse regiuni ale Republicii Moldova, privind inițierea din partea organelor de anchetă și control a unor controale inopinate, inclusiv la indicația unor deputați, concurenți electorali, 31 mai 2021.

¹²⁰ [Linii directoare](#) comune pentru prevenire și răspuns la abuzul resurselor administrative în timpul proceselor electorale, Comisia de la Veneția, p. 10, 2016.

VIII. CONCURENȚII ELECTORALI

8.1. Activități de promovare

8.1.1. Activități de promovare până la începutul campaniei electorale

Potrivit art. 52, alin. (4) din Codul electoral, precum și Programului calendaristic al CEC¹²¹, agitația electorală se admite numai după înregistrarea concurentului electoral de către organul electoral. Menționăm că, potrivit cadrului legal, *agitația electorală* constituie acțiunile de pregătire și difuzare a informațiilor ce conțin îndemnul la vot în vederea determinării alegătorilor să voteze pentru unii sau pentru alți concurenți electorali.

Contrar celor expuse, în contextul alegerilor parlamentare din 2021, au fost observate cel puțin 18 cazuri (17 – BECS, 1 – AUR) în care se conține îndemnul la vot pentru un anumit concurent electoral înainte de termenul stabilit de cadrul legal¹²².

Suplimentar, între prima zi de desemnare a candidaților și prima zi de înregistrare a concurenților electorali, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 36 de activități cu tentă electorală (care nu conțineau îndemnul direct la vot) desfășurate de potențialii concurenți până la înregistrare (a se vedea tabelul nr. 8)

Tabelul nr. 8. Activitățile cu tentă electorală desfășurate de potențialii concurenți electorali

Activități raportate	BECS	BERU	PPȘ	PACE	PPPDA	AUR	PPDA	PUN	Total
Activități din ușă în ușă							2		2
Întruniri cu cetățenii					3	3	8	3	17
Flashmoburi/proteste	1						1		2
Depuneri de flori					1				1
Distribuirea materialelor informative	7		1	2	1				11
Donații financiare/materiale	1	1						1	3
Total	9	1	1	2	5	3	11	4	36

8.1.2. Activități de promovare ale concurenților electorali

În perioada campaniei electorale (din data înregistrării candidaților până la 9 iulie 2021), observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin 4 787 de activități de promovare desfășurate de către concurenții electorali (a se vedea tabelul nr. 9). Cele mai frecvente tipuri de activități de promovare au fost distribuirea materialelor electorale (57%), întrunirile cu alegătorii (29%) și activitățile din ușă în ușă (7%).

Tabelul nr. 9. Activitățile de campanie electorală

Activități electorale	PAS	BECS	BERU	PDM	PPPDA	PPȘ	PPCC	PACE	PUN	AUR	PDCM	PPDA	PS	PVE	PPPO	Alții	Total
Distribuirea materialelor electorale	669	689	384	153	185	177	198	98	43	61	29	8	6	5	3	6	2 714
Întâlniri electorale	398	278	134	200	144	107	19	18	40	4	22	13	3	2	3	3	1 388
Activități din ușă în ușă	96	98	34	34	12	8	37	8	15		6		2				350
Dezbateri electorale	3	3	4	4	3	2	5	4	3	5	3	4	3	5	3	26	80
Conferințe de presă	15	17	3	9	13	3	1	12	1	1	2	1					78
Proteste/Flashmoburi	23	3	3		3	1		8	1	6		2					50
Concerte		24	1			1			3								29
Marșuri umane/automobilistice	8	5		1	1	1	4		5	1		2					28
Inaugurări/tăieri de panglici	1	1		2		3				1							8
Altele	6	40	1		3	4		3	1	2		1			1		62
Total	1 219	1 158	564	403	364	307	264	151	112	81	62	31	14	12	10	35	4 787

¹²¹ Programul calendaristic al CEC pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare anticipate din data de 11 iulie 2021, pct. 33.

¹²² Raport nr. 2. Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

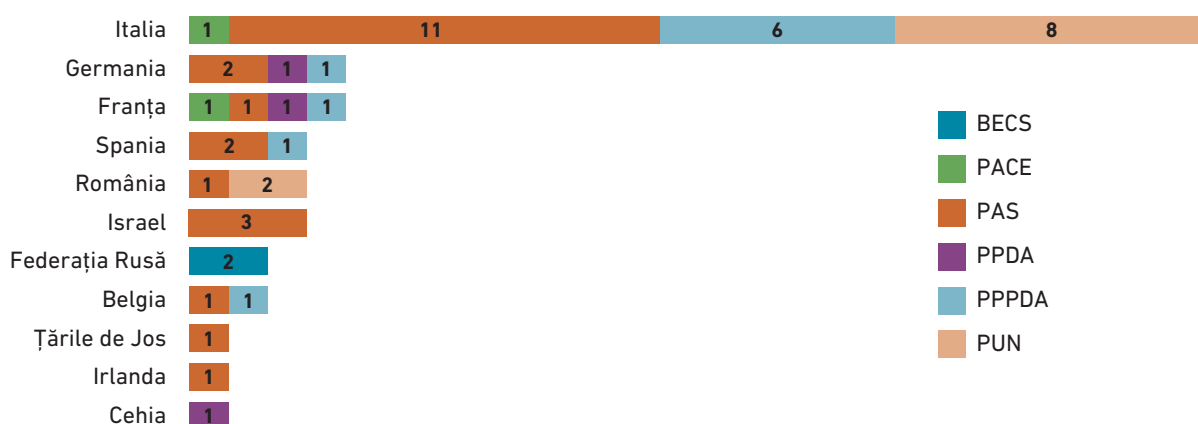
Potrivit observatorilor Promo-LEX, cele mai multe activități au fost desfășurate de PAS – 25% (1 219), urmat de BECS – 24% (1 158) și BERU – 12% (564). În funcție de regiunile în care au fost desfășurate activitățile de campanie, constatăm că 18% din acestea au avut loc în municipiul Chișinău, 6% – la Anenii Noi și, respectiv, 5% – la Căușeni.

Comparativ cu campaniile electorale precedente, constatăm sporirea semnificativă a activităților electorale desfășurate de concurenții electorali – acestea s-au dublat. Astfel, menționăm că în contextul alegerilor parlamentare din 2019 au fost observate 2 829 de activități, în contextul alegerilor locale generale – 2 404 activități, iar în contextul alegerilor prezidențiale din 2020 – 2 164 de activități.

Ca și în cadrul alegerilor prezidențiale din 2020, în campania pentru alegerile parlamentare din 2021 au prevalat activitățile de distribuire a materialelor informative electorale și organizarea întrunirilor electorale. De asemenea, s-a constatat o creștere semnificativă a activităților de promovare a concurenților pe rețelele de socializare.

Activități de campanie pentru alegătorii de peste hotare. Observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 50 de întruniri electorale față-n-față desfășurate de 6 concurenți electorali cu alegătorii aflați peste hotare (a se vedea graficul nr. 29). Dintre acestea, 23 au fost organizate de PAS, câte 10 – de PPPDA și PUN, iar 3 – de PPDA. Cele mai multe întruniri au fost desfășurate în Italia (26), Germania (4) și Franța (4).

Graficul nr. 29. Întrunirile electorale desfășurate cu alegătorii din diasporă

Activități de campanie pentru alegătorii din regiunea transnistreană. Spre deosebire de alegătorii aflați peste hotare, constatăm lipsa activităților de informare „față-în-față” a alegătorilor din regiunea transnistreană. În același timp, au fost observate cel puțin 3 tentative ale candidaților AUR de a se deplasa în regiunea transnistreană pentru desfășurarea campaniei electorale. În toate cazurile accesul acestora a fost restricționat de reprezentanții administrației separatiste.

În același timp, au fost raportate circa 31 de postări/materiale informative promovate în mediul online. Din punctul de vedere al apartenenței politice a sursei mesajelor (din lista celor care au fost posibil de identificat), activitățile au fost realizate de reprezentanți ai BECS – 4; AUR – 4; PAS – 2. Printre subiectele invocate cel mai frecvent au fost: deschiderea secțiilor de votare pentru regiune (22 de cazuri) și critici aduse concurentului PAS și Președintelui Maia Sandu (5 cazuri). Astfel, activități propriu-zise de promovare a programelor electorale ale candidaților nu au fost constatate.

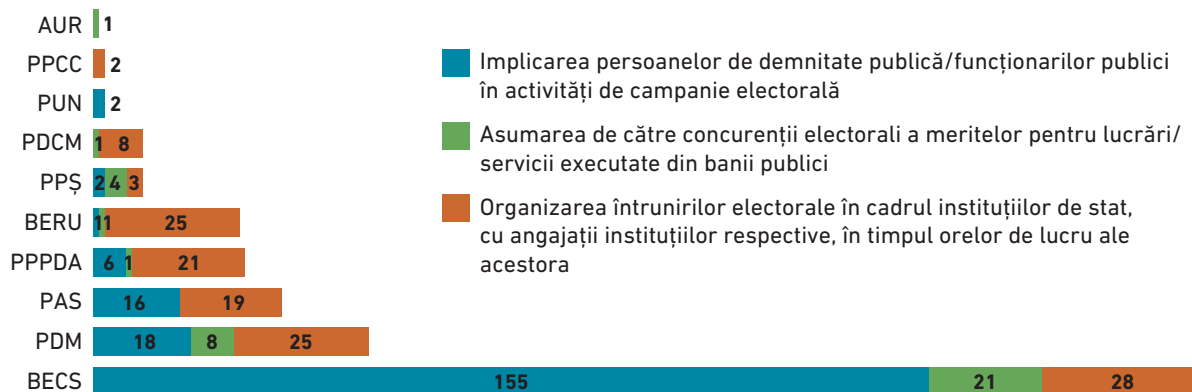
8.2. Activități ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative în scop de agitație electorală

MO Promo-LEX reiterează că legislația națională în domeniul utilizării resurselor administrative în perioada electorală rămâne a fi insuficientă. În pofida faptului că misiunile de observare au recomandat autorităților în mod constant să revizuiască atitudinea asupra problemei, constatăm că și în contextul alegerilor curente problema reglementării explicite și exhaustive a utilizării resurselor administrative nu a fost soluționată. Din aceste considerente, în rapoartele de observare facem referință, în special, la standardele internaționale în domeniu¹²³, care prevăd că „utilizarea resurselor administrative în scopuri partizane de către partidele de la guvernare și candidații lor, cum ar fi utilizarea funcțiilor și a echipamentelor guvernamentale” ar trebui să fie interzisă.

În contextul acestor alegeri parlamentare, pornind de la standardele internaționale în domeniu¹²⁴, MO Promo-LEX a identificat cel puțin 368 de cazuri (a se vedea graficul nr. 30) ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative. Ele s-au referit în special la activitatea BECS (204 cazuri), PDM (51 de cazuri), PAS (35 de cazuri), PPPDA (28 de cazuri) și BERU (27 de cazuri). Avem în vedere:

- implicarea persoanelor de demnitate publică/funcționarilor publici în activități de campanie electorală – 200 de cazuri. Dintre acestea, în 155 de cazuri a fost vizat BECS, în 18 cazuri – PDM, în 16 cazuri – PAS, în 6 cazuri – PPPDA, în câte 2 cazuri – PPȘ și PUN, într-un caz – BERU (a se vedea anexa nr. 6);
- asumarea de către concurenții electorali a meritelor pentru lucrări/servicii executate din banii publici – 37 de cazuri (a se vedea anexa nr. 7), dintre care în 21 de cazuri a fost vizat BECS, în 8 cazuri – PDM, în 4 cazuri – PPȘ, în câte un caz – PDCM, AUR, BERU și PPPDA;
- organizarea întrunirilor electorale în cadrul instituțiilor de stat, cu angajații instituțiilor respective, în timpul orelor de lucru ale acestora – 131 de cazuri (a se vedea anexa nr. 8), dintre care în 28 de cazuri a fost vizat BECS, în câte 25 de cazuri – BERU și PDM, în 21 de cazuri – PPPDA, în 19 cazuri – PAS, în 8 cazuri – PDCM, în 3 cazuri – PPȘ și în 2 cazuri – PPCC.

Graficul nr. 30. Cazuri calificate drept utilizare abuzivă a resurselor administrative

În condițiile expuse, în opinia MO Promo-LEX, nu toți concurenții electorali au dispus de șanse egale în promovarea mesajelor electorale. Subliniem că utilizarea resurselor administrative oferă un avantaj necuvenit pentru candidații ce fac uz de acest instrument în raport cu ceilalți concurenți, prejudiciind astfel atât principiul egalității șanselor, cât și libertatea formării opiniei obiective și informate de către alegători¹²⁵.

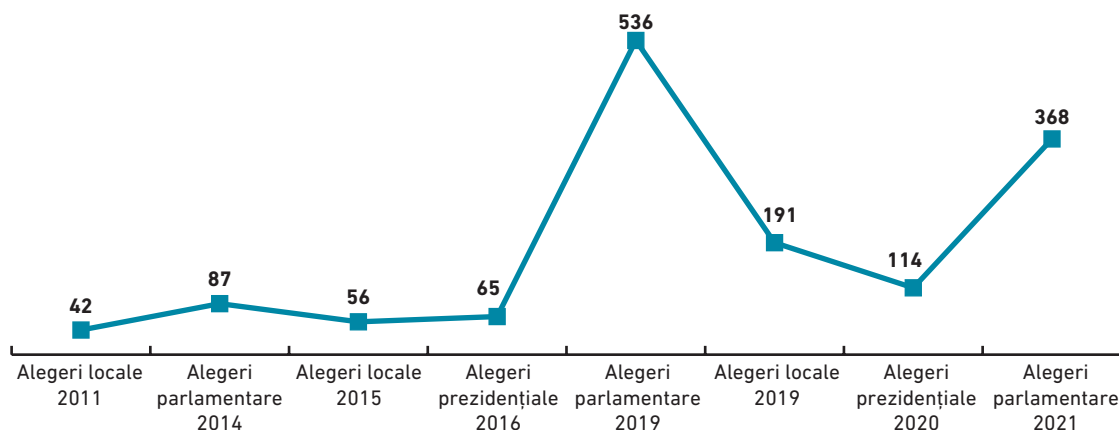
¹²³ OSCE/ODIHR, [Handbook](#) for the Observation of Campaign Finance. [Linii directoare](#) comune ale Comisiei de la Veneția privind prevenirea și combaterea utilizării abuzive a resurselor administrative în perioada proceselor electorale, p. 7.

¹²⁴ Report on the misuse of administrative resources during electoral processes adopted by the Council for Democratic Elections at its 46th meeting (Venice, 5 December 2013) and the Venice Commission at its 97th Plenary Session (Venice, 6-7 December 2013). <http://bit.ly/37NN607>

¹²⁵ Report on the misuse of administrative resources during electoral processes adopted by the Council for Democratic Elections at its 46th meeting (Venice, 5 December 2013) and the Venice Commission at its 97th Plenary Session (Venice, 6-7 December 2013), pct. 17. <http://bit.ly/37NN607>

Raportat la scrutinele precedente, constatăm că numărul de cazuri privind utilizarea resurselor administrative a crescut comparativ cu alegerile prezidențiale din 2020 și locale generale din 2019, fiind însă mai mic decât la alegerile parlamentare din 2019 (a se vedea graficul nr. 31). Prin urmare, constatăm că utilizarea resurselor administrative în alegeri rămâne a fi o problemă, fiind imperativ necesară ajustarea cadrului legal la subiectul menționat.

Graficul nr. 31. Evoluția cazurilor de utilizare abuzivă a resurselor administrative

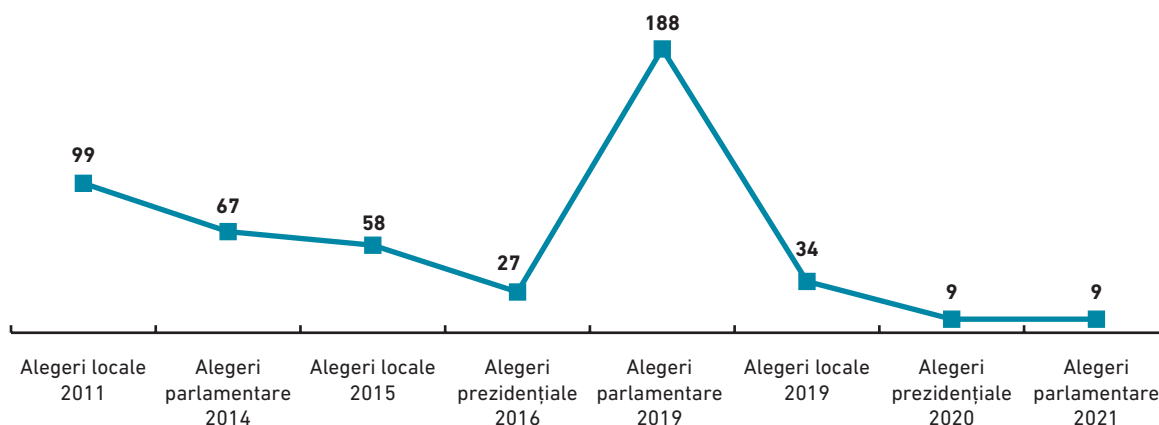
8.3. Activități ce pot fi calificate drept oferire de cadouri cu impact electoral

Potrivit prevederilor legale, oferirea sau darea de bani, bunuri, servicii ori de alte foloase în scopul determinării alegătorului să își exercite sau să nu își exercite drepturile electorale în cadrul alegerilor parlamentare, prezidențiale, locale ori în cadrul referendumului este considerată o acțiune de corupere a alegătorilor¹²⁶.

În perioada electorală a alegerilor parlamentare, observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin nouă cazuri (a se vedea anexa nr. 9) ce pot fi calificate drept oferire de cadouri cu impact electoral. Dintre acestea, 2 situații s-au produs până la înregistrarea concurenților, iar 7 – după înregistrarea acestora. În 5 cazuri a fost vizat BECS, în câte un caz – PDM, PACE, PPPDA și BERU.

Raportat la alegerile prezidențiale din 2020, în contextul alegerilor parlamentare din 2021 numărul de cazuri calificate drept oferire de cadouri cu impact electoral a rămas similar. Totuși, comparativ cu scrutinele anterioare alegerilor prezidențiale din 2020, s-a constatat diminuarea semnificativă a numărului de cazuri calificate drept oferire a cadourilor (a se vedea graficul nr. 32).

Graficul nr. 32. Evoluția cazurilor de oferire a cadourilor cu impact electoral

¹²⁶ Codul penal al Republicii Moldova, art. 181¹ – <https://bit.ly/2LnHJdm>.

8.4. Cazuri ce pot fi calificate drept promovare cu utilizarea imaginii unor persoane oficiale străine și a simbolurilor de stat

Potrivit art. 52, alin. (8) din Codul electoral, nu pot fi utilizate în scop de publicitate electorală imagini ce reprezintă instituții de stat sau autorități publice, atât din țară, cât și de peste hotare, ori organizații internaționale. Se interzice combinarea de culori și/sau sunete care invocă simboluri naționale ale Republicii Moldova ori ale altui stat, utilizarea materialelor în care apar personalități istorice ale Republicii Moldova sau de peste hotare, simbolistica unor state străine sau organizații internaționale ori imaginea unor persoane oficiale străine.

În contextul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, Promo-LEX a identificat cel puțin 19 cazuri¹²⁷ în care a fost utilizată imaginea persoanelor străine, autorităților publice sau a simbolurilor naționale și internaționale. Dintre acestea, în 11 cazuri a fost vizat PAS, în 4 cazuri – BECS, în câte un caz – PPPDA, BERU, PUN și AUR. În ceea ce privește PAS, specificăm că în cel puțin 5 cazuri din cele 11 identificate, este vorba despre utilizarea în campania electorală a imaginii Președintelui Republicii Moldova Maia Sandu.

Totuși, Promo-LEX consideră că legislatorul trebuie să revadă conținutul interdicțiilor respective, astfel încât acestea să fie mai punctate, mai explicite și să țină cont în mod obligatoriu de cadrul general ce reglementează libertatea de exprimare. În cazul în care interdicțiile sunt inoportune și practic inaplicabile, legislatorul poate analiza posibilitatea abrogării acestora¹²⁸.

8.5. Publicitatea stradală/promoțională/online

8.5.1. Utilizarea publicității cu tentă electorală până la începutul campaniei electorale

Din 12 mai 2021 și până la înregistrarea concurenților electorali, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 150 de cazuri în care a fost utilizată publicitatea cu tentă electorală. Cele mai multe, potrivit constatărilor, au fost utilizate de BECS – 101 (67%), PAS – 16 (11%) și BERU – 15 (10%) (a se vedea tabelul nr. 10).

Tabelul nr. 10. Date privind utilizarea publicității cu tentă electorală de către concurenții electorali

Tipuri de publicitate	BECS	PAS	BERU	PPȘ	PACE	PDM	PPPDA	Total
Bannere	1		1			1		3
Ziare, pliante, broșuri, afișe etc.	7			1	1		1	10
Conferințe de presă		2					1	3
Publicitate sponsorizată	1	9	14	7			1	32
Veste, genți, chipiuri etc.	78				4			82
Billboarduri/Panouri stradale	14							14
Sondaje telefonice/online		1						1
Spoturi video		4				1		5
Total	101	16	15	8	5	2	3	150

Cele mai populare tipuri de publicitate cu tentă electorală, utilizate până la înregistrarea concurenților, au fost materialele de vizibilitate (veste, chipiuri, genți etc. cu logoul partidului politic) – 82 (55%), urmate de publicitatea sponsorizată online – 32 (21%).

¹²⁷ Cazurile au fost descrise detaliat în Rapoartele nr. 2, 3, 4 și 5 ale Misiunii de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

¹²⁸ [Raport](#) final. Misiunea de observare a alegerilor locale noi din 20 mai (3 iunie) 2018, p. 26. [Raport](#) nr. 3. Misiunea de observare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 noiembrie 2020.

8.5.2. Utilizarea publicității în campania electorală

În campania electorală, observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin 9 805 situații de utilizare a publicității în cadrul activităților de promovare ale concurenților electorali (a se vedea tabelul nr. 11). Potrivit observatorilor, cele mai multe cazuri au fost utilizate în activitățile desfășurate de PAS – 2 643 (27%), BECS – 2 158 (22%), BERU – 1 260 (13%) și PPPDA – 832 (8%).

Tabelul nr. 11. Publicitatea electorală utilizată în campanie

Publicitatea utilizată	PAS	BECS	BERU	PPPDA	PDM	PPȘ	PPCC	PACE	PUN	AUR	PLD	PS	V.Valico	PDCM	PPDA	PVE	PRM	PPN	PPP0	Total
Ziare, pliante, broșuri, afișe etc.	979	881	467	319	326	232	249	112	73	66	1	13		43	8	4	4	1	3	3 781
Veste, tricouri, genți, chipiuri	764	518	395	169	146	129	154	83	58	58		8		7	12	5		2	1	2 509
Corturi (cazuri)	261	439	188	113	79	118	11	40	2	18		2								1 271
Bannere (cazuri)	287	130	110	138	45	36	46	52	57	23		6		1	5	2				938
Publicitate sponsorizată	217	17	79	72	21	45	67	30	14	52	45	23	26		59				9	776
Billboarduri/Panouri stradale	86	134	2	7	2	53	11	6				7		34	1					343
Spoturi video	34	28	5	13	25	9	1	3	2	5	10			4	1				2	142
Presa scrisă locală	15	11	14	1	2									2						45
Total	2 643	2 158	1 260	832	646	622	539	326	206	222	56	59	26	91	86	11	4	3	15	9 805

Cele mai frecvente tipuri de publicitate au fost materialele de vizibilitate (bannere, billboarduri, panouri, veste, genți, corturi etc.) – 5 160 de cazuri (52%), materialele electorale (ziare, afișe, pliante) – 3 781 (39%) și publicitatea sponsorizată online – 776 (8%).

8.5.3. Cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a publicității electorale cu încălcarea prevederilor legale

Potrivit art. 70, alin. (6) din Codul electoral, răspunderea pentru conținutul materialelor electorale publicitate, difuzate sau publicate, o poartă concurentul electoral. Fiecare material publicitar va include: denumirea concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei. Concomitent, în conformitate cu prevederile pct. 14 din *Regulamentul privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare*¹²⁹, este interzisă amplasarea afișelor electorale în alte locuri decât cele stabilite de legislație.

În baza rapoartelor observatorilor MO Promo-LEX, au fost constatate cel puțin 8 cazuri de utilizare a publicității electorale fără respectarea cerințelor înaintate față de materialele publicitare (2 cazuri – PPPDA¹³⁰, 2 cazuri – BECS¹³¹, 2 cazuri – PACE¹³², 1 caz – PPCC¹³³ și un caz – PUN¹³⁴) și 148 de cazuri de amplasare a publicității în locuri neautorizate (a se vedea graficul nr. 33). Dintre acestea, în cele mai multe situații a fost vizat BECS (37 de cazuri), PAS (32 de cazuri), PPPDA (13 cazuri) și PPCC (12 cazuri).

¹²⁹ Hotărârea CEC nr. 3328 din 28.04.2015 privind aprobarea Regulamentului privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare.

¹³⁰ Distribuirea afișelor autocolante și a afișelor A4 cu mesajul „Oprim hoția” cu simbolica PPPDA, fără informații privind data tipăririi, tirajul și tipografia care a prestat serviciul de tipărire.

¹³¹ Distribuirea afișelor A4 fără indicarea datei la care acestea au fost tipărite, a tirajului și tipografiei care a prestat serviciul de tipărire (referitor la anunțarea evenimentelor destinate Festivalului Familiei). În al doilea caz, au fost distribuite afișe A4 cu informații privind modificarea unor prevederi legislative (la propunerea candidatului BECS Vitalii Evtodiev), fără indicarea datei la care acestea au fost tipărite, a tirajului și a tipografiei care a prestat serviciul de tipărire.

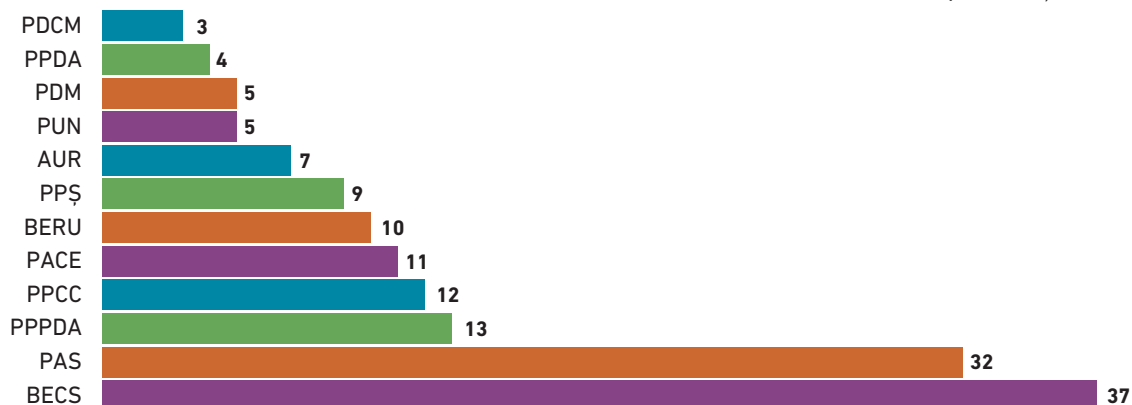
¹³² Distribuirea afișelor A4 și A5 – invitații la evenimentele organizate de concurent – fără date tipografice (data tipăririi, tipografia și tirajul).

¹³³ Distribuirea afișelor A4 fără indicarea datei la care acestea au fost tipărite.

¹³⁴ Distribuirea de către PUN a stickerelor autocolante fără datele tipografice.

Graficul nr. 33. Plasarea neautorizată a publicității electorale

În opinia Promo-LEX, utilizarea în perioada electorală a materialelor electorale fără indicarea corectă a informației privind datele despre tipografie, tiraj, comandă, factură și data tipăririi (indiferent de tipul materialului – ziar, afiș, banner, banner pentru corturi, stickere, aromatizante etc.) diminuează semnificativ transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale. Din acest motiv, considerăm imperativ necesară implementarea mecanismelor de identificare, raportare, investigare și sancționare corespunzătoare a cazurilor respective.

8.6. Situații ce pot fi calificate drept utilizare a imaginii cultelor religioase în campania electorală

Potrivit Legii privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie¹³⁵, cultele religioase și părțile lor componente se vor abține de la exprimarea sau manifestarea publică a preferințelor lor politice sau favorizarea vreunui partid politic ori a vreunei organizații social-politice.

În perioada de monitorizare, a fost raportat cel puțin un caz în care reprezentanții cultelor religioase s-au implicat direct în campania electorală a PDM¹³⁶ și alte 7 cazuri în care concurenții electorali au utilizat imaginea cultelor religioase în activitățile de promovare electorală¹³⁷ (5 cazuri – BECS, câte un caz – AUR și PAS).

8.7. Situații ce pot fi calificate drept utilizarea violenței în campania electorală

Potrivit rapoartelor completate de observatorii MO Promo-LEX, au fost înregistrate cel puțin 12 cazuri de intimidări/violență/vandalizare cu implicarea candidaților. Dintre acestea, în 6 cazuri au fost implicați candidații AUR, în 5 cazuri – candidații BECS, iar într-un caz – candidații PACE¹³⁸.

¹³⁵ [Legea](#) nr. 125 din 11 mai 2007 privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie.

¹³⁶ În cadrul unei întruniri electorale din 2 iunie 2021, desfășurată în s. Izbiște, Criuleni, preotul localității a făcut agitație electorală în susținerea PDM, accentuând că datorită programelor implementate de partid (de exemplu, „Drumuri bune”) a fost posibilă dezvoltarea localității.

¹³⁷ Rapoartele nr. 3 și 4 ale Misiunii de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

¹³⁸ Rapoartele nr. 3, 4 și 5 ale Misiunii de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

IX. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE

9.1. Cadrul legal

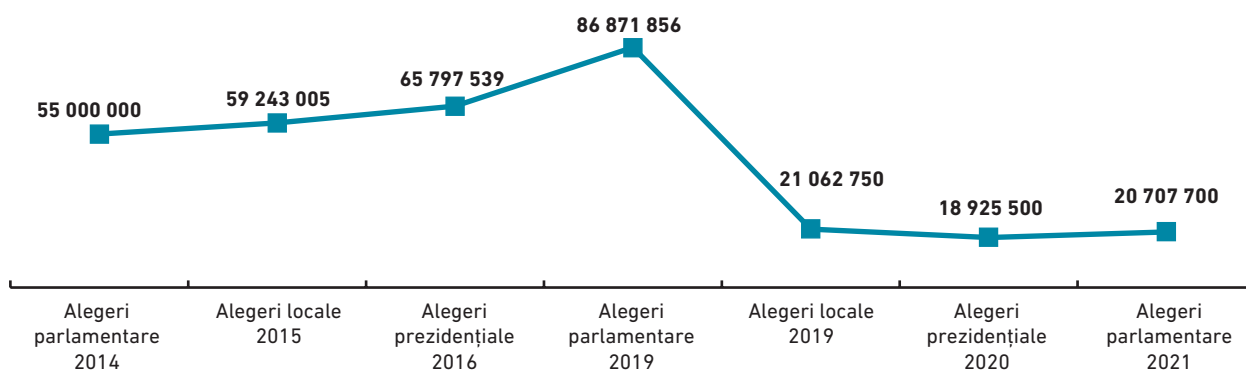
Finanțarea campaniei electorale este reglementată de Codul electoral, Legea nr. 249 privind partidele politice și Regulamentul privind finanțarea campaniilor electorale ale concurenților electorali, adoptat prin Hotărârea CEC nr. 2704 din 17 septembrie 2019.

9.2. Reglementări stabilite de CEC în contextul campaniei electorale

Plafonul general al mijloacelor ce pot fi virate în conturile „Destinat grupului de inițiativă” și „Fond electoral”. La 12 mai 2021, prin Hotărârea CEC nr. 4830¹³⁹, a fost stabilit plafonul maxim al mijloacelor financiare ce pot fi virate în contul bancar „Destinat grupului de inițiativă” pentru susținerea candidatului independent la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova în cadrul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021. Astfel, suma maximă care poate fi acumulată pentru susținerea GI a fost de 108 950 de lei. Comparativ, menționăm că în contextul alegerilor parlamentare din 2019, pentru GI create la nivelul circumscripțiilor uninominale a fost stabilit un plafon maxim de 61 500 de lei¹⁴⁰.

În aceeași zi, prin Hotărârea CEC nr. 4831¹⁴¹, a fost stabilit și plafonul general al mijloacelor financiare ce pot fi transferate în contul „Fond electoral” al concurentului electoral la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021. Astfel, suma maximă care poate fi acumulată pentru susținerea financiară a unui concurent electoral a constituit 20 707 700 de lei. Comparativ, în cadrul alegerilor parlamentare din 2019, pentru concurenții electorali a fost stabilit un plafon maxim de 86 871 856 de lei.

Graficul nr. 34. Evoluția plafoanelor mijloacelor financiare ce pot fi transferate în contul „Fond electoral” (lei)

Creditul fără dobândă acordat concurenților electorali. În conformitate cu prevederile art. 40 din Codul electoral¹⁴², CEC a aprobat cuantumul creditului fără dobândă acordat concurenților electorali. Cuantumul stabilit pentru un partid politic, o organizație social-politică sau un bloc electoral este de

¹³⁹ [Hotărârea](#) CEC nr. 4830 din 12 mai 2021 cu privire la stabilirea plafonului mijloacelor financiare ce pot fi transferate pe contul „Destinat grupului de inițiativă” pentru susținerea candidatului independent la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova în cadrul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

¹⁴⁰ Plafonul stabilit în 2019 s-a referit la circumscripția uninominală. Pentru circumscripția națională, nu a fost necesară constituirea GI, iar candidații independenți nu au avut dreptul de a candida (doar la nivel de circumscripție uninominală).

¹⁴¹ [Hotărârea](#) CEC nr. 4831 din 12 mai 2021 cu privire la stabilirea plafonului mijloacelor financiare ce pot fi transferate pe contul „Fond electoral” al concurentului electoral la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

¹⁴² Art. 40, alin. (1) din Codul electoral stabilește că statul acordă concurenților electorali credite fără dobândă. Concomitent, potrivit alin. (3), creditele primite de la stat se sting, complet sau parțial, de către stat, în funcție de numărul total de voturi valabil exprimate pentru concurentul electoral în circumscripția electorală respectivă.

50 000 de lei¹⁴³ (similar cu cel stabilit în contextul alegerilor parlamentare din 2019). Condițiile de acordare a creditului respectiv au fost aprobate de Ministerul Finanțelor la 17 mai 2021¹⁴⁴. Cu toate acestea, constatăm că niciunul dintre concurenții electorali înregistrați nu a utilizat acest credit.

9.3. Raportarea financiară la CEC și gestionarea procesului de către organul electoral

9.3.1. Raportarea financiară a concurenților electorali

Potrivit prevederilor legale, concurenții electorali înregistrați urmează să execute următoarele acțiuni în vederea raportării corecte a finanțării campaniei electorale:

- desemnarea la CEC a responsabilului de finanțe (trezorier)¹⁴⁵.

Dintre cei 23 de concurenți electorali înregistrați, doar 22 au desemnat trezoreri pentru campania electorală (nu a desemnat trezorier NOI).

- în termen de 3 zile de la înregistrarea în calitate de concurent, deschiderea contului „Fond electoral”, prin intermediul căruia vor fi recepționate mijloacele bănești transferate, precum și efectuate cheltuielile pentru campania electorală, cu informarea CEC despre deschiderea sau nu a acestuia¹⁴⁶.

Dintre cei 23 de concurenți electorali înregistrați, contul „Fond electoral” a fost deschis de 18 concurenți electorali. În cazul a trei concurenți electorali¹⁴⁷, aceștia au informat CEC despre neefectuarea cheltuielilor de campanie și, respectiv, despre faptul că nu au deschis cont „Fond electoral”.

În cazul PVE, cu toate că concurentul electoral nu a deschis contul „Fond electoral”, acesta a prezentat rapoarte săptămânale la CEC, declarând venituri din donații în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii.

În privința candidatului independent Veaceslav Valico, constatăm că acesta nu a informat CEC despre deschiderea/nedeschiderea contului „Fond electoral”, precum și despre efectuarea sau neefectuarea cheltuielilor de campanie. Menționăm că, la 22 iunie 2021, Veaceslav Valico a informat CEC doar despre faptul că nu a efectuat cheltuieli în procesul de colectare a semnăturilor, fără a prezenta alte informații privind cheltuielile efectuate în campania electorală.

- prezentarea la începutul campaniei a raportului financiar de către partidele politice care intenționează să transfere pe contul „Fond electoral” al concurentului mijloace financiare proprii, deținute pe contul lor la data începerii campaniei electorale¹⁴⁸.

Rapoartele respective au fost depuse de 11 partide politice care au efectuat transferuri din contul curent al partidului politic în contul „Fond electoral”¹⁴⁹. În cazul PRM, constatăm însă că raportul respectiv a fost depus cu întârziere, abia la 9 iulie 2021 (ultima zi de campanie).

- raportul privind finanțarea campaniei electorale depus în termen de 3 zile de la deschiderea contului „Fond electoral” și, ulterior, raportul depus săptămânal¹⁵⁰.

¹⁴³ [Hotărârea](#) CEC nr. 4832 din 12 mai 2021 cu privire la stabilirea cuantumului creditului fără dobândă acordat concurenților electorali la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

¹⁴⁴ [Ordinul](#) Ministerului Finanțelor nr. 70 din 17 mai 2021 cu privire la acordarea creditelor fără dobândă concurenților electorali.

¹⁴⁵ Art. 41, alin. (2), lit. a) din [Codul](#) electoral.

¹⁴⁶ Art. 41, alin. (2) din Codul electoral.

¹⁴⁷ MPSN, PPM și NOI.

¹⁴⁸ Art. 43, alin. (1) și (7) din Codul electoral.

¹⁴⁹ PPCC, PN, PP, PPS, PAS, PSRM, PDM, PPPDA, PDCM, PRM și POM.

¹⁵⁰ Art. 43, alin. (1) din Codul electoral.

Raportul inițial (3 zile de la deschiderea contului) a fost depus de 7¹⁵¹ dintre cei 18 concurenți care au deschis contul respectiv (a se vedea anexa nr. 10). În ceea ce privește depunerea rapoartelor financiare, constatăm că acestea au fost depuse de 19¹⁵² concurenți electorali (inclusiv cu depășirea termenelor).

Cu referire la corectitudinea și acuratețea completării rapoartelor depuse la CEC, constatăm un nivel scăzut al calității informației raportate. Astfel, s-a stabilit că după depunerea raportului în termenul-limită prevăzut de cadrul legal, unii concurenți au depus suplimentar rapoarte de corectare a raportului inițial. În medie, majoritatea concurenților au depus rapoarte de corectare cel puțin o dată (au fost și cazuri de corectare a aceluiași raport de patru ori) – situație ce face foarte dificilă urmărirea și monitorizarea veniturilor și cheltuielilor raportate de concurenți în campania electorală.

9.3.2. Gestionarea de către CEC a procesului de raportare financiară

În perioada electorală, CEC a adoptat șapte hotărâri prin care a luat act de rapoartele financiare depuse de concurenții electorali. În conformitate cu prevederile acestora, menționăm următoarele aspecte:

- *practic, nu au fost aplicate sancțiuni (cu excepția avertismentului) în privința concurenților electorali care au comis încălcări în procesul de raportare a finanțării campaniei electorale (nu au depus toate tipurile de rapoarte prevăzute de cadrul legal, au depus rapoartele cu depășirea termenelor legale sau au comis încălcarea prevederilor privind finanțarea campaniei electorale).*

Cu referire la acest aspect, menționăm că CEC s-a limitat la atenționarea/somarea concurenților electorali de a se conforma prevederilor legale (în unele cazuri – repetată). Totuși, trebuie să subliniem că concurenții electorali, în mare parte, s-au conformat solicitărilor și au prezentat informația necesară sau au înlăturat/corectat iregularitățile identificate de CEC (excepție – recepționarea donațiilor de la persoane fizice din pensii, contrar art. 41, alin. (1) din Codul electoral)¹⁵³.

- *rezumarea capacităților CEC la acceptarea drept veridice a datelor privind veniturile și cheltuielile în campania electorală (expresia utilizată de CEC – „se ia act”), conform informației reflectate în rapoartele depuse de concurenți, cu intervenția pe anumite detalii tehnice de completare a acestora.*

Promo-LEX constată că CEC, în continuare, nu dispune de instrumente și mecanisme eficiente de a verifica plener veridicitatea informației din rapoartele privind finanțarea campaniei electorale raportată la activitățile de promovare electorală desfășurate de concurenți în campania electorală. Din aceste considerente, credem că impactul actual al activității CEC în calitate de organ independent de supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale rămâne în continuare unul foarte redus.

- *constatarea de către CEC a lipsei instrumentelor funcționale de investigare și examinare a cazurilor de recepționare neconformă a donațiilor financiare.*

Potrivit art. 41, alin. (1) din Codul electoral, pentru finanțarea campaniilor electorale pot fi utilizate doar resursele financiare provenite din activitatea de salariat, întreprinzător, științifică sau din cea de creație. În scopul verificării conformării concurenților regulilor menționate, CEC dispune de drept de acces la informațiile deținute de autoritățile publice de toate nivelurile și la registrele de stat, inclusiv la date cu caracter personal.

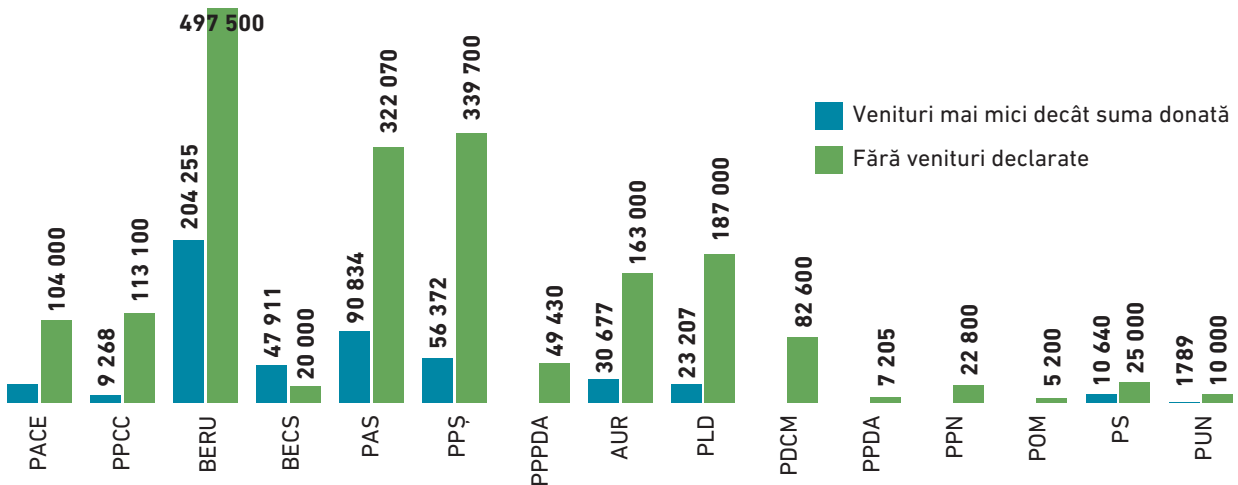
Ca și în alegerile prezidențiale din 2020, în contextul alegerilor parlamentare din 2021, CEC a identificat recepționarea de către concurenții electorali a donațiilor financiare de la persoane fizice cu abateri de la prevederile legale. Astfel, menționăm că, la solicitarea CEC, Serviciul Fiscal de Stat a informat autoritatea electorală că cel puțin 483 de donatori persoane fizice nu au avut nicio sursă de venit declarată sau au avut un venit declarat mai mic decât suma donată. Suma totală donată de persoanele menționate a fost de 2,4 mil. de lei, dintre care 29% au fost pentru BERU, 17% – pentru PAS, iar 16% – pentru PPȘ (a se vedea graficul nr. 35).

¹⁵¹ PACE, PPCC, PAS, BECS, PPPDA, PDCM și PRM.

¹⁵² PACE, PPCC, BERU, PPȘ, PAS, BECS, PDM, PPPDA, PUN, PPDA, AUR, PDCM, PPN, PVE, PLD, PPPO, PRM, POM și PS.

¹⁵³ Donații din pensii au fost raportate de PPPDA, PPȘ, BECS, PACE, PPCC și PS.

Graficul nr. 35. Donații acumulate contrar prevederilor art. 41, alin. (1) din Codul electoral

Cu referire la acest aspect, CEC nu a întreprins nicio măsură, constatând că nu dispune de instrumente funcționale pentru a putea investiga și examina detaliat proveniența sumelor donate. De asemenea, s-a constatat că în legislația conexasă lipsesc mecanismele legale atribuite vreunui organ specializat pentru a asigura respectarea prevederilor legale cu privire la corelarea sumei donate cu suma veniturii declarate de o persoană, urmând a fi efectuate modificările corespunzătoare.

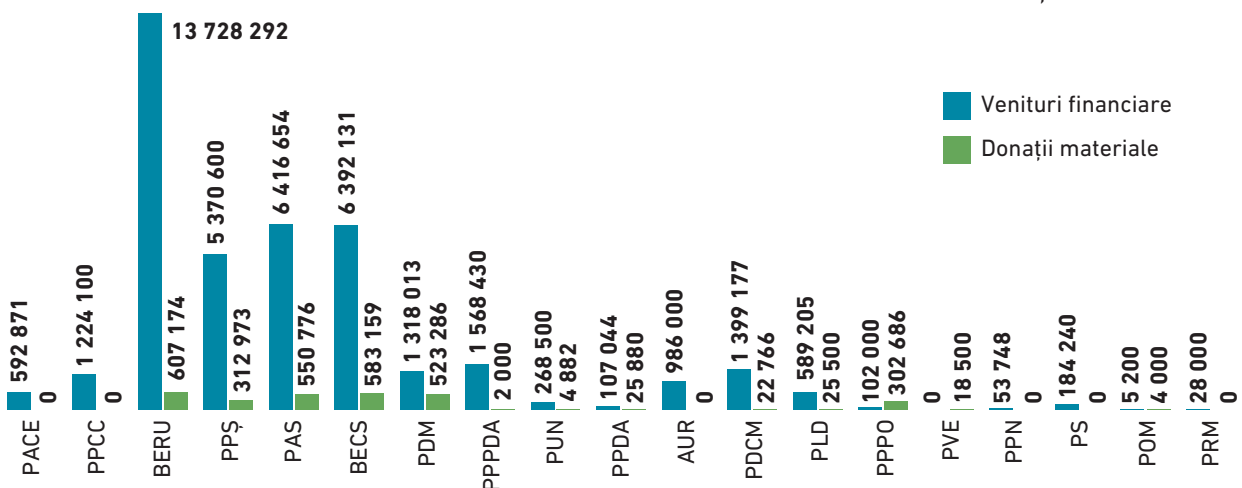
În consecință, constatăm că lipsa informațiilor despre sursa veniturilor donate de persoane fizice partidelor politice și concurenților electorali diminuează semnificativ nivelul de transparență al finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale. Totodată, reiterăm că situația descrisă urmează a fi reglementată de autorități în regim prioritar. În acest sens, considerăm că obligația de verificare, gestionare și soluționare a cazurilor de recepționare de către partidele politice și concurenții electorali a donațiilor neconforme urmează a rămâne în atribuția CEC, cu implicarea, după competență, a altor autorități/instituții publice relevante.

9.4. Veniturile și cheltuielile raportate de concurenții electorali la CEC

9.4.1. Veniturile declarate și sursa acestora

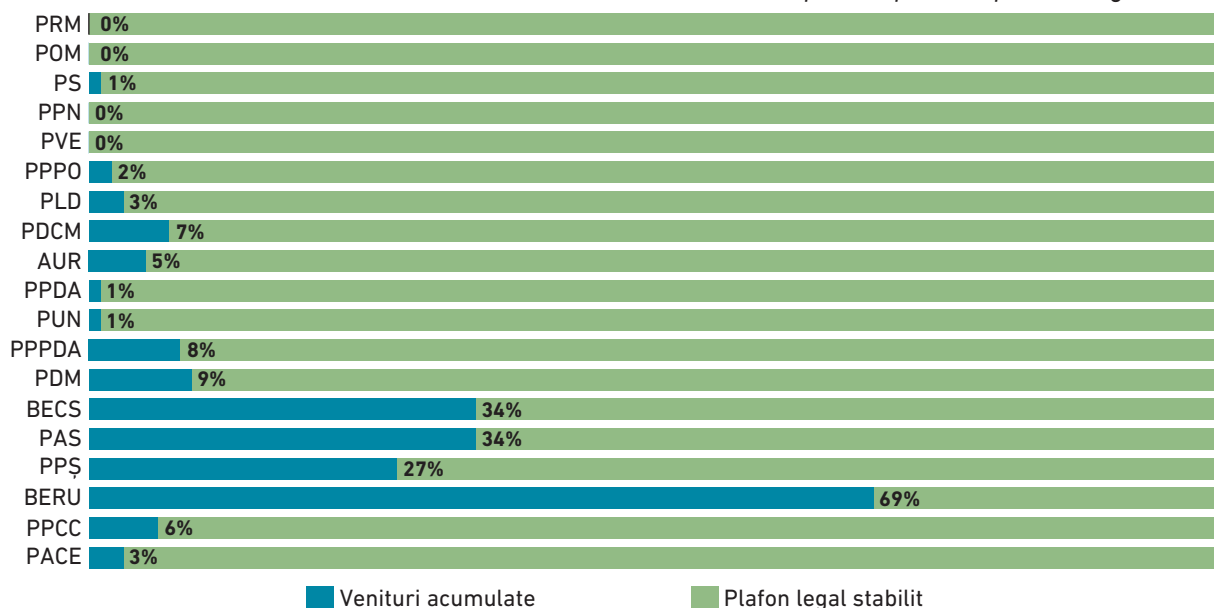
Potrivit rapoartelor depuse, volumul total al veniturilor declarate de concurenții electorali în campania electorală a fost de 43,3 mil. de lei, inclusiv donații în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii.

Graficul nr. 36. Veniturile declarate de concurenții electorali la CEC

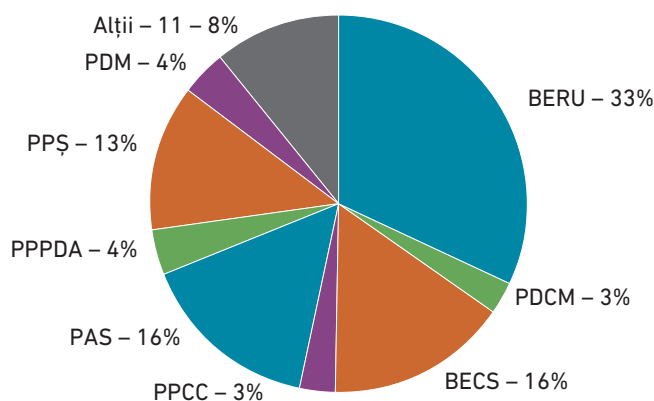
Potrivit datelor raportate la CEC, niciunul dintre concurenții electorali nu a depășit plafonul legal stabilit în vederea acumulării veniturilor pentru desfășurarea campaniei electorale (a se vedea graficul nr. 37).

Graficul nr. 37. Cuantumul veniturilor acumulate în campanie raportat la plafonul legal stabilit

Cele mai multe venituri declarate (din suma totală a veniturilor colectate de toți concurenții) au fost ale BERU – 33%, urmat de BECS și PAS – cu câte 16% fiecare, PPȘ – 13%. Prin urmare, constatăm că în cazul a 78% din totalul veniturilor declarate, acestea au fost raportate de 4 concurenți electorali, iar restul, 22% – de ceilalți 15 concurenți electorali care au declarat venituri la CEC.

Graficul nr. 38. Ponderea veniturilor declarate de concurenții electorali

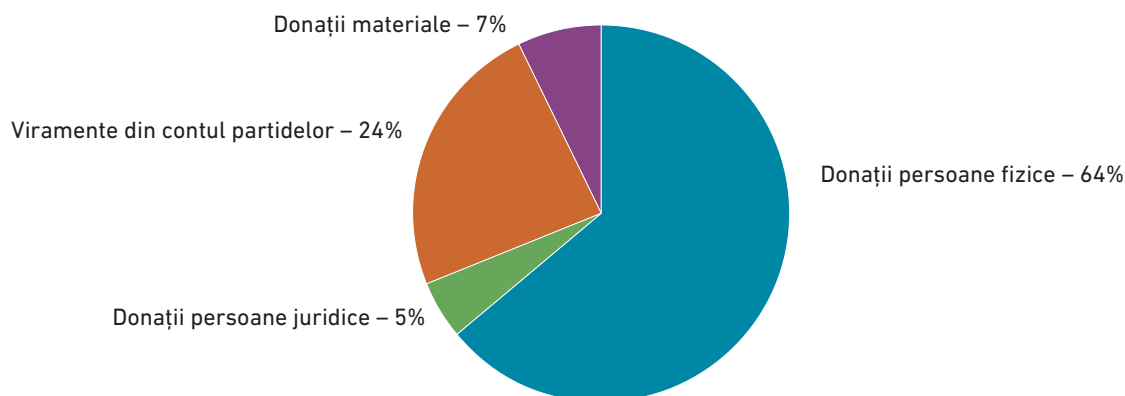

Veniturile declarate au fost acumulate din următoarele surse (a se vedea graficul nr. 39):

- 64% (27,8 mil. de lei) au fost acumulate din donațiile efectuate de persoane fizice, inclusiv cetățeni ai Republicii Moldova aflați peste hotare (2,2 mil. lei). Dintre acestea, 38% au fost efectuate pentru BERU, 19% – pentru PAS, 15% – pentru PPȘ, iar 8% – pentru BECS;
- 5% (2,3 mil. de lei) au fost acumulate din donațiile efectuate de persoane juridice, dintre care 27% au fost pentru PAS, 26% – pentru PPCC, 18% – pentru BERU, 11% – pentru PDCM, 9% – pentru PPȘ, 5% – pentru PACE, 3% – pentru PPPDA, 0,8% – pentru PDM și 0,2% – pentru PS;
- 24% (10,3 mil. de lei) au fost acumulate din mijloace proprii (transfer din contul curent al partidului politic în contul „Fond electoral”). Dintre acestea, 40% au fost pentru BECS, 26% – pentru BERU, 12% – pentru PDM, 11% – pentru PPȘ, 5% – pentru PAS, 4% – pentru PPPDA,

- 1,9% – pentru PDCM, iar 0,1% – pentru PRM. În cazul BECS, constatăm că 64% din totalul veniturilor declarate în campania electorală au fost din contul curent al PSRM;
- 7% (2,9 mil. de lei) au fost acumulate din donațiile în mărfuri, lucrări sau servicii, dintre care 20% au fost pentru BERU, 20% – pentru BECS, 18% – pentru PAS, 18% – pentru PDM, 10% – pentru PPȘ, 10% – pentru PPPO, iar 3% – pentru PPDA, PLD, PDCM, PVE, PUN, POM și PPPDA.

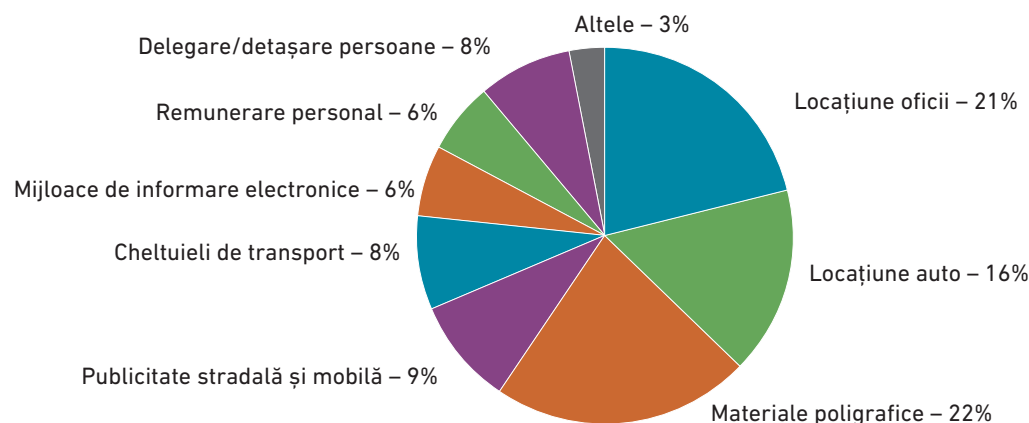
Graficul nr. 39. Sursele de venit declarate de concurenții electorali la CEC

În urma verificării donațiilor recepționate de concurenți în contul „Fond electoral” în baza fiecărui raport financiar, s-a constatat că în privința acestora au fost respectate plafoanele legale maxime stabilite (atât pentru donațiile efectuate în numerar, cât și pentru cele efectuate prin transfer).

În privința donațiilor în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii declarate, menționăm că în urma distribuirii acestora în funcție de destinație, s-a constatat că 22% au constituit materiale poligrafice, 21% – pentru sediile de campanie, 16% – pentru locațiunea mijloacelor de transport, iar 9% – pentru publicitatea stradală și mobilă (a se vedea graficul nr. 40).

Graficul nr. 40. Destinația donațiilor materiale declarate la CEC

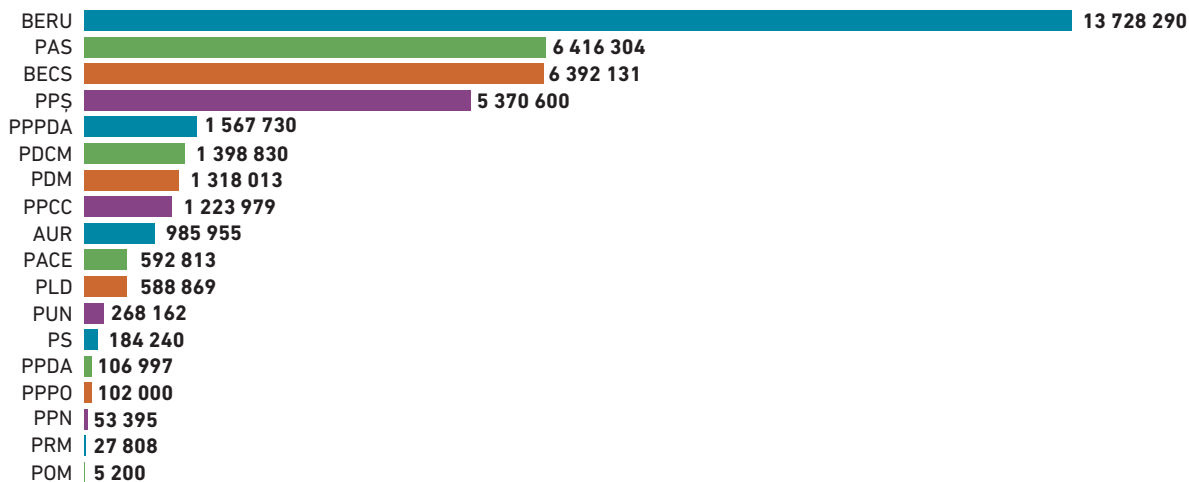

Cu referire la declararea donațiilor materiale sau a celor care provin din servicii cu titlu gratuit, reiterăm necesitatea includerii lor la balanța raportului, la rubrica rulaje financiare, atât ca sursă de finanțare (cu indicarea persoanelor fizice sau juridice care au donat, a sursei de proveniență a acestor donații), cât și la cheltuieli (destinațiile de cheltuieli). Concomitent, CEC urmează să reglementeze clar și exhaustiv declararea donațiilor respective, inclusiv categorisirea donațiilor materiale în funcție de destinația acestora.

9.4.2. Cheltuielile financiare declarate și destinația acestora

Potrivit rapoartelor depuse la CEC, în campania electorală, 18 concurenți electorali au declarat cheltuieli financiare totale în valoare de 40,3 mil. de lei (a se vedea graficul nr. 41).

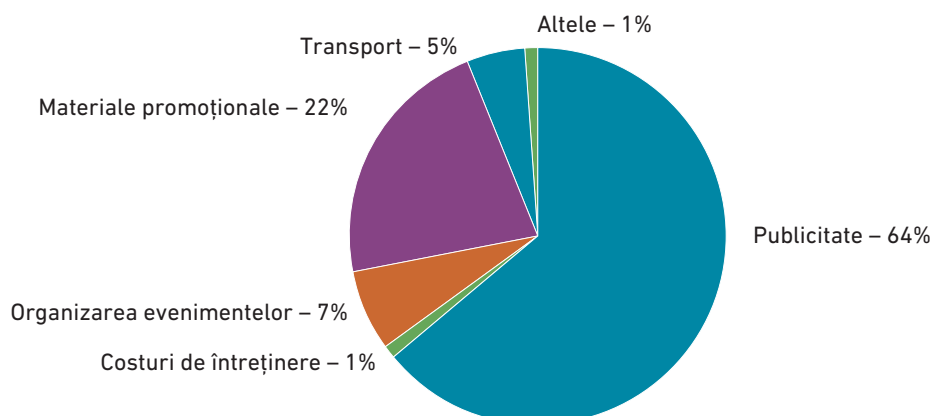
Graficul nr. 41. Cheltuielile financiare declarate de concurenții electorali la CEC

Din totalul cheltuielilor financiare declarate la CEC, cele mai multe au fost ale BERU – 34%, urmat de PAS și BECS – câte 16% și de PPȘ – 13%. Prin urmare, constatăm că cei 4 concurenți electorali enunțați au declarat 79% din totalul cheltuielilor financiare efectuate în campanie, iar alți 14 concurenți¹⁵⁴ – 21% din totalul cheltuielilor financiare declarate.

În funcție de destinația cheltuielilor, constatăm că cele mai multe cheltuieli au fost efectuate pentru publicitate (TV, radio, electronică, stradală etc.) – 64%, urmate de cheltuielile pentru materialele promoționale (ziare, pliante, chipiuri, veste etc.) – 22%, organizarea evenimentelor și întrunirilor electorale – 7% și pentru transport – 5% (a se vedea graficul nr. 42).

Graficul nr. 42. Destinația cheltuielilor financiare declarate la CEC

Prin urmare, constatăm că 86% din volumul total al cheltuielilor financiare declarate au fost efectuate pentru publicitate și materiale poligrafice și promoționale. Constatarea privind predominarea în activitățile de promovare a concurenților electorali a utilizării publicității și materialelor promoționale este confirmată și de observatorii Promo-LEX, care au remarcat aceeași tendință.

¹⁵⁴ PPPDA, PDCM, PDM, PPCC, AUR, PACE, PLD, PUN, PS, PPDA, PPPO, PPN, PRM și POM.

9.5. Monitorizarea civică a finanțării concurenților electorali și a campaniei electorale

În baza rapoartelor completate de observatorii Promo-LEX, au fost estimate cheltuielile concurenților electorali efectuate în perioada campaniei electorale. După estimarea acestora, cheltuielile respective au fost contrapuse cu cheltuielile declarate la CEC în rapoartele privind finanțarea campaniei electorale (inclusiv donațiile materiale declarate). Drept rezultat, au fost identificate mai multe categorii de cheltuieli în baza cărora estimările Promo-LEX diferă, pe alocuri semnificativ, de informația din rapoartele privind finanțarea campaniei electorale.

Drept reperi metodologice pentru estimarea cheltuielilor au fost aplicate prețurile minime de piață identificate pentru serviciile, bunurile și lucrările utilizate de concurenți în scop de agitație electorală. Menționăm că prețurile respective au fost aplicate uniform pentru toți concurenții. În legătură cu acest aspect, considerăm că pot exista unele divergențe între costurile aplicate de Promo-LEX și cele indicate de concurenții electorali (atât la raportarea cheltuielilor financiare, cât și a cheltuielilor din donații materiale).

În plus, menționăm că pe parcursul campaniei, cheltuielile estimate de Promo-LEX în rapoartele intermediare au variat de la un raport la altul, în funcție de informația observată în teren, comparată cu informația săptămânală raportată de concurenți la CEC. Prin urmare, aceasta a fost diferită în funcție de volumul cheltuielilor raportate de concurenți, precum și de termenul de raportare a acestora (raportat în termen sau mai târziu). În acest raport sunt reflectate estimările finale ale Promo-LEX privind cheltuielile concurenților electorali pentru toată perioada campaniei electorale raportate la cheltuielile totale de campanie depuse la CEC.

Astfel, pentru publicitatea în mijloacele de informare electronice au fost aplicate prețurile minime stabilite pentru publicitatea în rețelele de socializare¹⁵⁵, pentru conferințele transmise¹⁵⁶, prețurile minime pentru rularea publicității prin bannere online; pentru publicitatea stradală – prețurile minime pentru billboarduri, bannere, tipărirea corturilor etc.¹⁵⁷; pentru materialele promoționale – prețul minim pentru tirajul și numărul total pentru fiecare tip de materiale raportate (ziare, afișe, postere, chipiuri, veste, genți cu logo etc.); pentru transport – costul minim al combustibilului, în funcție de mijloacele de transport utilizate, raportat la distanța total parcursă; pentru detașare/delegare de persoane – numărul de cazuri raportate cu implicarea a cel puțin un agitator/observator/o persoană cu drept de vot consultativ, tarifat cu salariul minim pe economie calculat pentru o zi de muncă¹⁵⁸.

9.5.1. Estimarea cheltuielilor pentru organizarea evenimentelor electorale

Observatorii Promo-LEX au raportat în campania electorală a concurenților electorali despre organizarea întrunirilor electorale, concertelor, evenimentelor pentru promovarea familiei tradiționale, pentru copii etc. În baza acestora, au fost estimate cheltuieli neraportate de 7¹⁵⁹ concurenți electorali în valoare de cel puțin **204 931 de lei** (a se vedea graficul nr. 43).

¹⁵⁵ În cazul rețelei de socializare Facebook, proprietarii platformei elaborează sistematic rapoarte privind costurile suportate de solicitanți pentru publicitatea sponsorizată.

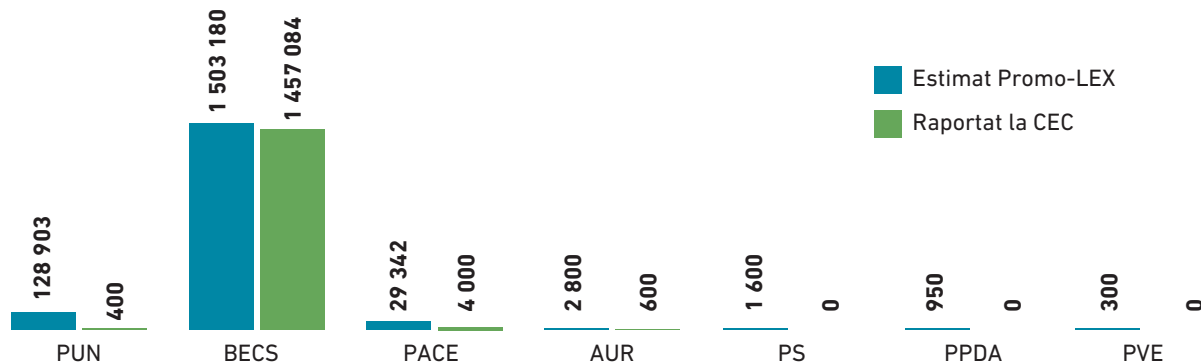
¹⁵⁶ Prețurile minime per minut stabilite pentru rulare de www.privesc.eu, IPN etc.

¹⁵⁷ Pentru billboarduri – minimum 350 de euro în Chișinău și, respectiv, 250 de euro în alte localități. Pentru bannere – 77 de lei pentru un metru pătrat.

¹⁵⁸ În anul 2021, cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real este de 2 935 de lei, iar o oră de lucru costă minimum 17,37 lei. Prin urmare, costul estimat aplicat pentru o zi de muncă este de 138,96 lei.

¹⁵⁹ În cazul celorlalți concurenți electorali înregistrați, care nu se regăsesc în grafice, menționăm că sumele estimate nu au depășit cheltuielile raportate de aceștia la CEC.

Graficul nr. 43. Estimarea cheltuielilor pentru organizarea evenimentelor electorale

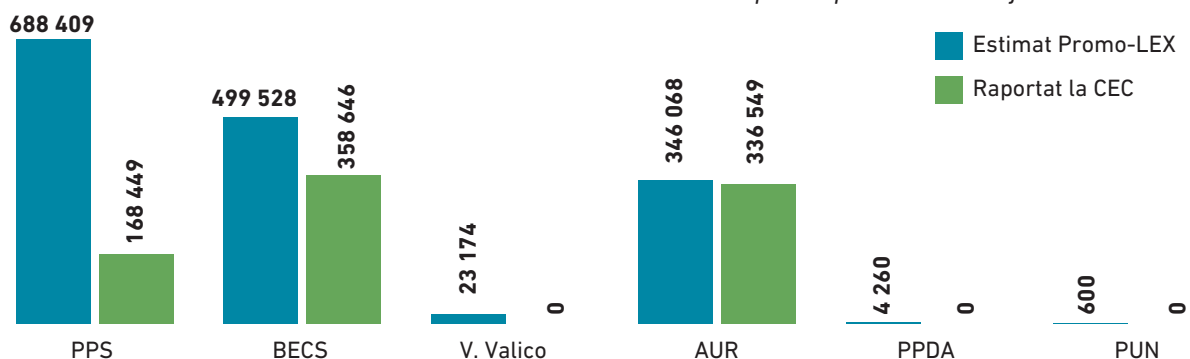

Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru organizarea evenimentelor au fost estimate pentru PUN¹⁶⁰ (128 503 lei), BECS (46 096 de lei), PACE (25 342 de lei), AUR (2 140 de lei), PS (1 600 de lei), PPDA (950 de lei) și PVE (300 de lei).

9.5.2. Estimarea cheltuielilor pentru publicitatea prin intermediul mijloacelor de informare electronice

În campania electorală, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie prin intermediul rețelelor de socializare: publicitate sponsorizată, editarea spoturilor video de promovare electorală¹⁶¹, rularea bannerelor online, precum și organizarea conferințelor de presă. Drept rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 6 concurenți electorali în valoare de cel puțin **698 396 de lei** (a se vedea graficul nr. 44).

Graficul nr. 44. Estimarea cheltuielilor pentru publicitate în mijloacele electronice

Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru publicitatea în mijloacele electronice au fost estimate pentru PPȘ (519 960 de lei), BECS (140 882 de lei), V. Valico (23 174 de lei), AUR (9 519 lei), PPDA (4 260 de lei) și PPM (600 de lei).

9.5.3. Estimarea cheltuielilor pentru materiale promoționale

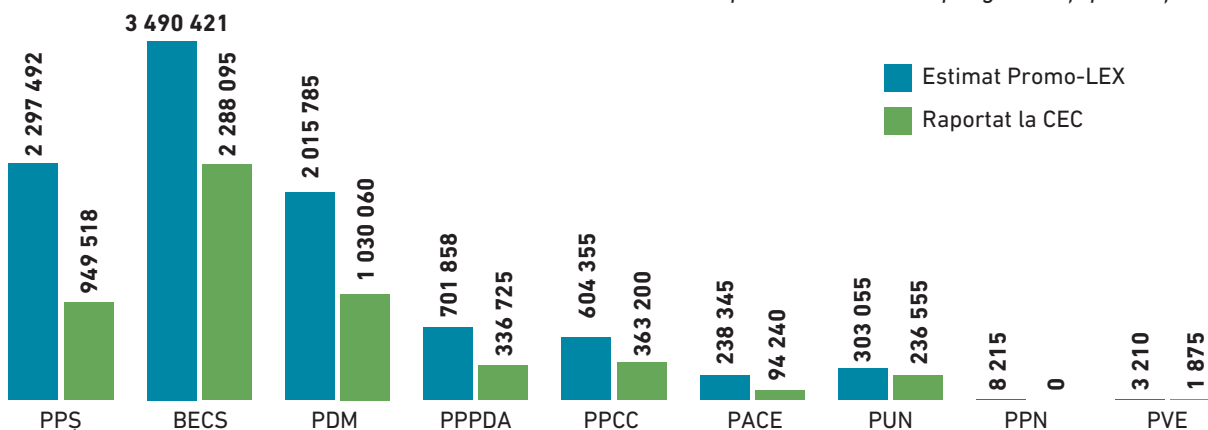
În campania electorală, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie prin distribuirea materialelor electorale (ziare, pliante, afișe) și utilizarea materialelor de vizibilitate (veste, chipiuri, tricouri). Ca rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 9 concurenți electorali¹⁶² în valoare de cel puțin **4 362 469 de lei** (a se vedea graficul nr. 45).

¹⁶⁰ În cazul PUN, au fost estimate cheltuielile pentru concertul organizat la Soroca, cu participarea interpretei Irina Rimes.

¹⁶¹ În cazul PPȘ, au fost montate minimum 7 spoturi video, în cazul BECS – 4 spoturi video, AUR – 3 spoturi video.

¹⁶² În cazul PPȘ, a fost raportată distribuția ziarelor într-un tiraj total cumulat de 872 600 de exemplare, a pliantelor – de 1 579 995 de exemplare etc. În cazul BECS – ziare într-un tiraj total cumulat de 2 200 000 de exemplare, afișe – de 1 246 400 de exemplare etc. În cazul PDM – ziare într-un tiraj total cumulat de 500 000 de exemplare, pliante – de 1 280 000 de exemplare, broșuri – 100 000 de exemplare etc. În cazul PPPDA – ziare într-un tiraj total cumulat de 550 000 de exemplare, afișe – 157 500 de exemplare, flyere – 272 700 de exemplare, pliante – de 228 500 de exemplare, calendare – 110 000 de exemplare etc.

Graficul nr. 45. Estimarea cheltuielilor pentru materialele poligrafice și promoționale

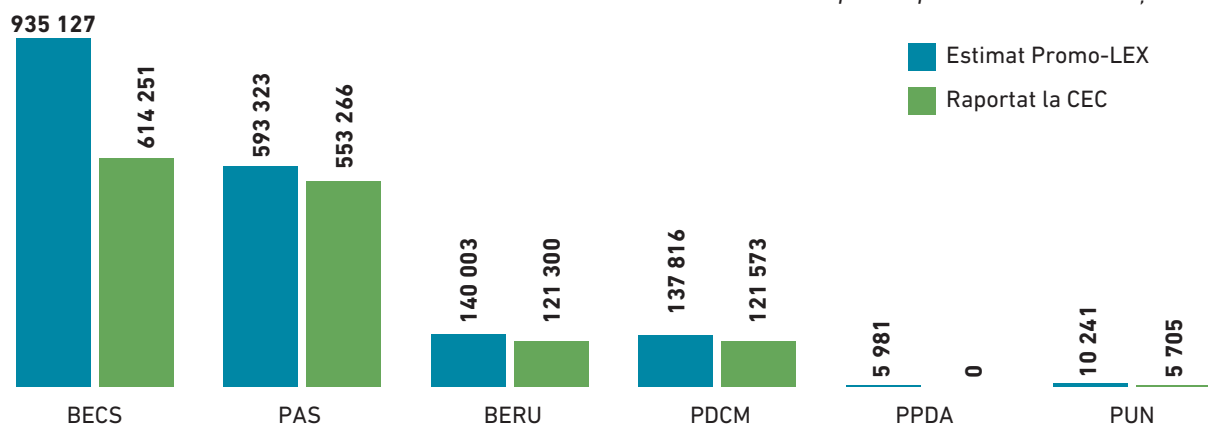

Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru materialele poligrafice și promoționale au fost estimate pentru PPȘ (1 347 975 de lei), BECS (1 202 326 de lei), PDM (985 725 de lei), PPPDA (365 133 de lei), PPCC (241 155 de lei), PACE (144 105 lei), PUN (66 500 de lei), PPN (8 215 lei) și PVE (1 335 de lei).

9.5.4. Estimarea cheltuielilor pentru publicitatea stradală și mobilă

În campania electorală, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie prin plasarea publicității stradale și mobile (billboarduri, corturi, bannere, panouri LED etc.)¹⁶³. Drept rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 6 concurenți electorali în valoare de cel puțin **406 397 de lei** (a se vedea graficul nr. 46).

Graficul nr. 46. Estimarea cheltuielilor pentru publicitate stradală și mobilă

Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru publicitatea stradală și mobilă au fost estimate pentru BECS (320 876 de lei), PAS (40 057 de lei), BERU (18 703 lei), PDCM (16 243 de lei), PPDA (5 981 de lei) și PUN (4 536 de lei).

9.5.5. Estimarea cheltuielilor pentru sedii și servicii de telecomunicații

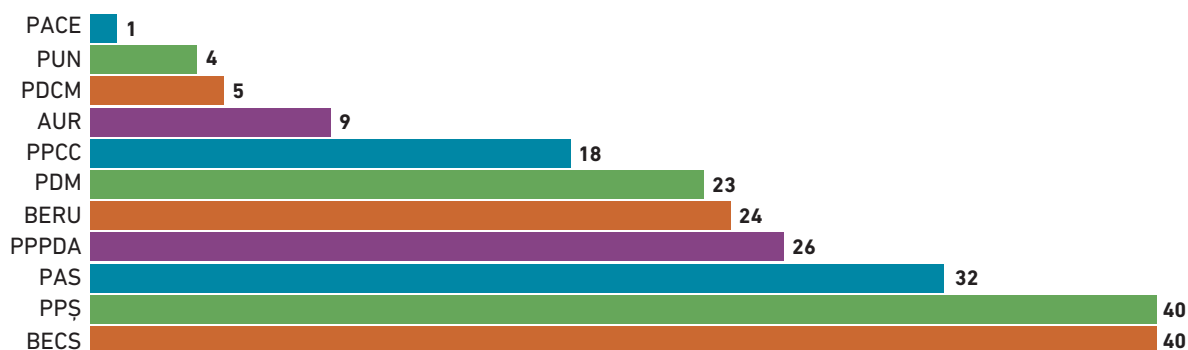
În perioada campaniei electorale, observatorii Promo-LEX au raportat utilizarea sediilor în scop electoral de către 11 concurenți electorali. În scopul unei abordări uniforme în privința tuturor concurenților electorali, cheltuielile pentru sedii și serviciile de telecomunicații au fost estimate

¹⁶³ În cazul BECS, a fost raportată plasarea a 134 de billboarduri și panouri stradale pe tot teritoriul Republicii Moldova, tipărirea a minimum 1 110 bannere, precum și a minimum 230 de părți laterale pentru corturi. În cazul PAS – 87 de billboarduri și panouri stradale pe tot teritoriul Republicii Moldova, 1 176 de bannere de diverse mărimi. În cazul BERU – 444 de bannere de diverse mărimi, cel puțin 96 părți de pentru corturi etc. În cazul PDCM – 34 de billboarduri și panouri stradale pe tot teritoriul Republicii Moldova etc.

pentru perioada cuprinsă între data înregistrării concurentului în cursa electorală și 9 iulie 2021 (ultima zi de campanie).

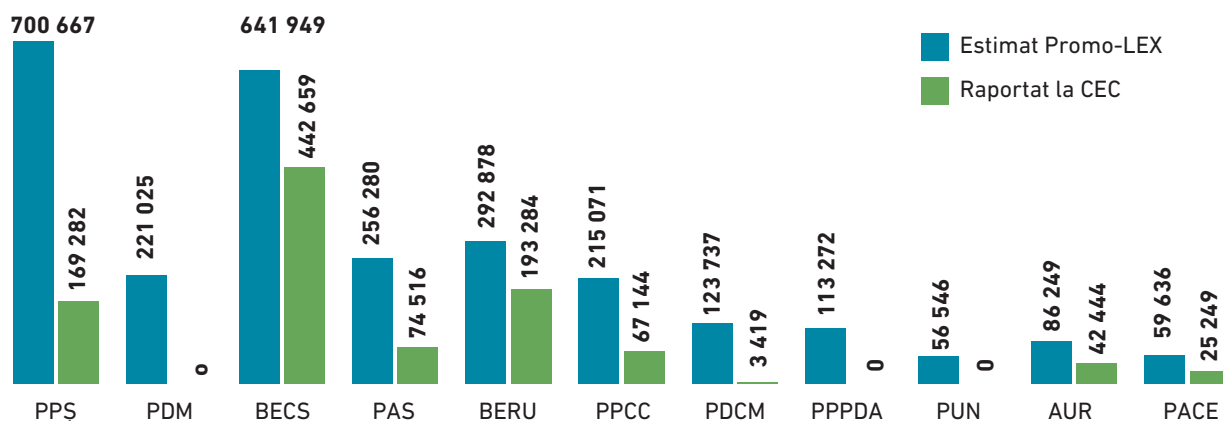
Astfel, observatorii au identificat 222 de sedii utilizate de către 11 concurenți electorali în scopul organizării, gestionării și desfășurării campaniei electorale (a se vedea graficul nr. 47).

Graficul nr. 47. Sediile utilizate de concurenții electorali în campanie

În contextul celor relatate, Promo-LEX a evaluat costurile suportate de concurenții electorali pentru sediile respective¹⁶⁴, fiind estimate inclusiv cheltuielile pentru serviciile de telecomunicații¹⁶⁵ pentru fiecare sediu. Ca rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 11 concurenți electorali în valoare de cel puțin **1 685 613 lei** (a se vedea graficul nr. 48).

Graficul nr. 48. Estimarea cheltuielilor pentru sediile de campanie și telecomunicații

Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru sediile de campanie și serviciile de telecomunicații au fost estimate pentru PPȘ (467 686 de lei), PDM (221 025 de lei), BECS (199 290 de lei), PAS (181 764 de lei), PPCC (147 926 de lei), PDCM (120 318 lei), PPPDA (113 272 de lei), BERU (99 594 de lei), PUN (56 546 de lei), AUR (43 806 lei) și PACE (34 388 de lei).

9.5.6. Estimarea cheltuielilor pentru remunerarea personalului antrenat temporar în campania electorală

În campania electorală, observatorii Promo-LEX au raportat implicarea temporară de către concurenții electorali a unor persoane în scop de organizare, gestionare și desfășurare a campaniei electorale. Ca și în cazul sediilor, în scopul unei abordări uniforme în privința tuturor concurenților electorali, cheltuielile pentru remunerarea personalului implicat temporar au fost estimate pentru

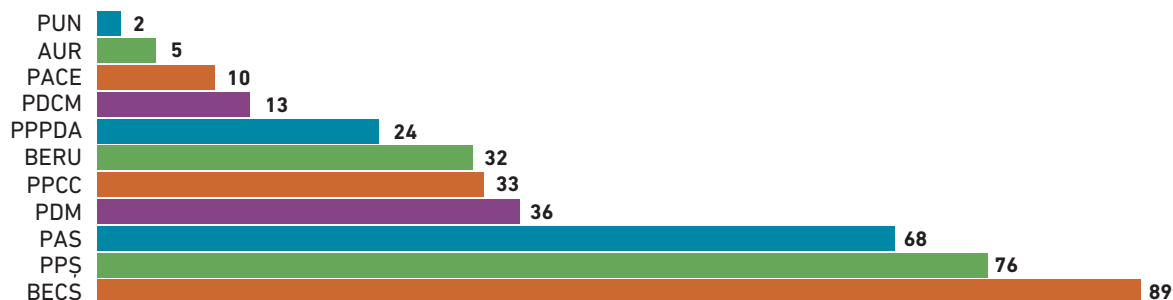
¹⁶⁴ Estimarea costurilor a fost efectuată în baza tarifului minim pentru locațiunea unui metru pătrat în localitatea în care este amplasat sediul, înmulțit la suprafața totală a sediului respectiv. Concomitent, au fost estimate și cheltuielile pentru servicii comunale per fiecare sediu (energie electrică, apă, gaz – 300 lei/lunar).

¹⁶⁵ Pentru estimarea serviciilor de telecomunicații, pentru fiecare sediu a fost utilizat tariful minim pentru un abonament la internet – 200 de lei/lunar și tariful minim pentru telefonia fixă – 12 lei/lunar.

perioada cuprinsă între data înregistrării concurentului în cursa electorală și 9 iulie 2021 (ultima zi de campanie).

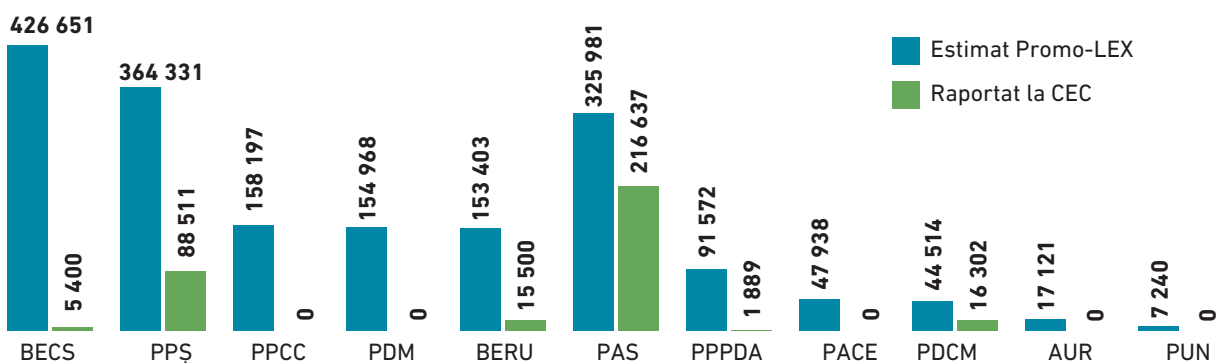
Astfel, menționăm că observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 388 de persoane (a se vedea graficul nr. 49) implicate în organizarea și desfășurarea activităților de campanie de către 11 concurenți electorali.

Graficul nr. 49. Personalul implicat temporar în scop de organizare și desfășurare a activităților de campanie electorală

În baza informației raportate de observatori, Promo-LEX a estimat costurile suportate de concurenții electorali pentru remunerarea persoanelor respective¹⁶⁶. Drept rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 11 concurenți electorali în valoare de cel puțin **1 447 677** de lei (a se vedea graficul nr. 50).

Graficul nr. 50. Estimarea cheltuielilor pentru personalul implicat temporar

Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru personalul implicat temporar în scop electoral au fost estimate pentru BECS (421 251 de lei), PPȘ (275 820 de lei), PPCC (158 197 de lei), PDM (154 968 de lei), BERU (137 903 lei), PAS (109 344 de lei), PPPDA (89 683 de lei), PACE (47 938 de lei), PDCM (28 212 lei), AUR (17 121 de lei) și PUN (7 240 de lei).

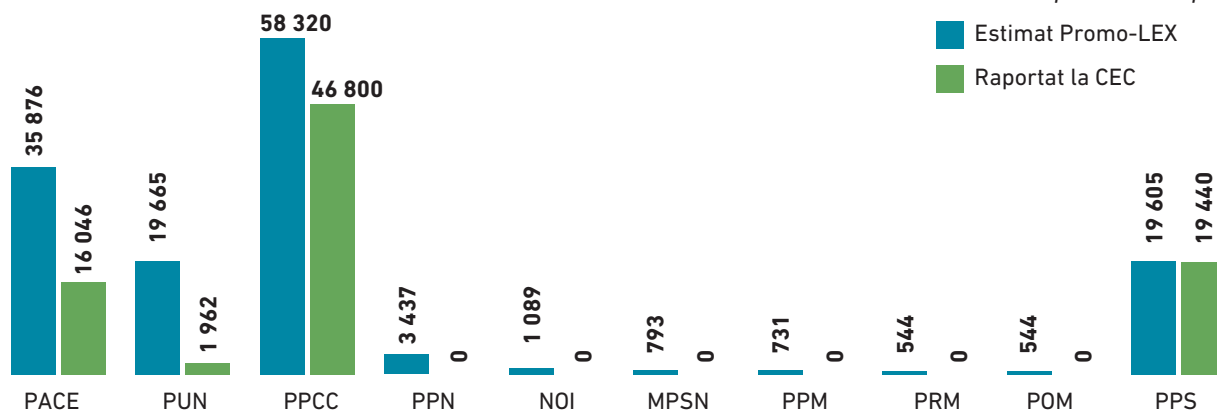
9.5.7. Estimarea cheltuielilor pentru transport

În perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie care au implicat deplasarea concurenților electorali sau a persoanelor detașate/delegate de aceștia atât în localitățile Republicii Moldova, cât și peste hotare, ceea ce a implicat efectuarea cheltuielilor pentru transport (cel puțin pentru combustibil și/sau bilete de avion)¹⁶⁷. Ca rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 10 concurenți electorali în valoare de cel puțin **56 356 de lei** (a se vedea graficul nr. 51).

¹⁶⁶ Estimarea costurilor a fost efectuată în baza cuantumului minim garantat lunar al salariului în sectorul real, calculat pentru fiecare persoană raportată.

¹⁶⁷ Întruniri electorale peste hotare au avut PAS, PACE, BECS, PUN, PPDA și PPPDA.

Graficul nr. 51. Estimarea cheltuielilor pentru transport

Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru transport au fost estimate pentru PACE (19 830 de lei), PUN (17 703 lei), PPCC (11 520 de lei), PPN (3 437 de lei), NOI (1 089 de lei), MPSN (793 de lei), PPM (731 de lei), PRM (544 de lei), POM (544 de lei) și PPȘ (165 de lei).

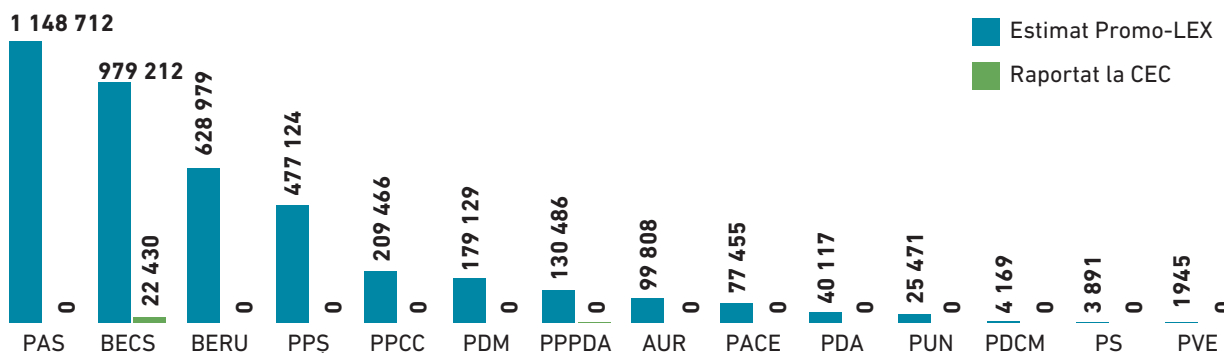
9.5.8. Estimarea cheltuielilor pentru delegare/detașare de persoane

În campania electorală, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie cu implicarea agitatorilor (distribuirea materialelor electorale), a observatorilor în ziua alegerilor și a reprezentanților cu drept de vot consultativ în cazul a 14 concurenți. Cheltuielile respective au fost estimate drept cheltuieli de delegare/detașare de persoane, efectuate în baza cazurilor raportate de observatori cu implicarea agitatorilor/observatorilor/persoanelor cu drept de vot consultativ în activități de campanie electorală pentru un anumit concurent electoral (un agitator/o zi – un caz). Prețul minim de estimare a costurilor respective a fost stabilit în baza cuantumului minim garantat al salariului în sectorul real¹⁶⁸. Astfel, menționăm că în anul 2021, salariul minim este de 2 935 de lei, iar o oră de lucru costă minimum 17,37 lei.

Atragem atenția că un singur concurent electoral – PPPO – a raportat la CEC despre implicarea agitatorilor în activități de campanie electorală, informația respectivă fiind inclusă la rubrica donații materiale (activități de voluntariat, cu estimarea corespunzătoare a costurilor serviciilor prestate de voluntarii respectivi).

În ceea ce privește estimarea cheltuielilor, în perioada de raportare, pentru implicarea agitatorilor, observatorilor și a persoanelor cu drept de vot consultativ în activități de campanie electorală, au fost estimate cheltuieli neraportate de 14 concurenți electorali de cel puțin **3 993 204 lei** (a se vedea graficul nr. 52). Concurenții în cauză nu au raportat informația respectivă la CEC¹⁶⁹.

Graficul nr. 52. Estimarea cheltuielilor pentru delegarea/detașarea persoanelor

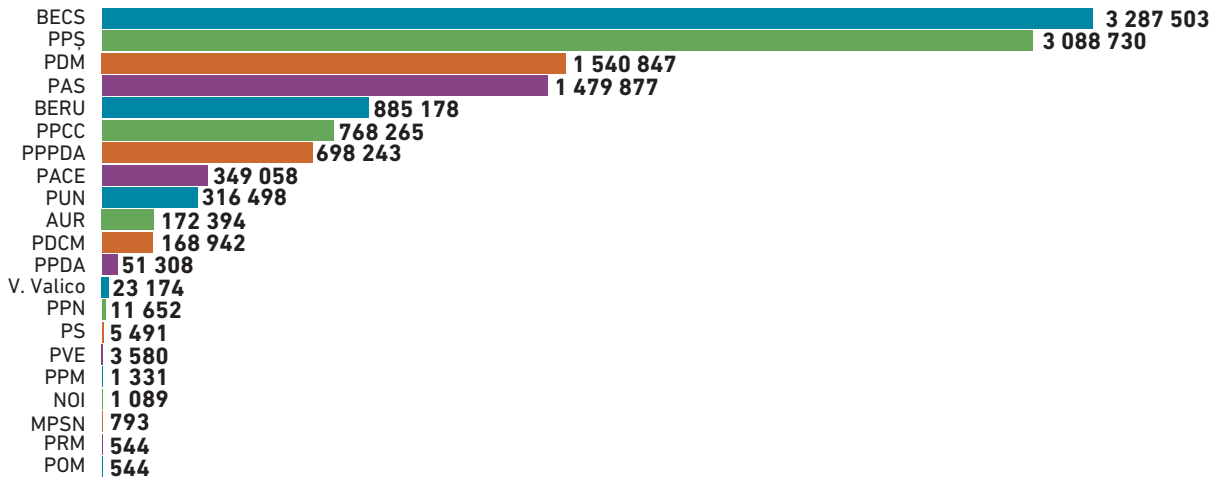
¹⁶⁸ Hotărârea Guvernului nr. 165 din 9 martie 2010 cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real.

¹⁶⁹ Sumele raportate de BECS se referă la cheltuieli de delegare/detașare a personalului și nu la activitățile agitatorilor.

9.5.9. Concluzii generale privind estimarea cheltuielilor concurenților electorali

În contextul celor relatate, în baza rapoartelor observatorilor Promo-LEX, pentru activitățile desfășurate de 21 de concurenți electorali¹⁷⁰ în campania electorală a fost estimată o sumă totală neraportată la CEC de cel puțin **12 855 043 de lei** (a se vedea graficul nr. 53).

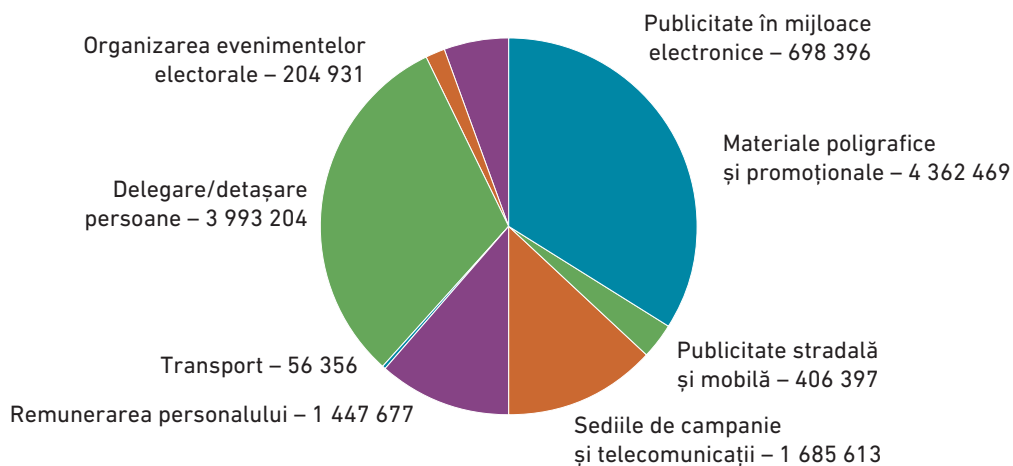
Graficul nr. 53. Total cheltuieli estimate de Promo-LEX drept neraportate de concurenții electorali la CEC

Astfel, din totalul cheltuielilor estimate în campania electorală drept neraportate la CEC, constatăm că 26% au fost pentru BECS, 24% – pentru PPȘ, câte 12% – pentru PDM și PAS, 7% – pentru BERU, 6% – pentru PPCC, 5% – pentru PPPDA, 3% – pentru PACE, 2% – pentru PUN, câte 1% – pentru AUR și PDCM, iar 1% – pentru alți 10 concurenți electorali¹⁷¹.

În funcție de destinația cheltuielilor estimate drept neraportate, constatăm că cele mai multe au fost pentru materialele poligrafice și promoționale (34%), urmând cheltuielile pentru delegare/detașare de persoane (31%), pentru sedii (13%) și remunerare personal (11%) – a se vedea graficul nr. 54.

Graficul nr. 54. Destinația cheltuielilor estimate de Promo-LEX drept neraportate

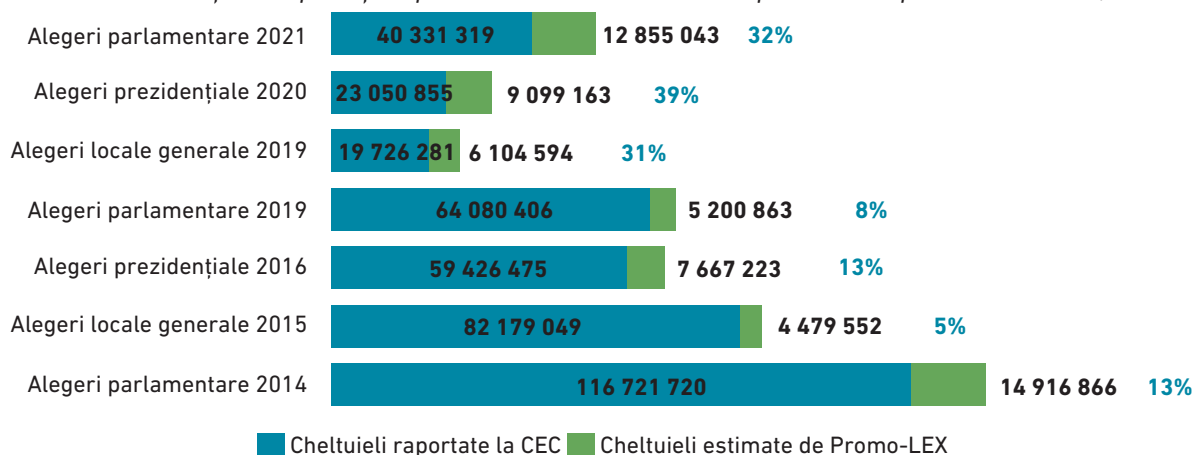

Comparativ cu scrutinele anterioare monitorizate de Promo-LEX, constatăm că în contextul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, transparența finanțării campaniei electorale a concurenților electorali rămâne a fi redusă (a se vedea graficul nr. 55). Astfel, amintim că dacă în contextul alegerilor prezidențiale din 2019 Promo-LEX a estimat drept cheltuieli neraportate aproximativ 31% din totalul cheltuielilor raportate la CEC, în campania electorală pentru alegerile prezidențiale din 2020 – 39% din totalul cheltuielilor raportate la CEC, atunci în contextul alegerilor parlamentare anticipate din 2021 – 32% din totalul cheltuielilor raportate la CEC.

¹⁷⁰ În cazul PLD și PPPO, cheltuielile estimate de Promo-LEX au fost mai mici decât cheltuielile raportate de concurenții electorali respectivi la CEC.

¹⁷¹ PPDA, V. Valico, PPN, PS, PVE, PP, NOI, MPSN, PRM și POM.

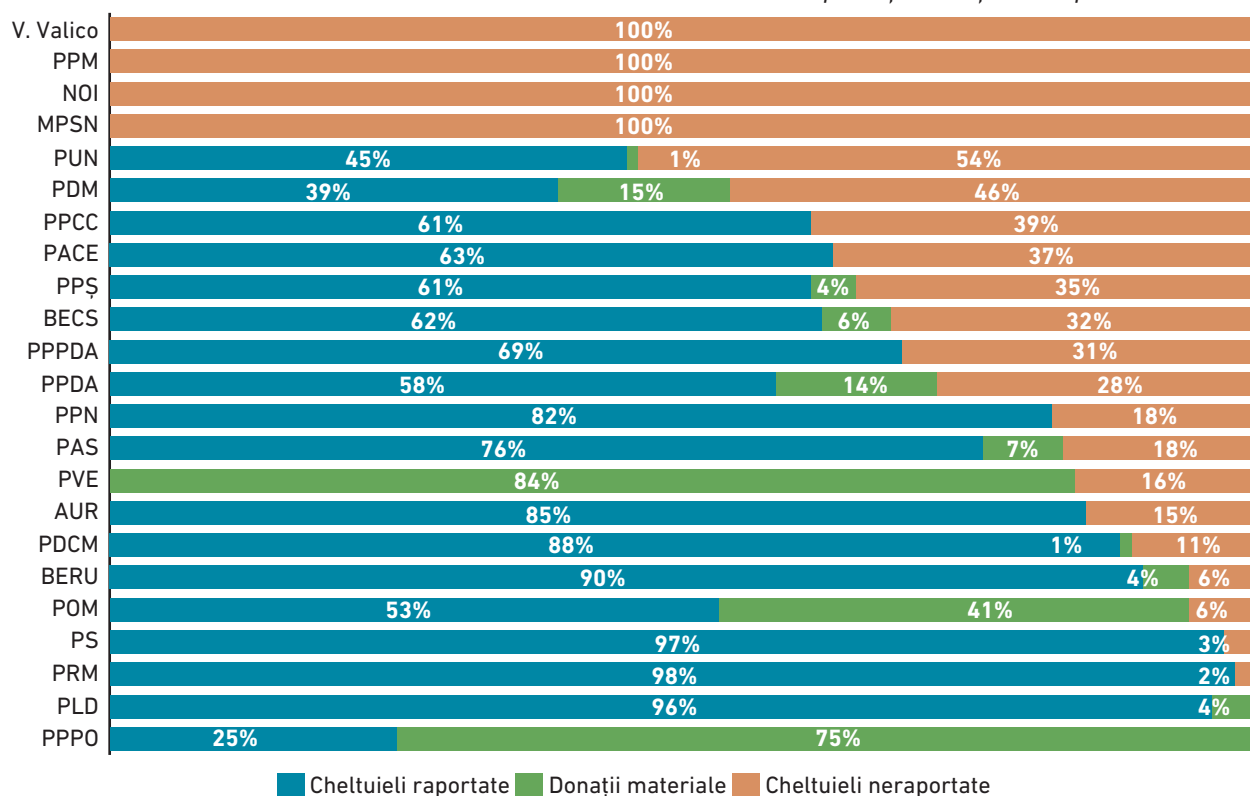
Graficul nr. 55. Evoluția transparenței raportării cheltuielilor efectuate în perioada campaniilor electorale (2014-2021)

În graficul nr. 56 este reflectată ponderea transparenței finanțării campaniei electorale pentru fiecare concurent electoral în funcție de trei criterii analizate: cheltuielile financiare declarate, donațiile materiale declarate și cheltuielile nedeclarate estimate de Promo-LEX.

Constatăm că în cazul celor patru concurenți electorali care au declarat aproximativ 80% din totalul veniturilor și cheltuielilor în campania electorală, nivelul transparenței finanțării campaniei electorale este diferit. Astfel, în cazul BERU nivelul transparenței a fost evaluat la 94% (90% – cheltuieli declarate, 4% – donații materiale, iar 6% – cheltuieli nedeclarate estimate de Promo-LEX); în cazul PAS – 83% (76% – cheltuieli declarate, 7% – donații materiale, iar 17% – cheltuieli nedeclarate estimate de Promo-LEX); în cazul BECS – 68% (62% – cheltuieli declarate, 6% – donații materiale, iar 32% – cheltuieli nedeclarate estimate de Promo-LEX), iar în cazul PPȘ – 65% (61% – cheltuieli declarate, 4% – donații materiale, iar 35% – cheltuieli nedeclarate estimate de Promo-LEX). Cea mai netransparentă pondere a finanțării campaniei a fost estimată în privința concurenților care nu au raportat la CEC cheltuieli financiare.

Graficul nr. 56. Nivelul transparenței finanțării campaniei electorale

X. DISCURSUL DE URĂ ȘI INSTIGARE LA DISCRIMINARE

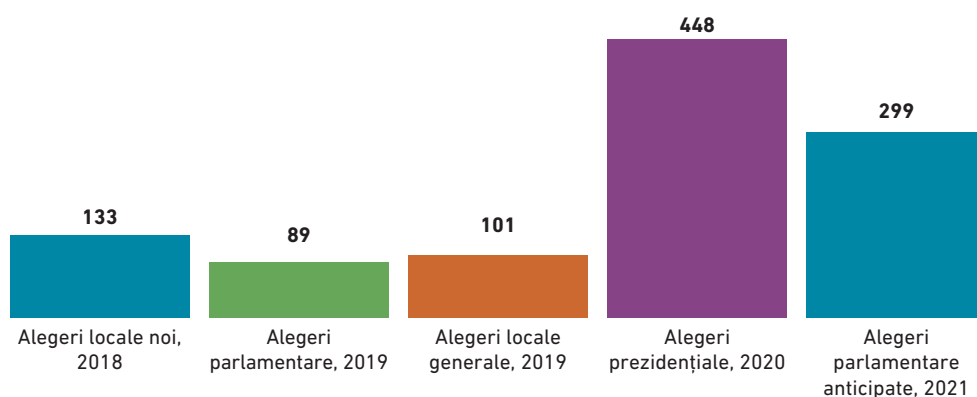
10.1. Dinamica discursului de ură

Datele monitorizărilor realizate de Asociația Promo-LEX, începând cu anul 2018, au demonstrat faptul că discursul de ură și instigare la discriminare este prezent în mod continuu în spațiul public, în mass-media și în mediul online din Republica Moldova.

Contextul politic și cel electoral favorizează utilizarea acestui tip de discurs, fapt confirmat de datele cantitative și calitative cu privire la dinamica și tendințele discursului de ură identificate în urma monitorizărilor, inclusiv a patru campanii electorale desfășurate în perioada 2018–2020 (alegerile locale noi din 20 mai 2018, alegerile parlamentare din 24 februarie 2019, alegerile locale generale din 20 octombrie 2019 și alegerile prezidențiale din 1 (15) noiembrie 2020).

În perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, au fost identificate 390 de cazuri de discurs de ură și instigare la discriminare, dintre care **299 de cazuri** au avut loc în context electoral.

Graficul nr. 57. Dinamica discursului de ură în perioadele electorale (2018–2021)

10.2. Amplarea și rezonanța publică a discursului de ură

Cele 299 de cazuri au fost distribuite de 317 ori de către 67 de surse (mass-media online, platforme informaționale și TV). Numărul de 67 nu are pretenția de a prezenta lista exhaustivă a surselor care au distribuit discursul de ură, ci mai curând este o cifră orientativă. Știrile sau evenimentele publice de rezonanță sunt, de obicei, preluate de un număr mare de surse, în special mass-media, ceea ce presupune că numărul real ar putea fi mult mai mare.

Tabelul nr. 12. Categoriile generale de surse

MEDIA SCRISĂ ȘI ONLINE	REȚELE DE SOCIALIZARE	TV	EVENIMENTE PUBLICE	ALTELE
49	152	66	20	12

Cele mai multe cazuri au fost identificate în rețelele de socializare (în special pe conturile de profil ale politicienilor, concurenților electorali, membrilor de partid sau simpatizanților acestora). De asemenea, au fost raportate cazurile identificate în cadrul emisiunilor TV, dezbaterilor electorale, în interviuri și în cadrul evenimentelor publice (conferințe de presă, proteste, marșuri, întâlniri cu alegătorii etc.).

Tabelul nr. 13. Categoriile speciale de surse

FACEBOOK	EMISIUNI TV	
144	36	
TELEGRAM	YOUTUBE	INSTAGRAM
11	3	1

Rețelele de socializare, mass-media online și portalurile de stocare video sunt sursele care răspândesc cel mai des ura și discriminarea, în comparație cu televiziunea și presa scrisă, unde acestea se întâlnesc mai rar.

Tabelul nr. 14. Rezonanța publică

VIZUALIZĂRI	DISTRIBUIRI
13 167 184	455 252

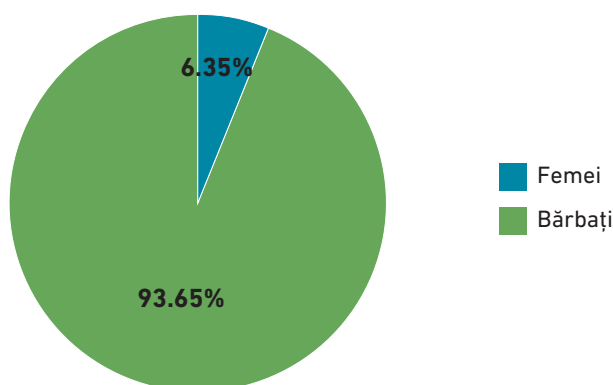
Cele 299 de cazuri identificate în perioada electorală au însumat peste 13 milioane de vizualizări. În medie, cazurile înregistrate au generat 173 252 de vizualizări pe zi. Fiecare caz de discurs de ură identificat a fost vizualizat de 44 037 de ori. Rezonanța discursului de ură, în anul 2021, arată că acest tip de discurs este în continuare vizualizat de un public numeros și poate afecta multe persoane.

Numărul de vizualizări a fost calculat pe baza informațiilor publice oferite de paginile web ale instituțiilor media, rețelele de socializare și alte platforme online. Audiența cazurilor identificate în cadrul emisiunilor televizate este imposibil de determinat, întrucât instituțiile media nu oferă date despre vizualizări pe conturile din rețelele de socializare, platforme online etc., astfel încât numărul real al acestora este mult mai mare.

10.3. Distribuția discursului de ură în funcție de autori și grupuri afectate

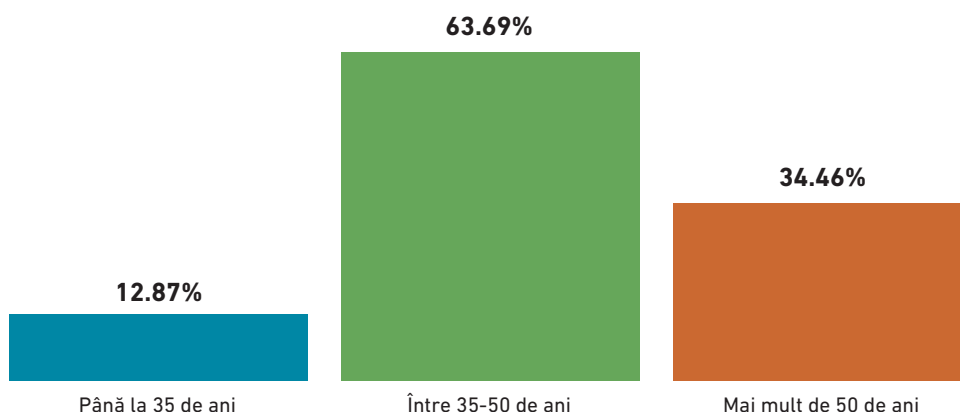
În context electoral, autori ai discursului de ură sunt în marea majoritate a cazurilor bărbații, raportul fiind de 93,65% (bărbați) la 6,35% (femei).

Graficul nr. 58. Distribuția discursului de ură în funcție de sexul autorului¹⁷²

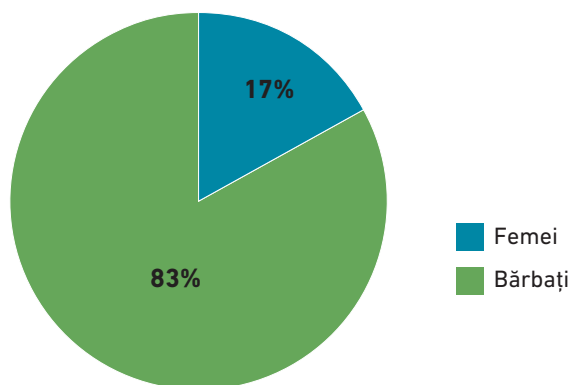

În perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate, discursul de ură sau instigare la discriminare a fost utilizat cel mai des de persoane cu vârsta cuprinsă între 35 și 50 de ani (63,69%), fiind urmate de cele cu vârsta mai mare de 50 de ani (34,46%). Cel mai rar acest tip de discurs a fost utilizat de persoanele de până la 35 de ani (12,87%).

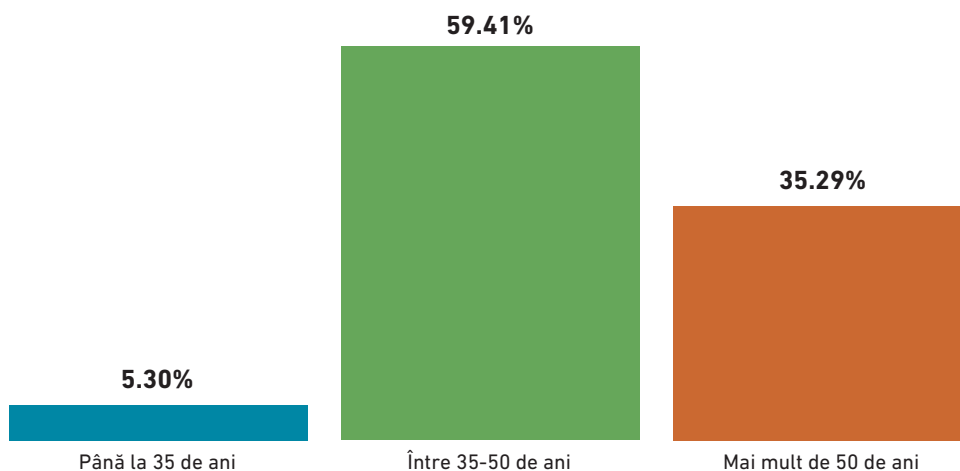
¹⁷² Sexul persoanelor care au provocat discursul de ură a fost calculat doar în cazurile când aceste date au putut fi identificate (în 236 de cazuri).

Graficul nr. 59. Distribuția discursului de ură în funcție de vârsta autorului¹⁷³

În ceea ce privește persoanele afectate de discursul de ură în contextul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, se observă, în continuare, faptul că acest tip de discurs afectează atât bărbații (83%), cât și femeile (17%).

Graficul nr. 60. Distribuția discursului de ură în funcție de sexul persoanei afectate¹⁷⁴

În perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate, s-a observat o creștere de 3,2 ori a cazurilor de discurs de ură îndreptat împotriva persoanelor cu vârsta mai mare de 50 de ani (35,29% în 2021, respectiv 10,70% în 2020).

Graficul nr. 61. Distribuția discursului de ură în funcție de vârsta persoanei afectate¹⁷⁵

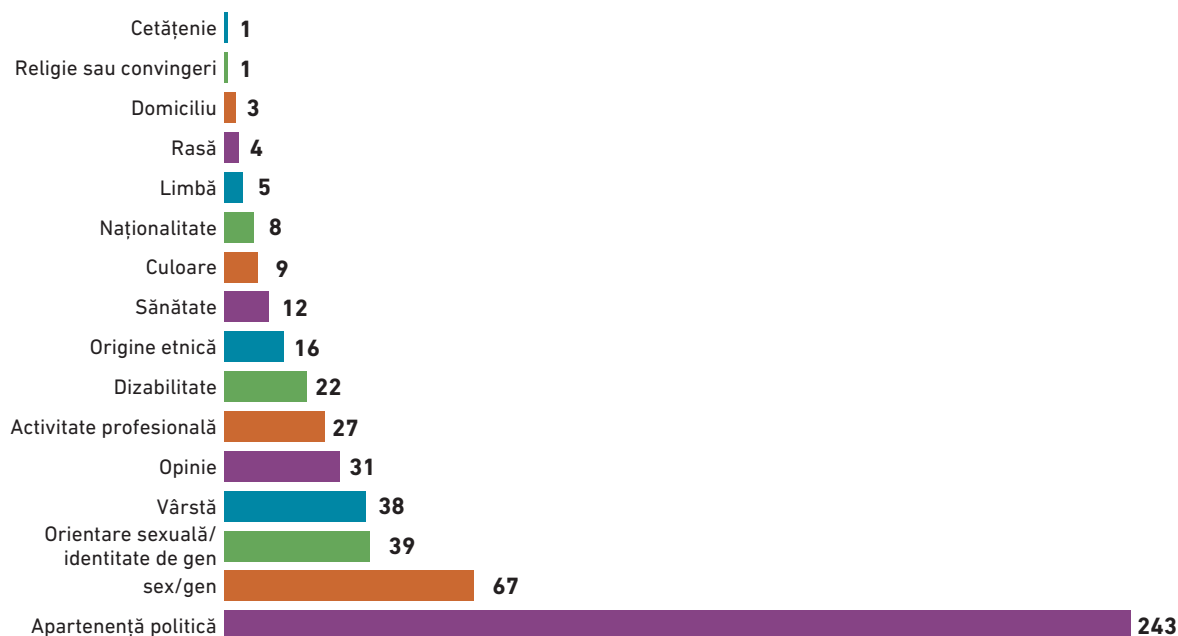
¹⁷³ Vârsta persoanelor care au provocat discursul de ură a fost calculată doar în cazurile când aceste date au putut fi identificate (în 179 de cazuri).

¹⁷⁴ Sexul persoanelor care au fost afectate de discursul de ură a fost calculat doar în cazurile când aceste date au putut fi identificate (în 176 de cazuri).

¹⁷⁵ Vârsta persoanelor care au fost afectate de discursul de ură a fost calculată doar în cazurile când aceste date au putut fi identificate (în 170 de cazuri).

În perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, criteriile care au stat la baza discursului de ură și a instigării la discriminare în spațiul public și în mass-media din Republica Moldova au fost: apartenența politică, sex/gen, orientarea sexuală/identitatea de gen, vârsta, opinia ș.a. Aceste date reflectă, în esență, atmosfera generală din societate la momentul monitorizării.

Graficul nr. 62. Criteriile care au stat la baza discursului de ură

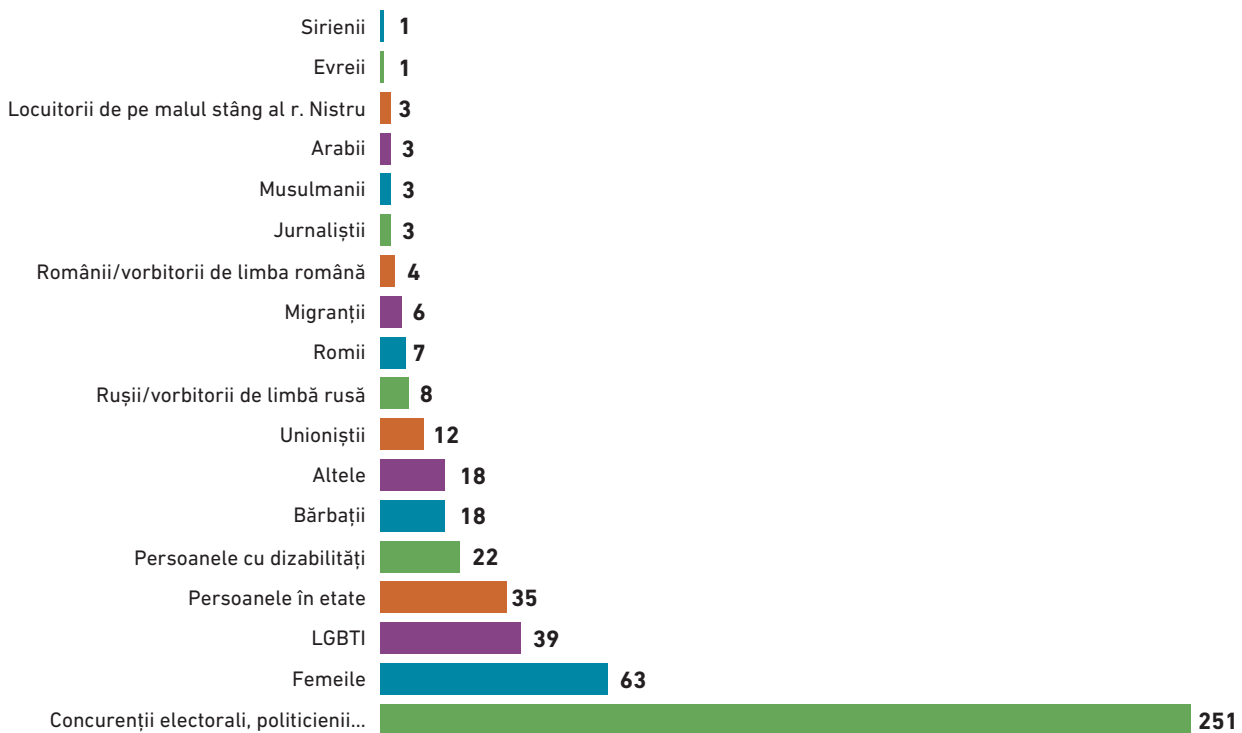
Menținerea criteriului „apartență politică” în topul listei este determinată atât de contextul electoral, cât și de tendința concurenților electorali, membrilor partidelor politice, simpatizanților acestora, precum și a politicienilor de a utiliza, în continuare, o retorică electorală bazată pe mesaje care denigrează, stigmatizează, umilesc, dezumanizează și insultă contracandidații.

În comparație cu perioada electorală pentru alegerile prezidențiale din 2020, și în perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 2021 se mențin în topul listei criteriile: sex/gen (67 de cazuri în 2021 și, respectiv, 68 de cazuri în 2020) și orientare sexuală/identitate de gen (39 de cazuri în 2021 și, respectiv, 29 de cazuri în 2020). Acest fapt este determinat de utilizarea constantă în discursul politic și electoral a stereotipurilor și prejudecăților de gen și a celor îndreptate împotriva persoanelor LGBTI, precum și de crearea unor probleme false, a căror apariție este pusă pe seama unor grupuri sociale minoritare, transformat2e în „țapi ispășitori”, precum comunitatea LGBTI.

Criteriul „vârsta” a fost propulsat în topul listei de înregistrarea unui număr mai mare de cazuri de discurs age-ist în raport cu anumiți concurenți electorali în comparație cu perioada electorală pentru alegerile prezidențiale din 2020 (38 de cazuri în 2021, respectiv, 8 cazuri în 2020). În același timp, dacă în anul 2020, doar în 12 cazuri discursul de ură a avut la bază criteriul „opinie”, în 2021 numărul cazurilor a crescut de 2,5 ori, opinia politică fiind al cincilea cel mai des întâlnit criteriu în cele 299 de cazuri identificate în context electoral.

Utilizarea discursului xenofob într-un mesaj secundar de campanie de către un concurent electoral și susținerea acestuia prin intermediul articolelor media, interviurilor etc. a determinat creșterea numărului de cazuri de discurs de ură care au avut la bază criteriile: origine etnică și naționalitate.

Graficul nr. 63. Grupurile afectate de discursul de ură

Contextul electoral care favorizează utilizarea discursului de ură cu scopul de a ridiculiza și a denigra contracandidații, dar și preluarea și distribuirea mesajelor intolerante ale concurenților electorali de către membrii partidelor și simpatizanții acestora fac ca grupul reprezentat de către concurenții electorali, politicienii, membrii partidelor politice și simpatizanții acestora să se mențină în topul listei grupurilor afectate.

Pe lângă acest grup, femeile și persoanele LGBTI sunt în continuare grupurile cele mai afectate de discursul de ură (63 de cazuri în 2021/65 de cazuri în 2020 și, respectiv, 39 de cazuri în 2021/29 de cazuri în 2020). Urcarea în top a grupului reprezentat de către persoanele în etate (35 de cazuri în 2021, respectiv, 8 cazuri în 2020) a fost determinată de creșterea cazurilor de age-ism utilizat frecvent atât de către concurenții electorali, cât și de către reprezentanții instituțiilor media, lideri de opinie etc.

În continuare, persoanele cu dizabilități reprezintă unul dintre grupurile afectate de acest tip de discurs (22 de cazuri în 2021, respectiv, 57 de cazuri în 2020), care de cele mai multe ori este determinat de utilizarea unui limbaj discriminatoriu, precum și de promovarea stereotipurilor și prejudecăților față de persoanele cu dizabilități, în special cele mintale.

În grupul „altele” au fost incluse cazurile care au afectat persoane sau grupuri de persoane ce nu au putut fi încadrate specific. Cu toate acestea, trebuie să menționăm că o bună parte din cazurile incluse în acest grup se referă la mesajele de ură care au luat diverse forme și au fost îndreptate împotriva funcționarilor din instituțiile publice. Acestea au fost generate de către concurenții electorali/politicieni și au avut loc în cadrul dezbaterilor despre reforma sistemului judecătoresc și fenomenul corupției.

Lista criteriilor care au stat la baza cazurilor de discurs de ură identificate în perioada de monitorizare, precum și numărul grupurilor afectate de discursul de ură denotă insuficienta dezvoltare a culturii dialogului politic, dar și nivelul crescut de intoleranță față de anumite grupuri sociale ale clasei politice din Republica Moldova.

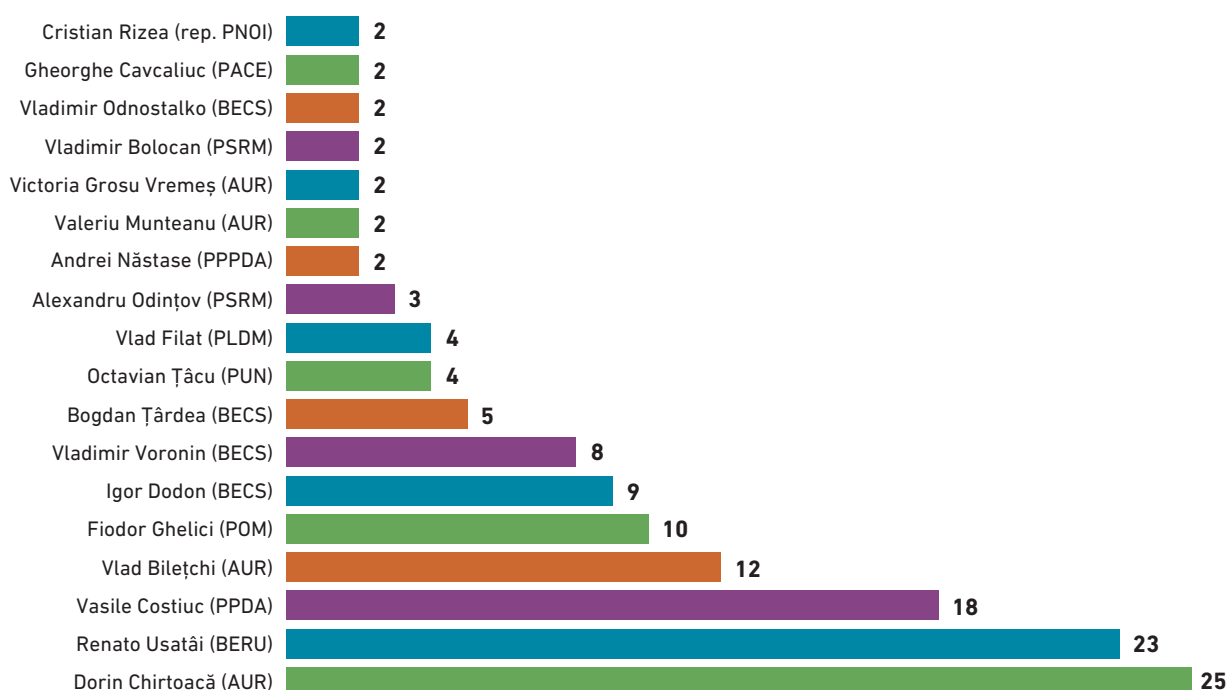
10.4. Intoleranța generată de concurenți electorali și politicieni

În perioadele electorale, discursul de ură a devenit un instrument de „promovare” și de „mobilizare a susținătorilor politici”. Acesta este tot mai des utilizat de partidele politice prin intermediul membrilor, susținătorilor sau al candidaților înregistrați.

Gravitatea și pericolul care rezidă în discursurile de ură și instigare la discriminare ale concurenților electorali/politicienilor constau în impactul mediatic, tensionarea societății la un moment dat și efectele pe termen lung.

Concurenții electorali și politicienii sunt responsabili nu numai pentru declarațiile politice și angajamentele asumate, dar și pentru amplificarea tensiunilor sociale, dezbinare și creșterea distanței sociale atunci când adoptă o retorică bazată pe prejudecăți. Împreună cu alți factori, aceștia favorizează apariția diverselor cazuri de discriminare, inegalitate, homofobie și alte forme de intoleranță.

Graficul nr. 64. Concurenții electorali și politicienii care au utilizat discursul de ură

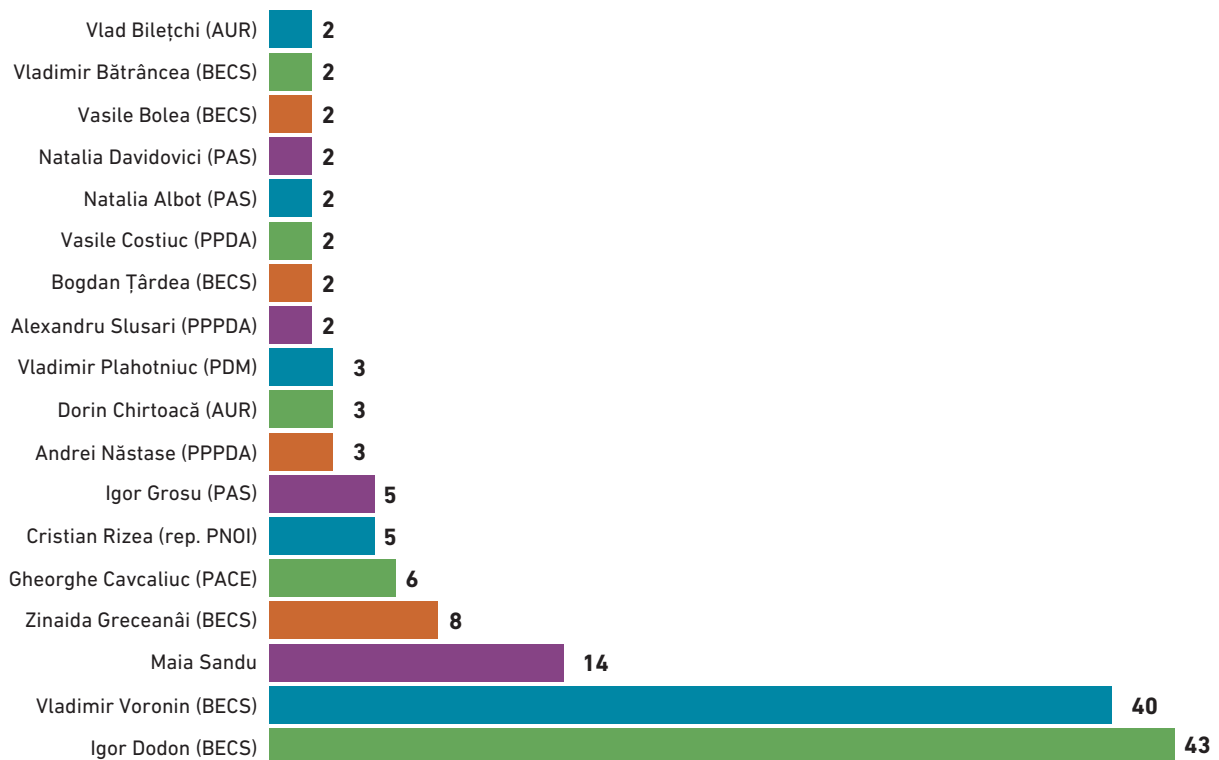

10.5. Intoleranța față de concurenți electorali și politicieni

În perioada electorală, discursul de ură și mesajele intolerante îndreptate împotriva concurenților electorali reprezintă, pe de o parte, răspunsul la discursul de ură generat de către aceștia, preluat și răspândit de către susținătorii lor. Pe de altă parte, este consecința implicării politice a unor instituții media în campania electorală și a nerespectării codului deontologic de către jurnaliști. În același timp, mesajele de ură ale concurenților electorali și ale politicienilor afectează în mod direct sau indirect societatea, în special grupurile vulnerabile.

În perioada de monitorizare, concurenții electorali sau politicienii afectați cel mai mult de acest tip de discurs au fost: Igor Dodon (BECS), Vladimir Voronin (BECS) și Maia Sandu, Președinta Republicii Moldova, care, deși nu a fost concurent electoral, a constituit ținta discursului de ură prin asociere cu Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” (PAS).

Graficul nr. 65. Concurenții electorali și politicienii afectați de discursul de ură

În plus, în câte un caz de discurs de ură au fost vizați Alexandr Kalinin (PRM), Dumitru Alaiba (PAS), Eugen Sinchevici (PAS), Ilan Șor (PPȘ), Ion Ceban (PSRM), Ion Chicu (PCDM), Marina Tauber (PPȘ), Mark Tkaciuk (PPCC), Natalia Gavrilița (PAS), Nicolae Alexei (PLD), Radu Marian (PAS) și Renato Usatîi (BERU).

10.6. Constatări și concluzii

- Monitorizarea discursului de ură în perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 a reconfirmat una dintre principalele concluzii ale rapoartelor de monitorizare din perioada 2018–2020, și anume că, deși discursul de ură este prezent în mod constant în spațiul public și în mass-media din Republica Moldova, în special în perioadele electorale, acesta rămâne în continuare nereglementat și nesancționat.
- Adresele Curții Constituționale din 2016 și 2020 nu au fost îndeplinite de către Parlamentul Republicii Moldova, astfel cadrul legal este în continuare lacunar, iar mecanismele pentru combaterea acestui fenomen lipsesc. Mecanismele generale, cum ar fi instanțele de judecată sau CPPEAE, pot examina retorica urii sub aspect civil, însă nu pot oferi o soluție care ar remedia problema sub aspect electoral.
- Autoritățile nu colectează date dezagregate privind discursul de ură și infracțiunile motivate de prejudecată, fapt care face imposibilă analiza dinamicii, a tendințelor și a domeniilor în care este necesară intervenția pentru a sancționa discursul de ură și a oferi suport victimelor, atunci când este necesar.
- În perioada electorală, CEC a fost sesizată cu privire la trei presupuse cazuri de utilizare a discursului de ură și instigare la discriminare. CEC a remis contestațiile și sesizarea înregistrate către CPPEAE.
- CEC a inclus un nou articol cu privire la interzicerea discursului de ură în Codul de conduită, însă nu a prevăzut instrumente eficiente de monitorizare, constatare și sancționare a acestui tip de discurs. Instituțiile media și 70% din concurenții electorali nu și-au asumat respectarea Codului de conduită.

- CA a monitorizat modalitatea de reflectare a campaniei electorale de către furnizorii media prin prisma utilizării discursului de ură și instigare la discriminare. Deși a înregistrat patru materiale TV care au încălcat art. 13 al CSMA, CA nu a aplicat sancțiuni în acest sens.
- Retorica electorală este predominantă de limbajul discriminatoriu prin utilizarea asocierilor cu boala, incapacitatea și sănătatea mintală cu scopul de a ridiculiza și a denigra oponenții politici.
- După grupul reprezentat de concurenții electorali și susținătorii acestora, membrii partidelor politice și politicienii, femeile, persoanele LGBTI, persoanele în etate și persoanele cu dizabilități reprezintă grupurile cele mai afectate de discursul de ură și instigare la discriminare în perioada electorală.
- În perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 au fost înregistrate cazuri de discurs al fricii, prin care s-a evitat instigarea sau justificarea urii împotriva unui grup de persoane, însă s-a urmărit amplificarea unui sentiment de frică față de anumite grupuri sociale, cum ar fi: migranții, reprezentanții altor naționalități, persoanele LGBTI etc.
- Cazurile identificate confirmă faptul că în funcție de situația politică și socială, ura poate escalada față de aproape oricare grup social. În același timp, utilizarea continuă a stereotipurilor și prejudecăților duce la perpetuarea unui grad înalt de intoleranță față de anumite grupuri sociale.
- Mass-media, în special media online, rămâne una dintre cele mai importante surse de răspândire a urii și intoleranței în spațiul public. Potrivit rezultatelor monitorizării, cele 299 de cazuri identificate în context electoral au fost răspândite de 317 ori de 67 de surse media.
- Aproximativ 37% din cele 229 de cazuri identificate în perioada de monitorizare au fost generate de jurnaliști, autorii de articole și instituțiile media.
- Din cele 66 de situații care instigă la ură sau discriminare identificate la posturile TV, în 18 cazuri moderatorii nu au reacționat la astfel de mesaje. În 12 cazuri moderatorii înșiși au provocat sau au susținut discursul de ură și doar în șase cazuri aceștia au intervenit pentru a opri manifestările intoleranței sau pentru a le condamna.

XI. EDUCAȚIA ȘI INFORMAREA ELECTORALĂ

11.1. Campania Promo-LEX de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot

În contextul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, Asociația Promo-LEX și alte opt organizații partenere, care au beneficiat de suport financiar și subgranturi din partea Asociației, au realizat cel puțin 618 activități de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot.

În cadrul campaniei, Asociația Promo-LEX a desfășurat activități de informare și mobilizare apolitică a alegătorilor în mediul online. Activitățile au vizat atât alegătorii în calitate de beneficiari în general, cât și au fost orientate spre unele grupuri-țintă: tinerii alegători, alegătorii din regiunea transnistreană și cei din diasporă.

În parteneriat cu postul de televiziune „Dnestr TV”, postul de radio „Новая Волна”, postul de televiziune „ELITA TV”, Asociația Obștească Academia de Creații și Inovații Mediatice (portalul ZonaDeSecuritate.md) și Asociația Obștească „Academia ROCKIT”, au fost realizate activități de informare și mobilizare apolitică online destinate alegătorilor din stânga Nistrului. În acest sens, în perioada de raportare au fost realizate și promovate 7 postări de informare, 20 de reportaje și știri video și radio, 3 emisiuni talk-show TV și 2 videouri de tip VOX, cu privire la procedurile electorale și campania electorală.

Pentru a facilita o platformă de dezbateri dintre concurenții electorali și alegători, Asociația Promo-LEX, în parteneriat cu postul de televiziune ProTV Chișinău, Radio Europa Liberă Moldova, portalul Anticorupție.md, publicația online NewsMaker, Agenția de Presă IPN și portalul Privesc.eu, a organizat 14 dezbateri electorale. Dezbaterile s-au desfășurat la postul de televiziune ProTV Chișinău și au fost promovate de Asociația Promo-LEX și partenerii activității pe rețele de socializare (cel puțin 56 de postări și știri). În cadrul dezbaterilor au participat concurenții electorali înregistrați în cursa pentru funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

De asemenea, Promo-LEX a realizat două spoturi video motivaționale de încurajare a participării alegătorilor la vot. Spoturile au fost promovate pe rețele de socializare, precum și la 9 posturi TV cu difuzare națională și regională.

Organizațiile care au primit granturi din partea Asociației Promo-LEX – Asociația Obștească „Academia Rockit”, Asociația Obștească „Asociația pentru Democrație Participativă” (ADEPT), ICS „Reforma Art” SRL (postul de televiziune Jurnal TV), „Interact Media” SRL (portalul Agora.md) – au desfășurat 514 activități de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a alegătorilor: știri, videoștiri, reportaje, spoturi video, postări, videouri explicative, note analitice, conferințe de presă, LIVE-uri și postări pe rețele de socializare.

11.2. Activități de instruire și informare a alegătorilor organizate de CEC și CICDE

Activități de instruire. În contextul alegerilor parlamentare anticipate, CICDE, în parteneriat cu CEC, INJ și IGP, a organizat și a desfășurat 273 de activități de instruire online, dar și față în față, pentru diverse categorii de beneficiari: funcționari electorali, persoane responsabile de gestionarea RSA, operatori ai SIAS „Alegeri”, judecători, angajați ai IGP și jurnaliști (un seminar). La rândul său, CEC a instruit față în față persoanele responsabile de finanțele concurenților electorali.

Pe lângă instruirile pentru funcționarii electorali, CICDE a deschis înscrierea la cursurile din oferta sa educațională pentru alți actori electorali, persoane interesate, precum și publicul larg. În total, CICDE a instruit 11 810 persoane, cu 363 de beneficiari mai mult decât numărul prevăzut în Planul de instruire al CICDE pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

De asemenea, CICDE a elaborat/actualizat materialele didactice pentru membrii CECE, BESV, registratori, operatori, Îndrumarul reprezentanților cu drept de vot consultativ, observatorilor și persoanelor de încredere desemnați de către concurenții electorali și Îndrumarul pentru operatorii liniei telefonice de informare a alegătorilor.

Activități de informare. Cu privire la informarea alegătorilor, CEC a organizat două campanii de informare și educație electorală:

- „Votează! Votul tău contează!” – campanie de informare și educație electorală care a vizat alegătorii din diasporă, cetățenii cu drept de vot din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), tinerii votanți, persoanele cu nevoi speciale.
- „Votează responsabil! Votează în siguranță!” – campanie de informare a alegătorilor despre necesitatea respectării normelor anti-COVID-19.

La rândul său, CICDE a desfășurat campania „Învață cu noi, Alege singur!”, o campanie de educare a alegătorilor în mediul online și offline. În parteneriat cu societatea civilă, CICDE a desfășurat alte trei activități de informare și educare a alegătorilor, după cum urmează: Campania de informare „Votul tău – Viitorul nostru”, realizată în parteneriat cu Centrul Municipal de Tineret; Campania de informare și mobilizare la vot desfășurată în comun cu Centrul Raional de Tineret Ungheni și Consiliul Raional de Tineret Ungheni; sesiuni de informare a persoanelor cu dizabilități în parteneriat cu Asociația „Motivație” și Alianța INFONET.

Menționăm că atât pe pagina sa oficială, cât și pe paginile sale de pe rețelele de socializare, CEC a continuat să plaseze informații privind procesul de organizare a scrutinului parlamentar: candidații înregistrați în cursa electorală, observatorii acreditați, actele necesare pentru votare, textul buletinului de vot, numărul de zile rămase până la scrutinul parlamentar, condițiile de deplasare la SV din străinătate, procesul de tipărire a buletinelor de vot, termenele stabilite în vederea realizării acțiunilor cuprinse în Planul calendaristic, precum și ședințele organului electoral.

11.3. Activități de informare electorală incluzivă promovate de concurenți

MO Promo-LEX apreciază acțiunile concurenților electorali orientate spre asigurarea unei informări incluzive a diferitor categorii de alegători cu dizabilități. În acest sens, atragem atenția asupra unei bune practici de informare electorală a alegătorilor cu deficiențe de vedere, implementată, potrivit observărilor, de cel puțin doi concurenți: PAS și PUN¹⁷⁶. Este vorba despre elaborarea de pliante electorale cu programul electoral al concurentului în limbaj Braille.

¹⁷⁶ [Raport nr. 4](#). Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, p. 53.

XII. ZIUA ALEGERILOR

12.1. Aria de acoperire și mecanismul observării în ziua alegerilor

În ziua alegerilor MO Promo-LEX a delegat câte un observator static în 600 SV selectate pe baza unui eșantion. În plus, operațiunile electorale au fost urmărite și de 41 OTS din fiecare SV unde au votat alegătorii din regiunea transnistreană. Procedurile de deschidere/închidere, desfășurare a votării, evenimentele din perimetrul SV și numărarea voturilor în cazul secțiilor ce nu au fost incluse în eșantion au fost observate de 80 de echipe mobile compuse din 160 de observatori. De asemenea, pentru SV de peste hotare au fost delegați 80 OTS statici (câte un observator per secție).

Observatorii au raportat evenimentele prin SMS. Ele au fost stocate pe platforma www.data.promolex.md și prelucrate de echipa centrală. În baza informației analizate, MO Promo-LEX a organizat două conferințe de presă și a publicat patru comunicate pe parcursul zilei de 11 iulie 2021. De asemenea, în ziua imediat următoare, au fost prezentate rezultatele numărării în paralel a voturilor. În fine, pentru ziua alegerilor Misiunea a elaborat și un raport de observare.

12.2. Deschiderea și închiderea secțiilor de votare

Majoritatea absolută a SV observate au fost declarate deschise și închise în mod regulamentar sau cu mici abateri de timp.

Tabelul nr. 15. Deschiderea secțiilor de votare (în baza a 802 SV)

Subiectul/Perioada	Între 6:50 și 6:59	La 7:00	Între 7:01 și 7:14	După 7.15
Numărul de secții deschise	80 (11%)	683 (84%)	38 (5%)	1

Tabelul nr. 16. Închiderea secțiilor de votare

Subiectul	DA	NU	Total SV
Secția de votare s-a închis la ora 21.00?	706 (98%)	15 (2%)	721 ¹⁷⁷
Au fost întocmite inițial formularele speciale de numărare a rezultatelor votării?	657 (82%)	145 (18%)	802 ¹⁷⁸
Doar un membru al BESV a prezentat buletinele de vot tuturor participanților la procesul de numărare?	575 (72%)	227 (28%)	802
Camera video a filmat întregul proces de desigilare a urnelor și numărare a buletinelor de vot, fără întreruperi?	788 (98%)	14 (2%)	802

Atenționăm că rămân a fi nesoluționate problemele respectării normelor privind prezentarea de către un singur membru al BESV a buletinelor de vot tuturor participanților la numărare, precum și procedura de completare inițială a formularului special de numărare a rezultatelor votării.

12.3. Incidente constatate pe parcursul zilei alegerilor

Pe parcursul zilei alegerilor, observatorii Promo-LEX au raportat 601 semnalări, dintre care în calitate de incidente au fost calificate de către echipa centrală 480. MO Promo-LEX constată o ușoară scădere a numărului total de incidente prezentate în ziua alegerilor parlamentare din 11 iulie 2021 (cu 19 cazuri) comparativ cu turul al doilea al alegerilor prezidențiale din noiembrie 2020.

Constatăm că, analizată pe categorii, structura incidentelor, în principiu, este aceeași ca și la precedentele scrutine naționale. Numeric, incidentele raportate cel mai des – 108 cazuri – se referă

¹⁷⁷ Se are în vedere doar statistica obținută în baza informației transmise de OTS statici, fără cei din echipele mobile.

¹⁷⁸ Date obținute atât de observatorii statici, cât și de observatorii din cadrul echipelor mobile.

la fotografierea buletinelor de vot și la alte încălcări ale secretului votului; prezența materialelor de publicitate, afișaje, panouri electorale din raza secției de votare (57) și întreruperea procesului de filmare a operațiunilor electorale (53).

În același timp, MO Promo-LEX atrage atenția că și la aceste alegeri au fost constatate cazuri de obstrucționare a observării libere și de intimidare a observatorilor (12). În plus, au fost raportate 17 cazuri privind zvonurile de corupere a alegătorilor, în special prin oferirea de recompense bănești. În proporție de circa 60% acestea țin de SV organizate pentru alegătorii din regiunea transnistreană. Subliniem și 29 de cazuri de transportare organizată a alegătorilor, care în proporție de 96% s-ar fi desfășurat în circumscripția nr. 37 pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

Tabelul nr. 17. Categoriile de incidente din ziua alegerilor

Nr.	CATEGORIE INCIDENT	NUMĂR		+/-
		Alegeri parlamentare anticipate 2021	Alegeri prezidențiale 2020, turul al II-lea	
1.	Acces restricționat, obstrucționarea procesului de observare liberă în secția de votare sau intimidarea observatorilor	12	13	-1
2.	Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale/ruperea/deteriorarea sau absența sigiliilor pe urnele de vot	19	43	-24
3.	Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta secției de votare sau în raza de 100 m	24	28	-4
4.	Prezența materialelor de publicitate, afișaje, panouri electorale din raza secției de votare (100 de metri de la localul secției)	57	9	+48
5.	Întreruperea procesului de filmare a operațiunilor electorale privind deschiderea secției de votare sau a procedurilor de numărare a buletinelor de vot	53	24	+29
6.	Agitație electorală sau PR negru în perimetrul de 100 m și/sau în incinta secției de votare pentru a determina opțiunea alegătorilor	29	19	+10
7.	Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor în perimetrul de 100 m al secției de votare pentru a determina opțiunea alegătorilor	17	22	-5
8.	Transportarea organizată a alegătorilor (autocare, microbuzesau alte mijloace de transport care, în mod normal, nu ar avea ce căuta în preajmă)	29	37	-8
9.	Deficiențe în funcționarea SIAS „Alegeri” (suspendarea funcționării; situații când SIAS „Alegeri” indică faptul că alegătorul a votat, iar acesta susține că nu a votat)	28	61	-33
10.	Deficiențe în listele electorale	23	15	+8
11.	Fotografierea buletinelor de vot, alte încălcări ale secretului votului (prezentarea buletinului cu votul exprimat, amplasarea defectuoasă a cabinelor de vot ce permit vizualizarea opțiunii alegătorului etc.)	100	108	-8
12.	Votarea nejustificată în grup (în cabine de vot se află două și mai multe persoane)	31	10	+21
13.	Încetarea/suspendarea nejustificată a votării în secția de votare	12	7	+5
14.	Deconectări de energie electrică	4	11	-7
15.	Aspecte problematice în procesul de închidere a SV și numărare a voturilor	13	5	+8
16.	Buletinele de vot nu sunt păstrate în loc sigur	4	0	+4
17.	Acte de violență sau intimidări ale alegătorilor ori ale altor persoane	9	9	0
18.	Altele	16	69	-53
	TOTAL	480	499	-19

12.4. Rezultatele finale ale numărării voturilor de către Promo-LEX

12.4.1. Corectitudinea întocmirii proceselor-verbale (PV) privind rezultatele numărării voturilor

MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării a 2 140 PV de numărare a voturilor, din totalul de 2 150 de procese-verbale întocmite¹⁷⁹. În total, au fost identificate 24 PV conținând 44 de erori, depistate în baza formulelor de verificare.

Tabelul nr. 18. Tipul și numărul erorilor depistate

TIP EROARE	NUMĂR
D == F+H	7
E == C-D	1
I == C+J	6
H == G1+G2	17
F == D-H	7
J == I-C	6
TOTAL ERORI	44

Atragem atenția în mod deosebit la nerespectarea formulei $h=g1+g2$ în cazul a 17 procese-verbale (71% din numărul total de PV ce conțin erori). Nerespectarea acesteia denotă că suma voturilor obținute de concurenți nu coincide cu numărul total de voturi valabil exprimate.

Din perspectiva comparativă, MO Promo-LEX subliniază că numărul proceselor-verbale completate eronat de BESV la alegerile parlamentare este comparabil cu datele de la alegerile prezidențiale din 2020.

Tabelul nr. 19. Numărul proceselor-verbale de numărare a voturilor cu erori (perspectiva comparativă)

	Alegeri prezidențiale 2016, turul II	Alegeri parlamentare, 2019 ¹⁸⁰	Alegeri locale generale, 2019	Alegeri prezidențiale 2020, turul I	Alegeri prezidențiale 2020, turul II	Alegeri parlamentare, 2021
Procese-verbale eronate	34	142	24	27	16	24

12.4.2. Analiza comparativă a datelor privind numărarea paralelă a voturilor efectuată de MO Promo-LEX și datele anunțate de CEC

În ziua alegerilor, MO Promo-LEX a efectuat și numărarea în paralel a voturilor. Totalizarea preliminară s-a efectuat în baza rezultatelor din procesele-verbale, transmise prin SMS de către observatorii din cele 600 de secții de votare incluse în eșantion, iar totalizarea finală – în urma verificării proceselor-verbale obținute în format hârtie sau fotografiate. Rezultatele numărării în paralel a voturilor nu au indicat diferențe majore între datele finale prezentate de CEC și datele finale ale Promo-LEX.

¹⁷⁹ 802 PV au fost recepționate în format hârtie de către observatorii statici și echipele mobile. Alte 1 338 de exemplare ale proceselor-verbale au fost obținute în format foto de către observatorii pe termen lung în cadrul CECE, pe parcursul recepționării acestora de la BESV. 10 PV aparținând secțiilor de votare din circumscripția electorală nr. 38 (peste hotare) nu au putut fi obținute de către MO Promo-LEX atât prin apelarea la CECE nr. 38, cât și în urma vizualizării proceselor-verbale încărcate pe pagina web a CEC.

¹⁸⁰ Circumscripția națională.

Tabelul nr. 20. Rezultatele numărării în paralel a voturilor

Nr.	Concurent	Promo-LEX, eșantion (600 SV)	CEC, final (2 150 SV)		Promo-LEX, final, 2140 SV ¹⁸¹		Diferența CEC, final vs Promo-LEX, final (%)
1.	Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE”	1.27%	1.28%	18781	1.26%	18907	+0.02%
2.	Partidul Politic „Partidul Acțiunii Comune – Congresul Civic”	0.91%	0.77%	11269	0.78%	11766	-0.01%
3.	Blocul electoral „RENATO USAȚII”	4.13%	4.10%	60100	4.64%	69649	-0.54%
4.	Partidul Politic „Șor”	5.83%	5.74%	84187	5.72%	85834	+0.02%
5.	Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”	49.68%	52.80%	774753	51.80%	777284	+1.00%
6.	Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor	30.11%	27.17%	398675	27.77%	416666	-0.60%
7.	Mișcarea Profesioniștilor „Speranța – Надежда”	0.19%	0.19%	2814	0.19%	2864	0%
8.	Partidul Democrat din Moldova	1.64%	1.81%	26545	1.79%	26790	+0.02%
9.	Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”	2.46%	2.33%	34184	2.31%	34606	+0.02%
10.	Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”	0.43%	0.45%	6646	0.45%	6713	0%
11.	Partidul Politic „Democrația Acasă”	1.16%	1.45%	21255	1.39%	20929	+0.06%
12.	Partidul Politic „NOI”	0.09%	0.10%	1431	0.10%	1448	0%
13.	Partidul Politic „Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei”	0.52%	0.43%	6315	0.43%	6483	0%
14.	Partidul Politic Alianța pentru Unirea Românilor	0.50%	0.49%	7216	0.48%	7270	+0.01%
15.	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	0.08%	0.08%	1202	0.08%	1231	0%
16.	Partidul Politic „Partidul Legii și Dreptății”	0.09%	0.10%	1444	0.10%	1479	0%
17.	Partidul Politic „Puterea Oamenilor”	0.11%	0.11%	1613	0.11%	1648	0%
18.	Partidul Regiunilor din Moldova	0.08%	0.09%	1264	0.09%	1322	0%
19.	Partidul „Patrioții Moldovei”	0.06%	0.06%	889	0.06%	933	0%
20.	Partidul Politic „Partidul Schimbării”	0.18%	0.17%	2455	0.17%	2525	0%
21.	Partidul Politic Noua Opțiune Istorică	0.01%	0.01%	197	0.01%	205	0%
22.	Partidul Politic Partidul Oamenilor Muncii	0.10%	0.10%	1467	0.10%	1498	0%
23.	Veaceslav Valico (candidat independent)	0.18%	0.17%	2514	0.17%	2604	0%

¹⁸¹ Amintim că 10 PV aparținând secțiilor de votare din circumscripția electorală nr. 38 (peste hotare) nu au putut fi obținute de către MO Promo-LEX atât prin apelarea la CECE nr. 38, cât și în urma vizualizării proceselor-verbale încărcate pe pagina web a CEC.

XIII. PERIOADA POSTELECTORALĂ

Pentru prima dată după ultimele scrutine naționale desfășurate, în urma alegerilor parlamentare anticipate, nu au fost depuse sesizări și contestații cu privire la încălcarea dreptului la vot, prin limitarea dreptului de vot sau epuizarea buletinelor de vot.

Totodată, cu referire la scorul obținut de concurenții electorali, pentru prima dată după 2009, în urma alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie, o formațiune politică (PAS) a obținut 63 de mandate, număr suficient pentru constituirea majorității parlamentare.

După publicarea rezultatelor preliminare, pe 16 iulie 2021, Partidul Politic NOI a depus o contestație la CEC, prin care a solicitat: constatarea fraudării rezultatelor alegerilor din 11 iulie 2021; renumărarea buletinelor de vot din ziua alegerilor și anularea rezultatelor alegerilor. Având în vedere că Curtea Constituțională este competentă să confirme sau să infirme rezultatele votării, precum și să dispună renumărarea voturilor, CEC a anexat această contestație la sesizarea referitoare la confirmarea rezultatelor alegerilor parlamentare anticipate.

Cu privire la capătul de cerere privind renumărarea¹⁸² buletinelor de vot din ziua alegerilor, Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr. 116 din 20 iulie 2021¹⁸³. Astfel, Curtea a decis respingerea solicitării privind renumărarea voturilor, deoarece NOI nu a prezentat probe care să demonstreze că au fost afectate rezultatele votării și distribuția mandatelor.

Cu privire la prima și la a treia solicitare a PP NOI, Curtea a decis să se pronunțe prin hotărârea de confirmare sau de infirmare a legalității alegerilor. Corespunzător, prin Hotărârea nr. 20 din 23.07.2021 cu privire la confirmarea rezultatelor alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 și validarea mandatelor deputaților aleși¹⁸⁴, Curtea Constituțională a respins ca nefondată contestația formulată de NOI cu privire la declararea nulității alegerilor, deoarece pretensele încălcări nu au fost constatate și probate în modul stabilit de legislație¹⁸⁵. Totodată, Curtea a concluzionat că circumstanțele invocate în motivarea cererii nu conduc la anularea alegerilor, pentru că nu s-au constatat încălcări de natură să influențeze rezultatele votării și atribuirea mandatelor. Drept urmare, Curtea Constituțională a confirmat că alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 au fost organizate și desfășurate în mod corect, prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat și a validat mandatele deputaților aleși.

Prin Hotărârea CEC nr. 5183 din 28.07.2021 au fost dizolvate consiliile electorale de circumscripție, constituite pentru organizarea și desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, iar birourile electorale ale secțiilor de votare își încetează activitatea și se consideră dizolvate.

Prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 127 din 23 iulie 2021, a fost convocată ședința de constituire a Parlamentului ales la 11 iulie 2021, aceasta având loc la 26.07.2021¹⁸⁶. Astfel, potrivit art. 3 din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr. 797 din 02.04.1996, Parlamentul se consideră legal constituit din data de 26.07.2021.

¹⁸² NOI și-a motivat solicitarea de renumărare a voturilor prin faptul că, în noaptea de numărare a voturilor, din rezultatele preliminare electronice publicate de CEC rezulta că NOI ar fi obținut 200 de voturi. Totuși, în ziua următoare, CEC a anunțat că PP NOI a obținut 197 de voturi.

¹⁸³ [Decizia](#) Curții Constituționale nr. 116 din 20 iulie 2021.

¹⁸⁴ [Hotărârea](#) Curții Constituționale nr. 20 din 23.07.2021 cu privire la confirmarea rezultatelor alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 și validarea mandatelor deputaților aleși.

¹⁸⁵ Curtea a conchis că nu a fost prezentat vreun act constatator sau vreo hotărâre judecătorească care să confirme utilizarea resurselor administrative sau încălcarea imparțialității politice de către reprezentanții mass-media.

¹⁸⁶ [Decretul](#) nr. 127 din 23.07.2021 privind convocarea Parlamentului nou-ales.

RECOMANDĂRI

Parlamentului Republicii Moldova:

1. Definitivarea și adoptarea proiectului de lege nr. 263 din 19.06.2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative (Codul electoral nr. 1381/1997 – art. 1, 8, 15 ș.a.; Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 2018/2008 – art. 52, 400, 4235 ș.a.) în conformitate cu opinia Comisiei de la Veneția și recomandările societății civile.
2. Definitivarea și adoptarea proiectului de lege nr. 301/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative privind reglementarea infracțiunilor motivate de prejudecată, în conformitate cu standardele internaționale.
3. Definirea detaliată și exhaustivă a termenului „resurse administrative”, în conformitate cu prevederile standardelor internaționale în domeniu. Este necesară extinderea perioadei de interzicere a utilizării resurselor administrative, respectiv a sancționării, nu doar în campania electorală, dar și în perioada electorală/preelectorală.
4. Examinarea condițiilor și mecanismelor suplimentare de asigurare a dreptului la vot pentru cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotare (majorarea numărului de zile de vot, implementarea metodelor alternative de vot etc.).
5. Revizuirea criteriilor prevăzute la art. 31, alin. (3) din Codul electoral privind organizarea secțiilor de vot în străinătate, astfel încât să se explice mai clar mecanismul de aplicare a acestora.
6. Revizuirea normelor legale din Codul electoral privind examinarea și soluționarea contestațiilor și sesizărilor, astfel încât să fie clar modul de depunere, examinare și soluționare a acestora, în conformitate cu Codul administrativ. Totodată, Codul electoral trebuie să prevadă expres modul de soluționare a contestațiilor și sesizărilor în perioada de până la ziua alegerilor, în ziua alegerilor și după ziua alegerilor, dar și în funcție de tipul de scrutin.
7. Revizuirea art. 52, alin. (8) din Codul electoral (utilizarea în scop de publicitate electorală a imaginilor ce reprezintă instituții de stat sau autorități publice, atât din țară, cât și de peste hotare, ori organizații internaționale) astfel, încât interdicțiile prevăzute să fie mai explicite și să țină cont în mod obligatoriu de cadrul general ce reglementează libertatea de exprimare.
8. Completarea Codului electoral și a legislației conexe cu norme care ar reglementa și ar sancționa transportarea organizată a alegătorilor la secțiile de votare de către concurenții electorali sau alte persoane terțe în ziua alegerilor.
9. Dezvoltarea cadrului legal cu privire la interzicerea implicării/utilizării imaginii cultelor religioase în perioada electorală, precum și la sancționarea acestora.
10. Completarea Codului electoral și a legislației conexe cu norme care nu ar permite situații de camuflare a blocurilor electorale într-un singur partid politic în vederea asigurării condițiilor echitabile tuturor concurenților electorali.
11. Modificarea art. 43, alin. (1), lit. a) din Codul electoral în sensul armonizării acestuia cu art. 29, alin. (4), lit. b) din Legea privind partidele politice, prin specificarea exactă a datelor personale ale donatorilor, ce țin de nume/prenume, ocupația/locul de muncă sau genul de activitate a acestora și publicarea datelor corespunzătoare.
12. Reglementarea modului de investigare și soluționare a cazurilor în care campaniile electorale sunt finanțate contrar art. 41, alin. (1) din Codul electoral.

13. Armonizarea nivelului sancțiunilor aplicate pentru finanțarea ilegală a campaniilor electorale și încălcarea modului de gestionare a mijloacelor fondurilor electorale din Codul contravențional cu cele din Codul penal, în conformitate cu liniile directoare ale Comisiei de la Veneția.
14. Reglementarea sancțiunilor pentru depunerea de către candidați a declarației de avere și interese personale în care au fost introduse date false sau omise anumite date, în mod intenționat. Reglementarea modului de verificare a autenticității declarației, dar și a competenței organului corespunzător de control al averii și intereselor personale. Examinarea oportunității introducerii în lege a respectivului temei pentru excluderea din lista candidaților sau a concurentului electoral.

Comisiei Electorale Centrale și organelor electorale inferioare:

15. Eficientizarea mecanismului de control al finanțării campaniei electorale prin consolidarea capacităților instituției în vederea instituirii unui mecanism de verificare/estimare a cheltuielilor nedeclarate.
16. Revizuirea Regulamentului privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală, prin introducerea normei privind examinarea obligatorie a tuturor capetelor invocate în contestații și soluționarea eficientă a acestora, astfel încât contestatarilor să le fie asigurat dreptul la un recurs eficient.
17. Constituirea și repartizarea secțiilor de votare peste hotare în conformitate cu criteriile stabilite de Codul electoral prin utilizarea formulelor matematice care ar asigura ponderea egală a acestora.
18. Consultarea publică a procedurilor de constituire a secțiilor de votare pentru alegătorii de peste hotare și cei din regiunea transnistreană a Republicii Moldova.
19. Examinarea oportunității privind instituirea unui mecanism de verificare a declarațiilor de avere depuse de candidați, inclusiv prin remiterea spre examinare a acestora conform competenței, în cazul în care există dubii privind veridicitatea informației prezentate.
20. Instituirea unui mecanism de monitorizare, documentare și sancționare a discursului de ură în campaniile electorale.
21. Dezvoltarea unui sistem de colectare a datelor dezagregate pentru a oferi o viziune coerentă și integrată asupra cazurilor, a formei discursului și a motivelor care au stat la baza lui, precum și a soluției aplicate, iar aceste informații să fie puse periodic la dispoziția publicului.
22. Condamnarea publică a discursului de ură și realizarea activităților de promovare a discursului public echilibrat în procesele electorale și de descurajare a concurenților electorali în utilizarea retoricii bazate pe intoleranță.
23. Revizuirea abordării de calificare a contestației drept inadmisibilă pe motivul lipsei unei vătămări reale a dreptului personal de alegător sau de concurent electoral, astfel încât să fie reduse cazurile de inadmisibilitate a contestațiilor.
24. Soluționarea în termene restrânse a contestațiilor, sesizărilor sau cererilor care invocă încălcarea prevederilor electorale, potrivit termenelor prescrise soluționării contestațiilor, dar nu mai târziu de ziua alegerilor.
25. Completarea Regulamentului privind întocmirea, administrarea, difuzarea și actualizarea listelor electorale cu norme ce ar reglementa explicit declararea locului de ședere în calitate de mecanism de includere a alegătorilor fără domiciliu și reședință în listele electorale de bază.
26. Includerea valorii donațiilor materiale și a detaliilor tehnice despre acestea în compartimentul II al raportului – rulajul mijloacelor bănești, astfel încât acestea să fie luate în calcul atât la venituri, cât și la cheltuieli.

27. Structurarea donațiilor materiale după formatul liniilor de cheltuieli din tabelul generalizator al raportului.
28. Realizarea de activități periodice de instruire pentru membrii organelor electorale și angajați privind identificarea discursului de ură, a sexismului, a rasismului, a homofobiei și a formelor de manifestare a acestora, a criteriilor protejate și a prejudecăților din societate.
29. Revizuirea Regulamentului privind înregistrarea prealabilă în scopul reglementării clare a următoarelor aspecte ce vizează depunerea declarațiilor (atât online, cât și pe suport de hârtie): termenul de valabilitate al declarației prelabile; mecanismele de informare a alegătorilor privind valabilitatea înregistrării prelabile pentru mai multe scrutine; informarea repetată despre valabilitatea declarației, înainte de fiecare scrutin, a alegătorilor cu declarații prelabile depuse pentru alte scrutine, inclusiv despre posibilitatea de anulare a acesteia.
30. Desfășurarea campaniilor ample de informare pe tot parcursul procesului de înregistrare prealabilă, cu informarea alegătorilor despre importanța oferirii datelor autentice privind locul aflării în ziua alegerilor, precum și despre impactul declarațiilor prelabile asupra hotărârii de constituire a SV peste hotare.
31. Ajustarea tuturor regulamentelor CEC relevante pentru scrutinul în desfășurare la prevederile Codului electoral privind organizarea alegerilor parlamentare în baza reprezentării proporționale.
32. Revizuirea în ansamblu a Regulamentului privind modul de întocmire, prezentare și verificare a listelor de subscripție în vederea asigurării unor proceduri transparente și conforme prevederilor Codului electoral.
33. Revizuirea pct. 19 din Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora cu referire la dreptul de exprimare al observatorilor astfel încât prevederea să corespundă exact sensului articolului 68 din Codul electoral și art. 10, § 1 al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.
34. Asigurarea legalității și transparenței gestionării Registrului Funcționarilor Electorali.
35. Includerea în Regulamentul CEC privind reflectarea campaniei electorale în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova a definiției explicite a statutului de „reprezentant” al candidaților la dezbateri.
36. Completarea regulamentelor CEC cu prevederi care ar institui mecanisme de verificare și control al gradului de respectare de către realizatorii de sondaje a cerințelor normative privind înștiințarea organului electoral.

Autorităților administrației publice locale:

37. Utilizarea competențelor atribuite de Codul electoral cu privire la delegarea membrilor în organele electorale inferioare.
38. Identificarea prealabilă a locațiilor pentru buna organizare a activității birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Concurenților electorali:

39. Înregistrarea și implicarea activă în campania electorală a instituției „persoanelor de încredere” în calitate de persoane care ajută concurenții la organizarea campaniilor electorale, fac agitație în favoarea lor și le reprezintă interesele în relațiile cu autoritățile publice, cu alegătorii, cu consiliile și birourile electorale.
40. Asigurarea unei informări electorale incluzive a tuturor categoriilor de alegători, inclusiv a celor din grupurile etnice, alegători cu dizabilități etc. cu privire la conținutul programelor electorale.

41. Neadmiterea, în campania electorală, a discursului de ură, precum și a practicilor de intimidare și/sau utilizare a violenței față de toți subiecții implicați în organizarea și desfășurarea alegerilor, inclusiv alți concurenți.
42. Tipărirea obligatorie pe materialele promoționale (ziare, afișe, flyere, bannere, părți ale corturilor, billboarduri, stickere etc.) a datelor privind denumirea concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei.

Consiliului Audiovizualului:

43. Instituirea unui mecanism intern de monitorizare a discursului de ură și de colectare a datelor dezagregate privind cazurile de discurs de ură în produsele audiovizuale, iar aceste informații să fie puse periodic la dispoziția publicului.
44. Aprobarea Ghidului de monitorizare a discursului de ură în media audiovizuală, elaborat de Consiliul Europei, ca parte din metodologia internă de monitorizare a modului de reflectare a campaniei electorale de către furnizorii de servicii media din Republica Moldova.
45. Realizarea activităților periodice de instruire pentru membri și angajați privind identificarea discursului de ură, a sexismului, a rasismului, a homofobiei și a formelor de manifestare a acestora, a criteriilor protejate și a prejudecăților din societate.

ABREVIERI

alin. – alineatul

ANTA – Agenția Națională Transport Auto

APL – administrația publică locală

art. – articolul

ASP – Agenția Servicii Publice

AUR – Partidul Politic „ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR”

BE – Blocul electoral

BECS – Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor

BERU – Blocul electoral „RENATO USATÎI”

BESV – birou electoral al secției de votare

BPR – Biroul politici de reintegrare

CA – Consiliul Audiovizualului

CALC – Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte

CALM – Congresul Autorităților Locale din Moldova

CEC – Comisia Electorală Centrală

CECE – Consiliul electoral al circumscripției electorale de nivelul al II-lea

CI – candidat independent

CICDE – Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral

CNESP – Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică

CPPEDAE – Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității

CSJ – Curtea Supremă de Justiție

CSMA – Codul serviciilor media audiovizuale

CSS – Consiliul Suprem de Securitate

CUC – Comisia Unificată de Control

IGP – Inspectoratul General al Poliției

LGBTI – lesbiene, gay, bisexuali, transsexuali și intersexuali

lit. – litera

MAEIE – Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

MO – Misiune de observare

MPSN – Mișcarea Profesioniștilor „Speranța-Надежда”

MSMPS – Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale

mun. – municipiu

NOI – Partidul Politic „Noua Opțiune Istorică”

nr. – număr

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
OSCE/ODIHR – Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului
OTL – observator pe termen lung
OTS – observator pe termen scurt
PA – Procuratura Anticorupție
PACE – Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE”
PAS – Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”
pct. – punctul
PDCM – Partidul Politic „Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei”
PDM – Partidul Democrat din Moldova
PG – Procuratura Generală
PLD – Partidul Legii și Dreptății
POM – Partidul Politic Partidul Oamenilor Muncii
PP – partid politic
PPCC – Partidul Politic „Partidul Acțiunii Comune – Congresul Civic”
PPDA – Partidul Politic „Democrația Acasă”
PPM – Partidul „Patrioții Moldovei”
PPN – Partidul Politic „NOI”
PPP – Partidul Politic „Patria”
PPPDA – Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”
PPPO – Partidul Politic „Puterea Oamenilor”
PPȘ – Partidul Politic „Șor”
PRM – Partidul Regiunilor din Moldova
PS – Partidul Politic „Partidul Schimbării”
PSRM – Partidul Socialiștilor din Republica Moldova
PUN – Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”
PV – procese-verbale
PVE – Partidul Politic „Partidul Verde Ecologist”
RFE – Registrul Funcționarilor Electorali
RSA – Registrul de Stat al Alegătorilor
SIS – Serviciul de Informații și Securitate
SV – secție de votare
UAT – unitate administrativ-teritorială
USAID – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

ANEXE

Anexa nr. 1. Înregistrarea concurenților (conform ordinii de înscriere în buletinul de vot)

Nr.	Formațiunea	Data depunerii dosarului	Hotărârea și data înregistrării concurentului
1	Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE”	14.05.2021	HCEC 4855 din 21.05.2021
2	Partidul Politic „Partidul Acțiunii Comune – Congresul Civic”	14.05.2021	HCEC 4856 din 21.05.2021
3	Blocul electoral „RENATO USATÎ”	14.05.2021	HCEC 4857 din 21.05.2021
4	Partidul Politic „Șor”	14.05.2021	HCEC 4859 din 21.05.2021
5	Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”	14.05.2021	HCEC 4858 din 21.05.2021
6	Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor	14.05.2021	HCEC 4854 din 21.05.2021
7	Mișcarea Profesioniștilor „Speranța – Надежда”	18.05.2021	HCEC 4908 din 25.05.2021
8	Partidul Democrat din Moldova	20.05.2021	HCEC 4921 din 26.05.2021
9	Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”	24.05.2021	HCEC 4935 din 31.05.2021
10	Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”	26.05.2021	HCEC 4942 din 02.06.2021
11	Partidul Politic „Democrația Acasă”	27.05.2021	HCEC 4953 din 03.06.2021
12	Partidul Politic „NOI”	28.05.2021	HCEC 4958 din 04.06.2021
13	Partidul Politic „Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei”	28.05.2021	HCEC 4956 din 04.06.2021
14	Partidul Politic Alianța pentru Unirea Românilor	28.05.2021	HCEC 4957 din 04.06.2021
15	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	31.05.2021	HCEC 4967 din 07.06.2021
16	Partidul Politic „Partidul Legii și Dreptății”	01.06.2021	HCEC 4968 din 07.06.2021
17	Partidul Politic „Puterea Oamenilor”	02.06.2021	HCEC 4973 din 08.06.2021
18	Partidul Regiunilor din Moldova	07.06.2021	HCEC 4990 din 14.06.2021
19	Partidul „Patrioții Moldovei”	07.06.2021	HCEC 4991 din 14.06.2021
20	Partidul Politic „Partidul Schimbării”	11.06.2021	HCEC 5018 din 17.06.2021
21	Partidul Politic Noua Opțiune Istorică	11.06.2021	HCEC 5036 din 18.06.2021
22	Partidul Politic Partidul Oamenilor Muncii	11.06.2021	HCEC 5017 din 17.06.2021
23	Stegărescu Ion (candidat independent)	11.06.2021	CEC a respins cererea de înregistrare a CI HCEC 5037 din 18.06.2021
24	Valico Veaceslav (candidat independent)	11.06.2021	HCEC 5038 din 18.06.2021

Anexa nr. 2. Constituirea SV peste hotare: estimările Promo-LEX¹⁸⁷ comparativ cu hotărârea CEC

Nr.	Stat	Alegători 2020	ÎP	MAEIE	Estimări Promo-LEX	CEC final	Diferența
1	Austria	1 510	390	1 466	1	1	
2	Azerbaidjan	53	11	200	1	1	
3	Belarus	216	22	2 974	1	1	
4	Belgia	6 506	1 684	20 000	3	2	1
5	Bulgaria	239	40	3 626	1	1	
6	Canada	5 051	2 178	19 145	3	4	-1
7	Cehia	3 108	749	25 000	2	1	1
8	China	19	18	300	1	1	
9	Cipru	577	170	7 000	1	1	
10	Danemarca	911	793	1 194	1	1	
11	Elveția	1593	773	7 000	2	1	1
12	Emiratele Arabe Unite	176	140	1 574	1	1	
13	Estonia	226	59	922	1	1	
14	Federația Rusă	14 068	7 308	354 200	15	17	-2
15	Franța	26 939	8 922	160 000	12	10	2
16	Germania	24 080	14 140	100 000	15	11	4
17	Grecia	2 313	553	30 000	2	1	1
18	Irlanda	11 189	5 173	20 000	5	4	1
19	Israel	4 990	724	18 000	3	2	1
20	Italia	83 032	21 796	300 000	30	31	-1
21	Japonia	30	15	300	1	1	
22	Letonia	84	32	343	1	1	
23	Lituania	77	18	729	1	1	
24	Marea Britanie	26 408	16 176	42 000	12	11	1
25	Norvegia	598	330	1 836	0	1	-1
26	Polonia	317	182	2 000	1	1	
27	Portugalia	5 847	1 569	27 000	3	3	
28	Qatar	66	19	192	1	1	
29	România	19 530	6 676	19 000	9	12	-3
30	Spania	8 272	3 047	35 000	4	5	-1
31	SUA	9 838	3 718	60 000	6	13	-7
32	Suedia	368	210	368	1	1	
33	Țările de Jos	2779	1 061	2 779	2	1	1
34	Turcia	1 408	156	7 942	3	2	1
35	Ucraina	512	81	24 862	3	2	1
36	Ungaria	247	69	1 300	1	1	
TOTAL					150	150	

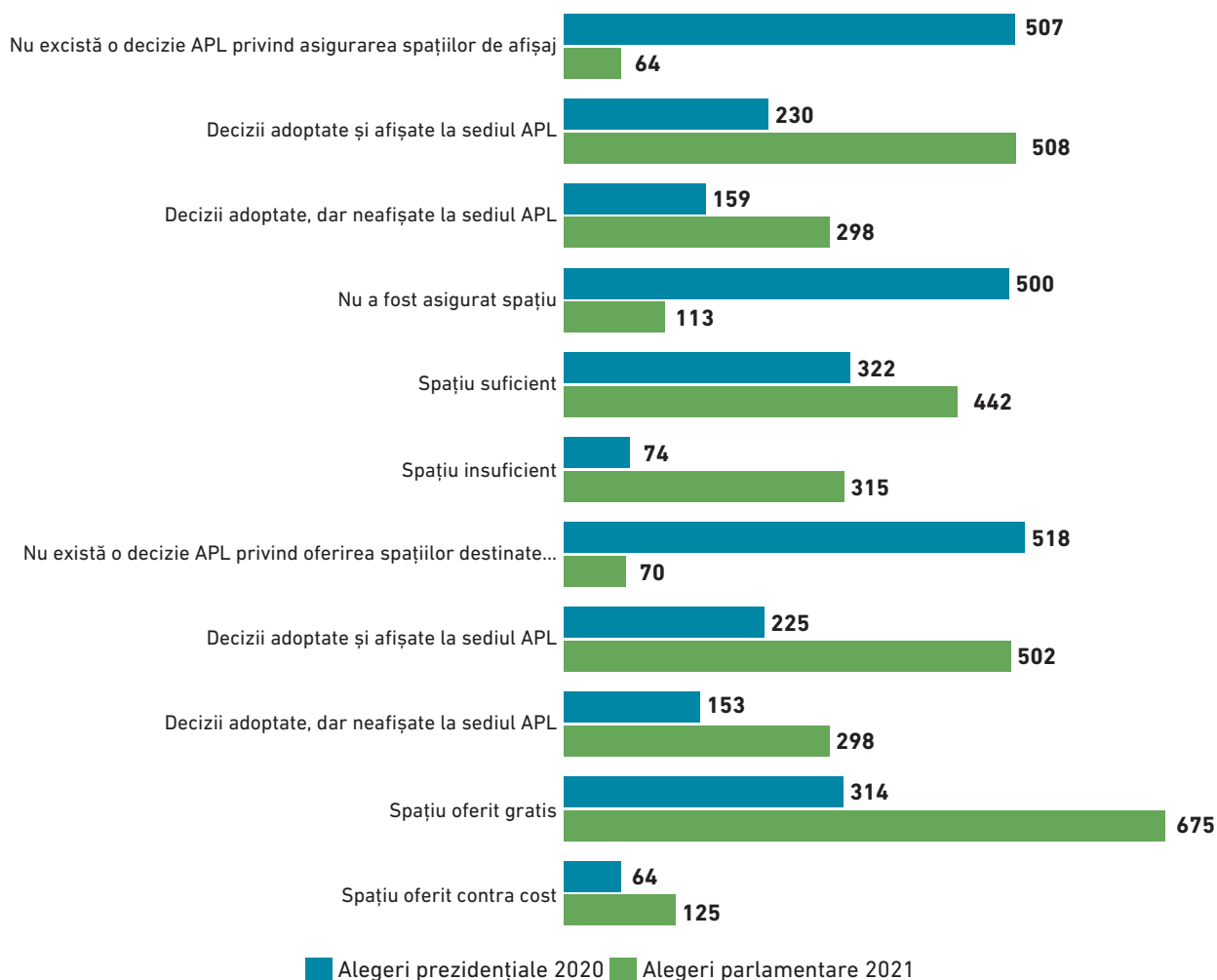
¹⁸⁷ Pentru primul criteriu – numărul de alegători care au participat la scrutinul anterior – drept bază de calcul a fost luată prezența la vot în turul al doilea al alegerilor prezidențiale din 1 (15) noiembrie 2020. Pentru criteriul privind numărul înregistrărilor prealabile ale cetățenilor aflați în străinătate, acesta este cel constatat la finalizarea procedurii respective. Cu privire la informația oferită de MAEIE privind numărul de cetățeni aflați peste hotare, menționăm că instituția a prezentat atât cifre oficiale oferite de autoritățile statelor respective, cât și estimări efectuate de ambasadele Republicii Moldova privind numărul de cetățeni aflați peste hotare. În majoritatea cazurilor aceste două seturi de informații diferă semnificativ. Totuși, pornind de la interesul prioritar al cetățeanului cu drept de vot, MO Promo-LEX a decis ca pentru acest exercițiu de simulare să țină cont de numerele cu valori mai mari care au fost raportate de statele-gazdă sau de ambasadele Republicii Moldova. Suplimentar, în unele cazuri, atunci când numărul de alegători care au participat la scrutinul prezidențial din 2020 a fost mai mare decât cifra raportată de ambasadele Republicii Moldova, dar și de statele-gazdă, MO Promo-LEX a reținut și a utilizat pentru calcule datele participării la ultimul scrutin național.

Anexa nr. 3. Secțiile de votare în care a fost limitat accesul observatorilor la listele electorale complete

1.	nr. 1/34	35.	nr. 19/8	69.	nr. 20/47	103.	nr. 21/31	137.	nr. 26/28	171.	nr. 28/30
2.	nr. 1/37	36.	nr. 20/6	70.	nr. 20/49	104.	nr. 21/32	138.	nr. 26/29	172.	nr. 28/31
3.	nr. 1/38	37.	nr. 20/7	71.	nr. 20/50	105.	nr. 21/33	139.	nr. 26/31	173.	nr. 28/32
4.	nr. 1/39	38.	nr. 20/8	72.	nr. 20/51	106.	nr. 21/35	140.	nr. 26/35	174.	nr. 28/33
5.	nr. 1/47	39.	nr. 20/9	73.	nr. 20/52	107.	nr. 21/39	141.	nr. 26/36	175.	nr. 28/34
6.	nr. 1/49	40.	nr. 20/10	74.	nr. 20/53	108.	nr. 21/42	142.	nr. 26/39	176.	nr. 28/35
7.	nr. 1/66	41.	nr. 20/11	75.	nr. 20/54	109.	nr. 21/45	143.	nr. 27/3	177.	nr. 28/36
8.	nr. 1/94	42.	nr. 20/12	76.	nr. 20/55	110.	nr. 21/46	144.	nr. 27/36	178.	nr. 28/38
9.	nr. 1/100	43.	nr. 20/13	77.	nr. 20/56	111.	nr. 21/47	145.	nr. 28/1	179.	nr. 28/39
10.	nr. 1/105	44.	nr. 20/14	78.	nr. 20/63	112.	nr. 21/50	146.	nr. 28/2	180.	nr. 28/40
11.	nr. 1/106	45.	nr. 20/16	79.	nr. 20/65	113.	nr. 22/1	147.	nr. 28/3	181.	nr. 28/41
12.	nr. 1/110	46.	nr. 20/17	80.	nr. 20/66	114.	nr. 22/2	148.	nr. 28/4	182.	nr. 28/42
13.	nr. 1/164	47.	nr. 20/18	81.	nr. 20/67	115.	nr. 22/5	149.	nr. 28/5	183.	nr. 28/43
14.	nr. 1/268	48.	nr. 20/19	82.	nr. 20/68	116.	nr. 22/9	150.	nr. 28/6	184.	nr. 28/44
15.	nr. 1/278	49.	nr. 20/20	83.	nr. 20/69	117.	nr. 22/10	151.	nr. 28/7	185.	nr. 28/45
16.	nr. 8/31	50.	nr. 20/21	84.	nr. 21/1	118.	nr. 22/13	152.	nr. 28/8	186.	nr. 28/48
17.	nr. 8/43	51.	nr. 20/22	85.	nr. 21/3	119.	nr. 22/15	153.	nr. 28/9	187.	nr. 28/49
18.	nr. 8/44	52.	nr. 20/23	86.	nr. 21/4	120.	nr. 22/19	154.	nr. 28/10	188.	nr. 28/50
19.	nr. 10/48	53.	nr. 20/24	87.	nr. 21/6	121.	nr. 22/20	155.	nr. 28/11	189.	nr. 28/51
20.	nr. 11/11	54.	nr. 20/25	88.	nr. 21/7	122.	nr. 22/29	156.	nr. 28/12	190.	nr. 28/52
21.	nr. 11/22	55.	nr. 20/26	89.	nr. 21/8	123.	nr. 22/36	157.	nr. 28/13	191.	nr. 28/53
22.	nr. 11/24	56.	nr. 20/27	90.	nr. 21/12	124.	nr. 22/37	158.	nr. 28/14	192.	nr. 28/54
23.	nr. 11/25	57.	nr. 20/28	91.	nr. 21/13	125.	nr. 24/24	159.	nr. 28/15	193.	nr. 28/55
24.	nr. 11/33	58.	nr. 20/30	92.	nr. 21/14	126.	nr. 26/1	160.	nr. 28/16	194.	nr. 28/56
25.	nr. 11/34	59.	nr. 20/31	93.	nr. 21/15	127.	nr. 26/2	161.	nr. 28/17	195.	nr. 28/57
26.	nr. 11/44	60.	nr. 20/32	94.	nr. 21/18	128.	nr. 26/3	162.	nr. 28/18	196.	nr. 28/58
27.	nr. 11/6	61.	nr. 20/35	95.	nr. 21/19	129.	nr. 26/4	163.	nr. 28/21	197.	nr. 28/59
28.	nr. 12/16	62.	nr. 20/36	96.	nr. 21/20	130.	nr. 26/5	164.	nr. 28/22	198.	nr. 28/60
29.	nr. 12/28	63.	nr. 20/37	97.	nr. 21/21	131.	nr. 26/11	165.	nr. 28/23	199.	nr. 28/61
30.	nr. 13/19	64.	nr. 20/38	98.	nr. 21/22	132.	nr. 26/12	166.	nr. 28/24	200.	nr. 28/62
31.	nr. 14/26	65.	nr. 20/39	99.	nr. 21/23	133.	nr. 26/19	167.	nr. 28/25	201.	nr. 31/28
32.	nr. 14/27	66.	nr. 20/41	100.	nr. 21/25	134.	nr. 26/22	168.	nr. 28/27		
33.	nr. 14/45	67.	nr. 20/42	101.	nr. 21/26	135.	nr. 26/24	169.	nr. 28/28		
34.	nr. 16/4	68.	nr. 20/46	102.	nr. 21/28	136.	nr. 26/27	170.	nr. 28/29		

Anexa nr. 4. Gradul de respectare de către APL a prevederilor legale privind asigurarea transparenței agitației electorale (perspectiva comparativă)

Anexa nr. 5. Utilizarea spațiilor acordate de APL pentru întâlniri cu alegătorii

Utilizatorul spațiului	Disponibilitatea spațiului	
	Gratuit	Contra plată
BECS	188	5 (2 – 300 de lei; 2 – 500 de lei; 1 – 1 000 de lei)
BERU	65	-
PPCC	10	-
PACE	21	7 (3 – 300 de lei; 1 – 500 de lei; 1 – 700 de lei; 2 – 1 000 de lei)
PAS	230	5 (1 – 100 de lei; 1 – 200 de lei; 2 – 800 de lei; 1 – 1 500 de lei)
PDM	73	8 (1 – 150 de lei; 1 – 200 de lei; 1 – 300 de lei; 5 – 1 000 de lei)
PDCM	1	-
PPPDA	28	-
PPȘ	76	4 (1 – 150 de lei; 3 – 300 de lei)
PS	1	-
PUN	7	1 – de 200 lei
AUR	4	-
PPDA	3	-

Anexa nr. 6. Cazuri de implicare a persoanelor de demnitate publică/funcționarilor publici în activități de campanie electorală

Candidat	Localitate	Data eveniment	Detalii
BECS	Chișinău	19 – 28 mai	În perioada 19 – 25 mai 2021, pe pagina oficială a PSRM, au fost publicate 6 articole în care este reflectată susținerea BECS de către primarii și consilierii din cadrul a 133 APL în contextul alegerilor parlamentare noi din 11 iulie 2021 (în mare parte, primarii și consilierii desemnați de PSRM). Pe lângă susținerea propriu-zisă a BECS de către funcționarii menționați, aceștia – din funcția publică deținută – fac apel de susținere și/sau votare a BECS și de către alegătorii din aria APL în care își exercită funcția.
	Anenii Noi, Anenii Noi	25.05.2021	Valentina Cușnir, primar al s. Ciobanovca, Vadim Bulgaru, primar al s. Țânțăreni, Vladimir Ilișov, primar al s. Zolotievca, au fost prezenți la o ședință de partid.
	Anenii Noi, Anenii Noi	26.05.2021	Ion Vicol, președintele raionului, Ruslan Crețu, primar al s. Floreni, Valentina Cușnir, primar al s. Ciobanovca, Sergiu Moroz și Valentina Chemscaia, viceprimarii orașului, au fost prezenți la o întrunire electorală.
	Lipcani, Briceni	26.05.2021	Evghenii Dumenco, primar al localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Sadovoe, Bălți	26.05.2021	Serghei Buzurnîi, primar al localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Berlinți, Briceni	26.05.2021	Viorica Oleinic, primar al localității, a fost prezentă la o întrunire electorală.
	Terebna, Edineț	27.05.2021	Victor Țițanu, primar al localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Cuconeștii Noi, Edineț	27.05.2021	Nicolae Melnic, președintele raionului, și Irina Chimacovschi, primar al localității, au fost prezenți la o întrunire electorală.
	Bădragii Vechi, Edineț	27.05.2021	Nicolae Melnic, președintele raionului, și Lidia Semenițaia, primar al localității, au fost prezenți la o întrunire electorală.
	Bădragii Noi, Edineț	27.05.2021	Nicolae Melnic, președintele raionului, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Ciolacu Nou, Fălești	01.06.2021	Lilia Hîrbu, primarul localității, a fost prezentă la o întrunire electorală.
	Anenii Noi, Anenii Noi	03.06.2021	Valentina Cușnir, primar al s. Ciobanovca, Vladimir Ilișov, primar al s. Zolotievca, au fost prezenți la o ședință de partid.
	Albota de Sus, Taraclia	09.06.2021	Alexandr Tataru, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Calarașovca, Ocnîța	10.06.2021	Ivan Cuhari, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Vălcineț, Ocnîța	10.06.2021	Iurie Plopa, președintele raionului, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Lipcani, Briceni	16.06.2021	Evghenii Dumenco, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Tețcani, Briceni	16.06.2021	Alexei Scutelnic, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Basarabeasca, Basarabeasca	29.06.2021	Piotr Pușcari, președintele raionului, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Briceni, Dondușeni	29.06.2021	Oleg Jitari, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Basarabeasca, Basarabeasca	30.06.2021	Piotr Pușcari, președintele raionului, a fost prezent la o întrunire electorală.
Gotești, Cantemir	02.07.2021	Romeo Bolocan, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.	

Candidat	Localitate	Data eveniment	Detalii
BECS	Basarabeasca, Basarabeasca	02.07.2021	Piotr Pușcari, președinte al consiliului raional, și Valentin Cimpoeș, primarul orașului, au participat la o întrunire electorală.
	Stoianovca, Cantemir	02.07.2021	I. Barbarov, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
BERU	Leova, Leova	04.06.2021	Alexandra Topală, primar al s. Băiuș, a fost prezentă la lansarea în campanie a BERU.
PAS	Gangura, Ialoveni	24.05.2021	Marcel Bobeica, primar al localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Criuleni, Criuleni	04.06.2021	Valeriu Carțîn, primar al s. Mașcăuți, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Alexăndreni, Sângerei	16.06.2021	Alistar Dombrovschi, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Ungheni, Ungheni	24.06.2021	Vasile Gaviuc, primar al s. Zagarancea, a distribuit materiale electorale.
	Cimișlia, Cimișlia	24.06.2021	Efim Strogoteanu, primar al s. Ecaterinovca, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Petrești, Ungheni	25.06.2021	Vasile Gaviuc, primar al s. Zagarancea, a distribuit materiale electorale.
	Cernoleuca, Donușeni	01.07.2021	Ala Mazureac, primarul localității, a fost prezentă la o întrunire electorală.
	Gradiște, Cimișlia	01.07.2021	Nina Nistreanu, primarul localității, a fost prezentă la o întrunire electorală.
	Vișniovcă, Cantemir	05.07.2021	Olga Pac, primarul localității, într-un spot video, din funcția deținută, a îndemnat alegătorii să voteze PAS.
	Ciobalaccia, Cantemir	06.07.2021	Gheorghe Pîrciu, primarul localității, într-un spot video, din funcția deținută, a îndemnat alegătorii să voteze PAS.
	Anenii Noi, Anenii Noi	07.07.2021	Valentin Vieru, primar al s. Mereni, într-un spot video, din funcția deținută, a îndemnat alegătorii să voteze PAS.
	Chișinău	08.07.2021	Un grup de primari din mai multe localități, din funcția deținută, au îndemnat alegătorii să susțină PAS.
	Ghelauza, Strășeni	08.07.2021	Nicoleta Malai, primarul localității, într-un spot video, din funcția deținută, a îndemnat alegătorii să voteze PAS.
	Anenii Noi, Anenii Noi	08.07.2021	Liliana Brehova, primarul localității, într-un spot video, din funcția deținută, a îndemnat alegătorii să voteze PAS.
	Negureni, Telenești	08.07.2021	Ion Popa, primarul localității, într-un spot video, din funcția deținută, a îndemnat alegătorii să voteze PAS.
	Carabetovca, Basarabeasca	09.07.2021	Sergiu Răcilă, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
PDM	Cimișlia, Cimișlia	28.05.2021	Iurie Raileanu, director al ÎS Poșta Moldovei Cimișlia, Tamara Pascaru, șefa Centrului Raional de Sănătate Publică Cimișlia, Sveatoslav Prodan, director al Întreprinderii Silvice, cadre didactice au fost prezenți la lansarea în cursa electorală a PDM la Cimișlia.
	Balatina, Glodeni	10.06.2021	Ion Cojocari, președintele raionului, și Dumitru Iațuc, primarul localității, au fost prezenți la o întrunire electorală.
	Fetești, Edineț	10.06.2021	Ion Munteanu, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Trinca, Edineț	10.06.2021	Anatolie Gudumac, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Basarabeasca, Basarabeasca	17.06.2021	Ion Popov, vicepreședintele raionului, Mihail Martînov, șef Asistență Socială, Olga Caică, șefa CTAS, au fost prezenți la o ședință de partid.
	Telenești, Telenești	17.06.2021	Mariana Ombun, președintele raionului, a fost prezentă la o întrunire electorală.
	Varnița, Anenii Noi	18.06.2021	Alexandru Nichitenco, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.

Candidat	Localitate	Data eveniment	Detalii
PDM	Haragis, Cantemir	22.06.2021	Iurie Bălănuța, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Lărguța, Cantemir	22.06.2021	Viorel Dogaru, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Baimaclia, Cantemir	22.06.2021	Ghenadie Vovcenco, primar al s. Baimaclia, și Tudor Hantea, primar al s. Coștangalia, au participat la o întrunire electorală.
	Tabani, Briceni	25.06.2021	Igor Bolduma, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Caracușenii Vechi, Briceni	25.06.2021	Gheorghe Luca, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Criva, Briceni	25.06.2021	Vadim Gorobcov, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Cenac, Cimișlia	02.07.2021	Oleg Sandu, primarul localității, și Iurie Raileanu, director al ÎS Poșta Moldovei Cimișlia, au fost prezenți la o întrunire electorală.
	Schineni, Soroca	05.07.2021	Silvia Leșan, primarul localității, într-un spot video, din funcția deținută, a îndemnat alegătorii să voteze PDM.
	Regina Maria, Soroca	05.07.2021	Oleg Nastas, primarul localității, într-un spot video, din funcția deținută, a îndemnat alegătorii să voteze PDM.
	Zăbriceni, Edineț	06.07.2021	Valentina Derevenciuc, primar al s. Zăbriceni, și Cornelia Rusu, primarul localității Târnova, au fost prezente la o întrunire electorală.
	Târnova, Edineț	06.07.2021	Cornelia Rusu, primarul localității, a fost prezentă la o întrunire electorală.
PPPDA	Başcalia, Basarabeasca	21.06.2021	Piotr Scutari, vicepreședintele raionului, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Calfa, Anenii Noi	25.06.2021	Ludmila Ceaglic, primarul localității, a fost prezentă la o întrunire electorală.
	Edineț, Edineț	29.06.2021	Constantin Cojocar, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Cobusca Nouă, Anenii Noi	02.07.2021	Adrian Drăguțan, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Basarabeasca, Basarabeasca	05.07.2021	Petru Scutari, vicepreședintele raionului, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Sadaclia, Basarabeasca	05.07.2021	Petru Scutari, vicepreședintele raionului, a fost prezent la o întrunire electorală.
PPȘ	Balabanu, Taraclia	08.06.2021	Nicolai Munteanu, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Maximovca, Anenii Noi	21.06.2021	Ala Bruma, primarul localității, a fost prezentă la o întrunire electorală.
PUN	Sinești, Ungheni	06.07.2021	Iurie Țăruș, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.
	Măgurele, Ungheni	09.07.2021	Andrei Căldare, primarul localității, a fost prezent la o întrunire electorală.

Anexa nr. 7. Cazuri de asumare de către concurenții electorali a meritelor pentru lucrări/servicii executate din banii publici

Asumarea meritelor de către BECS

- La data de 12 mai 2021, consilierul municipal PSRM Grigore Bejenari a atribuit PSRM meritele pentru reparația curții unui bloc din mun. Chișinău în baza proiectului „Curte Confortabilă”, implementat pe bani publici. Astfel, într-o postare pe rețelele sociale, acesta a menționat: „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova în permanență implementează proiecte care sunt menite să sporească nivelul de trai al populației”.
- La 15 mai 2021 (a doua zi după depunerea dosarului de înregistrare la CEC), PSRM a tipărit ediția din luna mai a ziarului *Socialiștii* (nr. 5 (254), cu un tiraj cumulată de 230 000 de exemplare). În ediția respectivă, PSRM (parte constituantă a BECS) și-a atribuit meritele pentru mai multe activități implementate din bani publici în perioada 2019–2021 (acordarea indemnizației unice de 700 de lei pensionarilor cu un venit mai mic de 2000 de lei; acordarea indemnizației unice de 1000 de lei pensionarilor cu un venit mai mic de 2000 de lei; alocarea compensației lunare în cazul decesului prematur al unuia dintre soții pensionari; majorarea ajutorului pentru categoriile defavorizate ale populației în sezonul de încălzire de la 250 de lei la 500 de lei; majorarea salariilor medicilor, profesorilor și altor angajați din sectorul public; achitarea sumei de 16 mii de lei pentru medicii și polițiștii infectați cu virusul COVID-19 etc.).
- La 26 mai 2021, în cadrul unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional Anenii Noi, Igor Dodon a amintit despre inițiativa sa, în calitate de președinte de țară, când anul trecut a fost decretat Anul Lucrătorului Medical și „am început majorarea pe etape a salariilor angajaților din domeniul medical. Am exprimat regretul că etapa a treia, de majorare cu 40% a salariilor începând din 1 iulie, a fost blocată de președintele Maia Sandu” (mesaj pe rețelele de socializare). Concomitent, Igor Dodon le-a atribuit consilierilor PSRM meritele pentru procurarea unui aparat de respirație artificială pentru instituția medicală. *De facto* însă, aparatul menționat a fost achiziționat pe bani publici, alocați din Fondul de rezervă al Consiliului Raional Anenii Noi.
- La 9 iunie 2021, de hramul orașului Ceadâr-Lunga, a fost organizat un concert de Primăria și Consiliul Municipal Ceadâr-Lunga. În cadrul concertului, au avut mesaje de felicitare candidați de pe listele electorale ale PPȘ, PAS, BERU, PDCM și BECS. Totuși, doar Igor Dodon, candidat pe lista electorală a BECS, și-a asumat meritele pentru concertul organizat de autoritățile orașului. Astfel, în discursul de felicitare, acesta a declarat: „Câteva săptămâni în urmă, când m-am întâlnit cu primarul vostru, l-am întrebat ce să vă donez de ziua orașului, iar el a zis: Igor Nicolaevici, dați-ne concert. De aceea vă întreb: ceea ce am organizat noi e un concert bun?”¹⁸⁸. Mai mult ca atât, periodic, pe fundalul scenei, pe un panou, era derulat un spot video de promovare a BECS.
- La 10 iunie 2021, pe rețelele de socializare, Igor Dodon a publicat o informație despre desfășurarea unei întâlniri electorale cu alegătorii din Călărășeuca, Ocnița. În cadrul acesteia, candidatul BECS și-a atribuit meritele pentru lucrările realizate în localitatea respectivă pe bani publici: „Este vorba despre proiecte lansate de mine și susținute de socialiști în Parlament, precum reparația acoperișului școlii din sat, construcția drumului de acces spre mănăstire, reabilitarea unui segment de drum în cadrul programului «Drumuri bune pentru toți» ș.a.”.
- La 10 iunie 2021, în cadrul întâlnirii electorale din s. Frunze, Ocnița, candidatul Igor Dodon a atribuit PSRM meritele pentru amenajarea sistemului de scurgere pluvială și pentru construcția apeductului: „La propunerea echipei socialiștilor, din bugetul de stat au fost alocați 150 000 de lei pentru amenajarea sistemului de scurgere pluvială. Am alocat din buget și peste 3 000 000 de lei pentru construcția apeductului. Oamenii ne-au mulțumit că au apă potabilă deja în casele lor”.

¹⁸⁸ [Mesajul](#) de felicitare al candidatului BECS Igor Dodon.

- La 10 iunie 2021, în cadrul întrunirii electorale din Bârnova, Ocnița, Igor Dodon, candidat al BECS, și-a asumat meritele pentru asigurarea localității cu apă potabilă, gaze și pentru reparația drumurilor: „Cei peste 200 de cetățeni din localitate care au fost prezenți la discuții cunosc foarte bine că, datorită suportului nostru, ei vor avea apă în case. Pentru construcția apeductului s-a alocat din bugetul de stat 1 milion de lei, iar alte 600 de mii, din bugetul local. Pentru gazificarea localității s-a oferit peste 1 milion de lei, iar 31 de locuințe sunt deja conectate la sistemul de distribuție a gazului. Cu ajutorul nostru, s-au acordat 1,5 milioane de lei pentru reparația drumurilor din sat. Grație deputaților noștri, pentru reparația Casei de Cultură din Bârnova s-au dat 200 de mii de lei”.
- La 14, 19 și 21 iunie 2021, Serghei Basiuc-Brînzei, consilier PSRM din Consiliul Municipal Chișinău, a atribuit PSRM meritele pentru reparația a trei curți din sectorul Râșcani. În fiecare postare realizată de consilier se menționa: „Încă o curte din Râșcanovca, o porțiune de drum, a fost reparată datorită muncii fructuoase a echipei de deputați și consilieri municipali ai Partidului Socialiștilor”.
- La 15 iunie 2021, la o întâlnire electorală în Cahul, Igor Dodon și-a asumat meritele pentru modificarea vârstei de pensionare, acordarea ajutorului financiar unic de 1000 de lei de Paște pentru pensionari, lansarea parcurilor industriale din Cahul prin investirea a 20 de milioane de lei etc.¹⁸⁹
- La 15 iunie 2021, în cadrul unei alte întruniri din Cahul, Igor Dodon și-a asumat meritul pentru ajutorul financiar alocat pensionarilor în valoare de 700 de lei (ianuarie) și 900 de lei (octombrie) în anul 2020, precum și cel de 1000 de lei din 2021¹⁹⁰.
- În perioada 24 iunie – 2 iulie 2021, organizațiile teritoriale ale PSRM au publicat pe rețelele de socializare cel puțin trei cazuri când, în cadrul unor briefinguri de presă, președinții, primarii și consilierii din cadrul APL – concomitent și membri ai organizațiilor teritoriale ale PSRM (Anenii Noi¹⁹¹, Soroca¹⁹², Fălești¹⁹³) – au prezentat un succint raport de activitate la nivel local, menționând mai multe lucrări/servicii executate pe bani publici (reparația drumurilor, acordarea ajutoarelor financiare și materiale etc.), accentuându-se și importanța aportului deputaților PSRM la aceste rezultate.
- La 26 iunie 2021, în contextul unei întruniri electorale din Fălești, Igor Dodon, candidat BECS, a publicat pe rețelele de socializare informații despre aspectele discutate în cadrul întrunirii: „Frațiunea Partidului Socialiștilor în Parlamentul RM a asigurat alocarea fondurilor pentru realizarea mai multor proiecte pentru orașul Fălești și pentru localitățile din raion, precum: construcția stadionului din cartierul Gării Feroviare, reabilitarea stadionului de lângă gimnaziul «Ion Creangă», schimbarea pompei de la sistemul de încălzire a gimnaziului «A.S. Pușkin», iluminatul stradal în localitățile Egorovca, Făgădău, Albinețul Vechi, Hânțești, Hiliuți, Taxobeni și altele. Totodată, am remarcat că anul trecut, în cadrul proiectului «Drumuri bune», lansat în perioada când ocupam funcția de președinte al țării, în raionul Fălești au fost reabilitate circa 40 km de drum”. Menționăm că lucrările respective au fost executate pe bani publici.
- La 27 iunie 2021, în contextul unei întruniri electorale din Ștefan Vodă, Igor Dodon, candidat BECS, a publicat pe rețelele de socializare informații despre aspectele discutate în cadrul întrunirii: „Am vorbit despre proiectele realizate în raion cu susținerea fracțiunii parlamentare a PSRM, cum ar fi reabilitarea a circa 20 km de drum în raionul Ștefan Vodă și alocarea pentru anul 2021 a peste 5 milioane de lei pentru diverse proiecte: iluminarea stradală din localitățile Olănești și Carahasani, schimbarea turnului de apă din Brezoaia, renovarea și dotarea cu mobilier și alte lucruri necesare a școlilor și grădinițelor de copii din raion etc.”. Menționăm că lucrările respective au fost executate pe bani publici.

¹⁸⁹ Igor [Dodon](#): Cei din dreapta promit „râuri de lapte și miere”.

¹⁹⁰ Игорь [Додон](#) в Кагуле: В прошлом году мы дали помощь пенсионерам два раза – по 700 леев в январе и по 900 в октябре. В этом году по моей инициативе дали по 1000 леев на Пасху.

¹⁹¹ [Comunicatul](#) OT Anenii Noi din 24 iunie 2021.

¹⁹² [Briefingul](#) de presă al OT PSRM Soroca din 30 iunie 2021.

¹⁹³ [Spotul](#) video cu secvențele briefingului de presă al OT PSRM Fălești.

- La 29 iunie 2021, au fost tipărite ziare (română și rusă) într-un tiraj cumulativ de 200 000 de exemplare pentru mun. Chișinău, unde PSRM își atribuie meritele pentru lucrările/serviciile executate de Primăria și Consiliul mun. Chișinău pe bani publici (reparația drumurilor, parcurilor, achiziționarea transportului public etc.).
- În perioada 24 iunie – 5 iulie 2021, BECS a tipărit afișe A4 destinate mai multor raioane, precum și sectoarelor din mun. Chișinău. Tirajul acestora este de aproximativ 2 000 – 3 000 per UAT. Conținutul acestor materiale se rezumă la lucrările și serviciile executate la nivel de APL pe bani publici. Totuși, în aceste afișe se menționează că rezultatele enunțate au fost obținute de reprezentanții PSRM în Parlament și în consiliile locale/municipale. Astfel, de exemplu, în cazul mun. Chișinău, sectorul Ciocana, s-a menționat despre reparația scărilor blocurilor de locuit (str. I. Vieru), iluminatul stradal (str. Sadoveanu, Drăgan și Voluntarilor), amenajarea aleilor și scuarurilor (bd. Mircea cel Bătrân, Maria Drăgan) etc. În alt caz, referitor la raionul Drochia, de exemplu, PSRM și-a asumat meritele pentru reparația spitalului și școlilor (Drochia, Șurii Noi, Cotova), reparația drumurilor (Maramonovca, Șuri, Cotova, Baroncea).
- La 1 iulie 2021, în cadrul unei întruniri electorale din Drochia, Zinaida Greceanii a atribuit PSRM meritele pentru mai multe proiecte implementate pe bani publici, inclusiv la nivel de APL, menționând: „Oamenii sunt recunoscători echipei Partidului Socialiștilor, care, în condițiile dificile din ultimii doi ani, a reușit să obțină sprijin pentru multe proiecte de infrastructură și din sfera socială, pentru raionul Drochia. Pentru unii, ar părea nesemnificativ acest fapt, însă, pe lângă drumuri bune, iluminat stradal, apă și canalizare, uneori achiziționarea unei mașini de spălat pentru o casă de bătrâni, a unui încălzitor sau televizor pentru secția de copii a spitalului, echipamentelor pentru centrul de sănătate, scaunelor pentru școli – are o importanță mult mai mare decât cheltuielile impunătoare la oraș”¹⁹⁴.
- La 2 iulie 2021¹⁹⁵, în cadrul unei întruniri electorale din Basarabeasca, Igor Dodon a atribuit PSRM meritele pentru alocarea fondurilor din bugetul public în vederea realizării mai multor proiecte în raionul Basarabeasca, precum: construcția sistemului de canalizare și a stațiilor de epurare din localitățile Sadaclia și Iordanovca, reabilitarea unor instituții de învățământ, a drumurilor și amenajarea parcurilor.

Asumarea meritelor de către PDM

- La 27 mai 2021, în cadrul evenimentului de lansare a partidului în campania electorală, Pavel Filip și-a asumat meritele pentru implementarea proiectelor „Drumuri bune”, „Prima casă”, „Un doctor pentru tine”, majorarea salariilor și pensiilor – toate efectuate pe bani publici. Menționăm că PDM și-a atribuit meritele pentru proiectele respective și în broșura (tipărită la 19 mai 2021) distribuită în scop de promovare electorală.
- În perioada 24 iunie – 1 iulie 2021, pe rețelele de socializare, PDM a publicat 7 spoturi video în care candidații partidului atribuie PDM meritele pentru mai multe lucrări/servicii executate/prestate pe bani publici, după cum urmează: achiziționarea ambulanțelor¹⁹⁶, acordarea ajutorului financiar de 600 de lei pensionarilor¹⁹⁷, conectarea localităților la apă și canalizare¹⁹⁸, dublarea indemnizației la nașterea copilului până la 6000 de lei¹⁹⁹, construcția drumurilor și iluminatul stradal²⁰⁰, majorarea salariilor cadrelor didactice²⁰¹, proiectul „Prima casă” și achiziționarea locuințelor de către 6000 de tineri²⁰².

¹⁹⁴ [Postarea](#) PSRM din 1 iulie 2021: Zinaida Greceanii s-a întâlnit cu locuitorii din raionul Drochia.

¹⁹⁵ [Postarea](#) PSRM din 2 iulie 2021: Igor Dodon, Bogdan Țirdea și Constantin Stariș au discutat proiecte importante de infrastructură cu oamenii din Basarabeasca.

¹⁹⁶ [Spotul](#) video PDM privind achiziționarea ambulanțelor.

¹⁹⁷ [Spotul](#) video PDM privind acordarea ajutorului financiar de 600 de lei pensionarilor.

¹⁹⁸ [Spotul](#) video PDM privind conectarea la apă și canalizare.

¹⁹⁹ [Spotul](#) video PDM privind dublarea indemnizației la nașterea copilului până la peste 6000 de lei.

²⁰⁰ [Spotul](#) video PDM privind construcția drumurilor și iluminatul stradal.

²⁰¹ [Spotul](#) video PDM privind majorarea salariilor cadrelor didactice.

²⁰² [Spotul](#) video PDM privind proiectul „Prima casă”.

Asumarea meritelor de către PPȘ

- La 30 iunie 2021, pe canalul de YouTube al lui Ilan Șor, candidat PPȘ, au fost publicate trei spoturi video, în care PPȘ își atribuie meritele pentru iluminatul stradal²⁰³, reparația drumurilor locale²⁰⁴ și reparația/reconstrucția grădinițelor²⁰⁵ – proiecte implementate la nivel de APL, pe bani publici. Spoturile video respective au fost preluate de PPȘ și distribuite pe rețelele de socializare.
- În aceeași zi, la 30 iunie 2021, Corneliu Padnevici, candidat PPȘ, a publicat pe rețelele de socializare fotografii cu lucrările de reparație a unui drum local (Șolcani, Soroca) din bani publici, atribuind PPȘ meritele pentru reparația acestuia. Astfel, în postare se menționează că „este un proiect ambițios, în valoare de două milioane de lei, care confirmă că Partidul ȘOR își respectă promisiunile și lucrează ca să construiască Europa în Moldova”.

Asumarea meritelor de către PDCM

- În cazul PDCM, la 8 iunie 2021, în cadrul evenimentului de lansare a partidului în campania electorală, Ion Chicu și-a asumat meritele pentru micșorarea taxelor, majorarea salariilor, proiectul „Drumuri bune” etc.

Asumarea meritelor de către AUR

- În cazul AUR, la 15 iunie 2021, în rețelele internet a fost publicat un spot video în care Dorin Chirtoacă, candidat al AUR, face campanie electorală prin asumarea meritelor pentru lucrări și servicii realizate pe bani publici (Valea Morilor, Parcul cu cascade, troleibuze noi, reparația drumurilor din mun. Chișinău etc.)²⁰⁶.

Asumarea meritelor de către PPPDA

- La 4 iulie 2021, în cadrul unei întruniri electorale din Hârbovăț, Anenii Noi, PPPDA și-a asumat meritele pentru proiecte implementate pe bani publici. Astfel, pe rețelele de socializare a fost menționat: „Am vorbit despre realizările Platformei DA pentru Hârbovăț: și despre legea dlui Alexandru Slusari, prin care locuitorii satului urmează să beneficieze de compensarea costului serviciilor comunale (350 m³ de gaze lunar pe durata sezonului rece, 100 kw lunar etc.), am discutat despre alocarea a 450 de mii de lei pentru reparația centrului de cultură din sat (amendamentul la Legea bugetului pentru 2021, propus de dl Slusari)”.

Asumarea meritelor de către BERU

- La 25 iunie 2021, au fost publicate ziarile BERU într-un tiraj de 350 000 de exemplare. În ziarul respectiv sunt publicate fotografiile ale mai multor locații din mun. Bălți de până la și după îndeplinirea lucrărilor de reparație a drumurilor sau de amenajare a spațiilor. În dreptul imaginilor respective este menționat: „Vă prezentăm doar o mică parte a schimbărilor pe care le-a efectuat Renato Usatii în funcția de primar de Bălți”, fiind astfel atribuite meritele pentru lucrări/servicii efectuate în mare parte din bani publici.

²⁰³ [Video](#) publicat pe canalul de YouTube al candidatului PPȘ Ilan Șor și distribuit pe rețelele de socializare de PPȘ: În 2019, am promis. În 2021, peste 100 de localități sunt iluminate.

²⁰⁴ [Video](#) publicat pe canalul de YouTube al candidatului PPȘ Ilan Șor și distribuit pe rețelele de socializare de PPȘ: În 2019, am promis. În prezent, 80% din drumurile din orașul Orhei sunt renovate.

²⁰⁵ [Video](#) publicat pe canalul de YouTube al candidatului PPȘ Ilan Șor și distribuit pe rețelele de socializare de PPȘ: În 2019, am promis. În 2021, mai multe grădinițe au fost renovate și dotate cu cele necesare.

²⁰⁶ [Spotul](#) lui Dorin Chirtoacă: Soluția Moldovei este Unirea cu România.

Anexa nr. 8. Cazuri de organizare a întrunirilor electorale în cadrul instituțiilor de stat, cu angajații instituțiilor respective, în timpul orelor de lucru ale acestora

Candidat	Localitate	Data eveniment	Detalii
BECS	Anenii Noi, Anenii Noi	26.05.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional.
	Basarabeasca, Basarabeasca	26.05.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional, asistenții sociali și profesori.
	Cimișlia, Cimișlia	27.05.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ANSA.
	Beșalma, UTAG	27.05.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
	Ocnița, Ocnița	28.05.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎM Apă Canal Ocnița.
	Ocnița, Ocnița	28.05.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎS Moldsilva Ocnița.
	Căușeni, Căușeni	02.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎM Salubritate și Amenajare.
	Basarabeasca, Basarabeasca	02.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații sectorului medical, ai Secției de Cultură și ai Direcției de Învățământ.
	Ocnița, Ocnița	04.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Secției de Cultură a CR Ocnița.
	Edineț, Edineț	08.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații sistemului medical.
	Vozniseni, Leova	08.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
	Başcalia, Basarabeasca	09.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații gimnaziului.
	Sadaclia, Basarabeasca	09.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Sănătate.
	Taraclia, Taraclia	09.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Sănătate.
	Bălți, Bălți	10.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎS Poșta Moldovei.
	Bălți, Bălți	10.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Întreprinderii „Rețelele Electrice de Distribuție Nord” SA.
	Bălți, Bălți	10.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Întreprinderii „Furnizarea Energiei Electrice Nord” SA.
	Sărățica Nouă, Leova	10.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
	Iargara, Leova	11.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Sănătate.
	Tvardița, Taraclia	11.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Zonei Antreprenoriatului Liber Tvardița.
	Zolotievca, Anenii Noi	14.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații primăriei.
	Cazangic, Leova	15.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
	Cahul, Cahul	16.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații din sectorul medical.
	Copanca, Căușeni	18.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
Sângerei, Sângerei	28.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 1.	
Gotești, Cantemir	02.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.	

Candidat	Localitate	Data eveniment	Detalii
BECS	Basarabeasca, Basarabeasca	02.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Aparatului Președintelui raionului Basarabeasca, șefii de direcții și secții.
	Râșcani, Chișinău	09.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Clinic Municipal „Sfântul Arhanghel Mihail”.
BERU	Bălți, Bălți	14.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Gimnaziului nr. 10.
	Bălți, Bălți	14.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Gimnaziului nr. 9.
	Bălți, Bălți	14.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Instituției Preșcolare nr. 21.
	Bălți, Bălți	15.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Lucian Blaga”.
	Bălți, Bălți	15.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Gimnaziului nr. 2.
	Bălți, Bălți	16.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 3.
	Bălți, Bălți	16.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „A.S. Pușkin”.
	Bălți, Bălți	16.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Vasile Alecsandri”.
	Bălți, Bălți	17.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Ștefan cel Mare”.
	Bălți, Bălți	22.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „George Coșbuc”.
	Bălți, Bălți	22.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Alexandru Ioan Cuza”.
	Bălți, Bălți	23.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 10.
	Bălți, Bălți	23.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Maxim Gorki”.
	Bălți, Bălți	23.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Mihai Eminescu”.
	Bălți, Bălți	24.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Școlii primare nr. 21.
	Bălți, Bălți	24.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „B.P. Hasdeu”.
	Botanica, Chișinău	25.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului Mamei și Copilului.
	Bălți, Bălți	25.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 17.
	Buiucani, Chișinău	25.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații IM Regia Autosalubritate.
	Bălți, Bălți	28.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 33.
	Bălți, Bălți	29.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 19.
	Bălți, Bălți	05.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎM „Direcția de Construcții Capitale Comanditar Unic mun. Bălți”.
	Bălți, Bălți	05.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 43.
Bălți, Bălți	07.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 18.	
Bălți, Bălți	08.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 12.	

Candidat	Localitate	Data eveniment	Detalii
PAS	Cricova, Chişinău	28.05.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Alexei Mateevici”.
	Abaclia, Basarabeasca	16.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Constantin Stere”.
	Sadaclia, Basarabeasca	16.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Mihai Eminescu”.
	Basarabeasca, Basarabeasca	16.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „A. Puşkin”.
	Bălți, Bălți	16.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 1.
	Bălți, Bălți	18.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Lucian Blaga”.
	Bălți, Bălți	18.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 19.
	Corjova, Criuleni	18.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații gimnaziului.
	Ungheni, Ungheni	21.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței „Tereza Sobolevschi”.
	Ungheni, Ungheni	21.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional.
	Bălți, Bălți	22.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 33.
	Bălți, Bălți	23.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Vasile Alecsandri”.
	Nisporeni, Nisporeni	24.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional.
	Ungheni, Ungheni	24.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței „Andrieș”.
	Măcărești, Ungheni	25.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Sănătate Publică.
	Cimișlia, Cimișlia	25.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional.
	Rezina, Rezina	30.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional.
	Leova, Leova	05.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional.
Strășeni, Strășeni	06.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Zonei Economice Libere.	
PDCM	Taraclia, Taraclia	09.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Zonei Antreprenoriatului Liber.
	Taraclia, Taraclia	11.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Sănătate.
	Drochia, Drochia	11.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații CTAS.
	Centru, Chişinău	14.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo”.
	Zărnești, Cahul	15.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații sistemului medical.
	Brânzeni, Edineț	16.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Internatului Psihoneurologic.
	Vulcănești, UTAG	29.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎS Calea Ferată.
	Buiucani, Chişinău	07.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Institutului de Medicină Urgentă.

Candidat	Localitate	Data eveniment	Detalii
PDM	Crasnoarmeiscoe, Hâncești	01.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
	Petrunea, Glodeni	03.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații instituțiilor publice din localitate.
	Cimișlia, Cimișlia	08.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații din sectorul culturii.
	Cimișlia, Cimișlia	08.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Mihai Eminescu”.
	Cimișlia, Cimișlia	08.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Ion Creangă”.
	Gura Galbenei, Cimișlia	09.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Hyperion”.
	Hârtop, Cimișlia	10.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații gimnaziului.
	Boșcana, Criuleni	14.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale în biroul primarului localității, care nu a fost desemnat drept locație pentru desfășurarea unor astfel de evenimente.
	Bucovăț, Strășeni	15.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații gimnaziului.
	Buiucani, Chișinău	15.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎM Regia Transport Electric.
	Centru, Chișinău	15.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului Național de Asistență Medicală Urgentă Prespitalicească.
	Coșcalia, Căușeni	17.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații gimnaziului.
	Orhei, Orhei	21.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului Medicilor de Familie și ai Casei Teritoriale de Asigurări Sociale.
	Buiucani, Chișinău	23.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații IMSP Asociația Medicală Teritorială.
	Criuleni, Criuleni	24.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului Medicilor de Familie.
	Centru, Chișinău	25.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Clinic Republican „Timofei Moșneaga”.
	Ungheni, Ungheni	28.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței „Andrieș”.
	Ungheni, Ungheni	28.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței „Guguță”.
	Basarabeasca, Basarabeasca	29.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei.
	Basarabeasca, Basarabeasca	30.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional.
	Brânzeni, Edineț	06.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Internatului Psihoneurologic.
	Ungheni, Ungheni	06.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Direcției Asistență Socială și Protecția Muncii.
	Buiucani, Chișinău	07.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Instituției de Educație Timpurie nr. 145.
Ungheni, Ungheni	08.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței „Steluța”.	
Ungheni, Ungheni	08.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței „Licurici”.	

Candidat	Localitate	Data eveniment	Detalii
PPCC	Comrat, UTAG	06.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Medicină Urgentă.
	Taraclia, Taraclia	07.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Sănătate.
PPDA	Bălți, Bălți	06.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Grădiniței nr. 1.
	Botanica, Chișinău	11.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații gimnaziului.
	Mândreștii Noi, Sângerei	11.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
	Mândreștii Noi, Sângerei	11.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații gimnaziului.
	Biliceni Noi, Sângerei	11.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
	Coșcodeni, Sângerei	17.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Sănătate.
	Buiucani, Chișinău	17.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații LT „Liviu Deleanu”.
	Șerpeni, Anenii Noi	18.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații primăriei și ai gimnaziului.
	Basarabeasca, Basarabeasca	21.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional.
	Rezina, Rezina	22.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Spitalului Raional.
	Rezina, Rezina	22.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului Medicilor de Familie.
	Sângerei, Sângerei	24.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului Medicilor.
	Bălți, Bălți	25.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Sănătate Publică și ai Centrului Medicilor de Familie.
	Ciorescu, Chișinău	30.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului Medicilor de Familie.
	Buiucani, Chișinău	01.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Institutului de Medicină Urgentă.
	Delacău, Anenii Noi	02.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
	Buiucani, Chișinău	02.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎM Exdrupo.
	Cobusca Nouă, Anenii Noi	02.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații grădiniței.
	Hârbovăț, Anenii Noi	05.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Centrului de Sănătate.
	Cimișlia, Cimișlia	05.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații sectorului medical.
Râșcani, Chișinău	06.07.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații Apă Canal SA.	
PPȘ	Căușeni, Căușeni	14.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎM Salubritate și Amenajare.
	Căușeni, Căușeni	15.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații ÎM Apă Canal.
	Bălți, Bălți	23.06.2021	Organizarea unei întruniri electorale cu angajații CET-NORD SA.

Anexa nr. 9. Cazuri calificate drept oferire a cadourilor cu impact electoral

Cadouri cu impact electoral oferite de candidații BECS

- La 14 mai 2021, pe rețelele de socializare, PSRM Anenii Noi²⁰⁷ a distribuit informația privind oferirea darurilor de Paști pentru persoanele în etate sub forma pungilor cu produse alimentare de către reprezentanții Gărzii Tinere a PSRM, în colaborare cu primăria orașului. Din discuții cu părțile implicate, s-a raportat oferirea pungilor cu produse alimentare pentru circa 200 de persoane în etate din raionul Anenii Noi.
- La 23 mai 2021, Vitalii Evtodiev, candidat pe listele BECS, a oferit cadou satului Speia, Grigoriopol (regiunea transnistreană) un teren de joacă pentru copii. Astfel, într-o postare pe rețelele de socializare, candidatul a declarat: „Cu ocazia Hramului satului, am decis să dăruiesc un teren de joacă pentru copii”²⁰⁸.
- La 5 iunie 2021, Vitalii Evtodiev, candidat pe listele BECS, a oferit cadou satului Parcani, Slobozia un teren de joacă pentru copii. Într-un mesaj publicat pe rețelele de socializare, candidatul a declarat: „Cu ocazia Zilei Internaționale a Copiilor (...), copiii satului Parcani, Slobozia, au primit din partea mea un teren de joacă”²⁰⁹.
- La 20 iunie 2021, cu ocazia sărbătorii creștine Duminica Mare, candidatul BECS Luca Vasile a dăruit o icoană bisericii din s. Flămânzeni, Sângerei.
- La 9 iulie 2021, au fost donate 6 calculatoare pentru elevii din Gimnaziul Mihailovca, Sângerei, procurate de către membrii Uniunii Ofițerilor împreună cu Luca Vasile, candidat BECS.

Cadouri cu impact electoral oferite de candidații BERU

- La 13 mai 2021, liderul BERU, Renato Usatîi, a transferat 600 de mii de lei, pe lângă cele 400 de mii alocate anterior, pentru proiectarea edificiului Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici” (mistuită de un grav incendiu în 2020)²¹⁰. Ulterior, informația respectivă a fost pe larg distribuită în scop de promovare electorală.

Cadouri cu impact electoral oferite de candidații PPPDA

- La 11 iunie 2021, Tudor Tutunaru, candidat pe listele PPPDA, a oferit cadou Grădiniței „Andrieș” din or. Sângerei o motocoasă (aparat de cosit iarba). Astfel, într-o postare pe rețelele de socializare, candidatul a menționat: „Cu familia am decis să donăm un trimmer de cosit iarbă pentru ca să beneficieze toți copiii de un teren de joacă bine îngrijit”²¹¹.

Cadouri cu impact electoral oferite de candidații PACE

- La 28 iunie 2021, în s. Recea, Râșcani, a fost sfințită și dată în folosință o fântână, reconstruită de către reprezentanții PACE. Astfel, pe acoperișul fântânii și pe pereții acesteia a fost gravată denumirea abreviată a partidului – PACE.

Cadouri cu impact electoral oferite de candidații PDM

- La 9 iulie 2021, candidatul PDM Serghei Rapcea a donat 15 treninguri copiilor de la secția de judo din s. Gura Bâcului, Anenii Noi.

²⁰⁷ [Postarea](#) efectuată de PSRM Anenii Noi din 14 mai 2021.

²⁰⁸ [Postarea](#) pe rețelele de socializare din 23 mai 2021.

²⁰⁹ [Postarea](#) pe rețelele de socializare din 5 iunie 2021.

²¹⁰ [Milionul de lei](#), promis de Renato Usatîi, a ajuns azi la Filarmonica Națională

²¹¹ [Postarea](#) pe rețelele de socializare din 11 iunie 2021.

Anexa nr. 10. Deschiderea conturilor bancare „Fond electoral”, desemnarea trezorerilor și depunerea rapoartelor săptămânale la CEC

Concurent	Inregistrare concurent	Desemnare trezorer	Raport partid Inc. campanie	Deschidere cont „Fond electoral”	Raport Inc. (3 zile)	Săptămâna 1	Săptămâna 2	Săptămâna 3	Săptămâna 4	Săptămâna 5	Săptămâna 6	Săptămâna 7
PACE	21.05.2021	21.05.2021	-	08.06.2021	11.06.2021	informare	informare	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PPCC	21.05.2021	21.05.2021	28.05.2021	26.05.2021	28.05.2021	28.05.2021	04.06.2021	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
BERU	21.05.2021	21.05.2021	23.05.2021	26.05.2021	-	28.05.2021	04.06.2021	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PPȘ	21.05.2021	21.05.2021	24.05.2021	21.05.2021	-	28.05.2021	04.06.2021	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PAS	21.05.2021	21.05.2021	25.05.2021	21.05.2021	26.05.2021	28.05.2021	04.06.2021	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
BECS	21.05.2021	21.05.2021	21.05.2021	25.05.2021	27.05.2021	28.05.2021	04.06.2021	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
MPSN	25.05.2021	25.05.2021	-	-	-	-	-	informare	-	-	-	-
PDM	26.05.2021	26.05.2021	26.05.2021	26.05.2021	-	28.05.2021	04.06.2021	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PPDA	31.05.2021	31.05.2021	31.05.2021	01.06.2021	03.06.2021	-	04.06.2021	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PUN	02.06.2021	02.06.2021	-	08.06.2021	-	-	informare	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PPDA	03.06.2021	03.06.2021	-	01.06.2021	-	-	12.06.2021	12.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
AUR	04.06.2021	04.06.2021	-	09.06.2021	-	-	informare	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PDCM	04.06.2021	04.06.2021	08.06.2021	28.05.2021	07.06.2021	-	10.06.2021	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PPN	04.06.2021	04.06.2021	-	21.06.2021	-	-	-	informare	informare	26.06.2021	07.07.2021	09.07.2021
PVE	07.06.2021	07.06.2021	-	-	-	-	-	informare	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PLD	07.06.2021	07.06.2021	-	25.05.2021	-	-	informare	11.06.2021	18.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PPPO	08.06.2021	08.06.2021	-	10.06.2021	-	-	-	13.06.2021	18.06.2021	26.05.2021	02.07.2021	09.07.2021
PRM	14.06.2021	14.06.2021	09.07.2021	28.06.2021	02.07.2021	-	-	-	informare	informare	02.07.2021	09.07.2021
PPM	14.06.2021	14.06.2021	-	-	-	-	-	-	informare	informare	informare	informare
POM	17.06.2021	17.06.2021	18.06.2021	22.06.2021	-	-	-	-	-	26.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
PS	17.06.2021	17.06.2021	-	18.06.2021	-	-	-	-	21.06.2021	25.06.2021	02.07.2021	09.07.2021
NOI	18.06.2021	18.06.2021	-	-	-	-	-	-	informare	informare	informare	informare
V.Valico	18.06.2021	25.06.2021	-	-	-	-	-	-	informare	-	-	-

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Asociația Promo-LEX

str. Mitropolit Petru Movilă 23/13,
Chișinău, Moldova

tel./fax (+373 22) 45 00 24, 44 96 26

info@promolex.md

www.promolex.md